

GƏROBUN KOOKOOSU

Tire te, ta sãawa Lukun garin sukum mɛ u maa Teofiru yorua. Ye u sãosimɔ tire te sɔɔ, yera nge mɛ Hunde Dɛero u Yesun bwãabu kpara, ka nge mɛ Labaari Gea ya ka nɔra Yerusalemɔ n ka da Yudeaɔ ka Samariɔ ka tem kpuro sɔɔ mɛ Romugiba mɔ waati ye sɔɔ, ka sere Gerekiban tem sɔɔ.

Tire te, ta maa sun sãosimɔ nge mɛ Piɛɛ ka Pɔlu ba sɔmburu kua. Ta maa sun sãosimɔ ma Yesun gari yi ñ nɛ yi ka tem yẽrobu seesi kpa yi ben woodaba go. Aawo, yi nawa yi ka Gusunɔn kĩru yibia, wiru 13:7-12 ka wiru 16:35-40 ka wiru 19:31. Ye ya maa sãa gãa girinu tire te sɔɔ, yera Hunde Dɛeron naaru tɔmbu sɔɔ Pantikotin tɔru sɔɔ. Saa dɔma ten diya Hunde Dɛero wi, u naanɛ dokeobu kpare ma u Yesun yigberu tãsisiamɔ.

Tire ten kpunaa

1. Seeda dibun sɔɔru, wiru 1:1-26.
2. Seeda dibu Yerusalemɔ, wiru 2n di sere wiru 8:3.
3. Seeda dibu Yudeaɔ ka Samariɔ, wiru 8:4n di sere wiru 12:25.
4. Pɔlun waasu daabu, wiru 13n di sere wiru 20.
5. Pɔlun siribu, wiru 21n di sere wiru 28.

Ba gərobu Hunde Dɛero

nɔɔ mwɛeru kua

¹ Teofiru negii, nen tire gbiikuru sɔɔ na kpuro yorua ye Yesu u kua ka ye u keu koosia saa min di u win sɔmburu torua ² sere u ka wura Gusunɔ wɔllɔ, ye u win gɔro be u gɔsa wooda wɛ u kpa ka Hunde Dɛeron dam. ³ São weeru win tiin gɔɔn biru, u win tii bu sãosi nɔn dabiru. Sãosi bi, bu sãa seeda ye ya kun sika mɔ ma u wasi. Ba nùn wa, u maa bu Gusunɔn bandun gari tubusia. ⁴ São teeru,

sanam mɛ Yesu u ka bu dimə sannu, u bu sɔɔwa bu ku raa doona Yerusalemun di, adama bu sina bu win Baaban nɔɔ mwɛɛru ma, tɛn gari u raa bu sɔɔwa u nɛɛ, ⁵Yohanu u raa tɔmbu batemu kua ka nim, adama sɔɔ mɛɛ te sɔɔ, Hunde Dɛɛrowa ba koo ka bɛɛ batemu ko.

Yesu u da Gusunɔ wəllɔ

⁶Ma be ba mɛnnɛ mi, ba nùn bikia ba nɛɛ, Yinni saa yeni sɔɔra kaa wunen bandu swii Isireliɔ?

⁷U bu sɔɔwa u nɛɛ, n n̄ bɛɛn baa i n ka tɔru yɛ n̄ kun mɛ saa ye Gusunɔ Baaba u yii ka win tiin yiiko. ⁸Adama i ko i dam mwa sanam mɛ Hunde Dɛɛro u dua bɛɛ sɔɔ. I ko n s̄aa nen seeda diobu Yerusalemuɔ, ka Yudea kpuro sɔɔ, ka maa Samariɔ, ka sere sere tem nɔɔ.

⁹Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, ba nùn mɛɛra u suara wəllɔ, ma guru wira nùn berua ben wuswaaɔ.

¹⁰Nge mɛ ba nùn mɛɛra swee u doonɔ wəllɔ, yera suaru sɔɔ tɔn durɔbu yiru gabu be ba yabe kpikinu sebua, ba bu kure. ¹¹Ba nɛɛ, bɛɛ Galilegibu mban sɔna i yɔ i wəllu mɛɛra. Yesu wi, wi u suara wəllɔ bɛɛn min di, u koo kɔam wurama nge mɛ i wa u dɔɔ wəllɔ.

Yudasin kəsire

¹²Sanam mɛya gɔro be, ba gəsirama Yerusalemuɔ saa guu ten wəllun di te ba ra soku Olifi, te ta w̄aa kilo tian saka wuu bɔkɔ gen min di. ¹³Ye ba Yerusalemu dua, ba da gidambisa yen wəllɔ, mi ba raa w̄aa. Piɛɛ w̄aa mi, ka Yohanu ka Yakɔbu ka Andere ka Filipu ka Tomaa ka Baatelemi ka Mateu ka Yakɔbu Alufen bii ka Simɔɔ wi u win tem gari k̄i ka Yudu Yakɔbun bii. ¹⁴Ka ḡru teuwa tɔn be kpuro ba ra n mɛnnɛ ba n kanaru m̄ɔ ka tɛmanabu ka kurɔbu gabu ka Maari Yesun mero ka maa Yesun wɔnɔbu.

¹⁵Sɔɔ mɛɛrun biru naane dokeoba kɔam menna. Ben geera dɔɔ nge wunaa teeru, ma Piɛɛ u seewa u yɔra ben suunu sɔɔ u nɛɛ, ¹⁶nɛgibu, Gusunɔn gari yi n̄ koo ko yi kun koore, yi Hunde Dɛɛro u gerua saa Dafidin nɔɔ sɔɔn

di Yudasın s̄, wi u kua durə ben swaa gbio be ba Yesu mwa. ¹⁷ Yudasi wi, u raa s̄aa besen turo, u raa maa nəmu mə besen səmburu s̄ə.

¹⁸ Gobi yi u wa win kom k̄s̄sum s̄ mi, u ka yi tem dwa, ma u wəruma u kibari u kura, ma win nuki kpuro yara.

¹⁹ Təmbu kpuro be ba w̄a Yerusalemuə ba gari yi nua. Yen s̄, ben barum s̄ə ba tem mə soka Akedama. Ȳisi ten tubusiana, tem yemgim.

²⁰ Domi ba yorua Dafidin womusun tirerə ba nəe,
“A de win w̄a yeru tu ko bansu.

Goo u ku maa sina mi.”

Ba maa yorua,

“A de goo u ko win k̄s̄sire səmburu s̄ə.”

²¹⁻²² N̄ n men na, n weene su Yudasın k̄s̄sire ḡsi, u n s̄aa Yinni Yesun seebu ḡrin din seeda dio ka besə sannu. N weene ȳero wi, u n s̄aa ben turo be ba sun sw̄i sanam mə Yesu u ka sun w̄a, saa m̄n di Yohanu u n̄n batemu kua sere u ka wura w̄əllə.

²³ Ma ba durəbu yiru gabu ḡsa, ben turon ȳsira Yosefu, wi ba m̄ Baasaba, n̄ kun mə Yusitu, yirusen ȳsira Matiasi. ²⁴⁻²⁵ Ma ba kanaru kua ba nəe, Yinni wune wi a təmbu kpuron ḡrusu ȳ, a sun s̄s̄sio wi a ḡsa wunen ḡro be yiru ye s̄ə u ka səmbu te sua te Yudasi u deri u wigiru doona.

²⁶ Ma ba tete toba ma Matiasi u tete di ma ba n̄n doke ḡrobu w̄əkura tia yen wuuru s̄ə.

2

Hunde D̄eron naaru

¹ Yen biru, sanam mə Pantikotin t̄ra tura, naane dokeobu kpuro ba m̄nne sannu ȳatem. ² Suaru s̄ə ba kukiribu nua bi bu na saa w̄əllun di nge woo damguu, ma bu dii te kpuro yiba mi ba s̄. ³ Bin biru ba ḡānu wa nge d̄ə yari yi t̄eria, ma yi sina baawuren wirə. ⁴ Be kpuro be

ba wāa mi, ba Hunde Dεero yiba, ma ba ka barum tukum gari m̀, nge mε Hunde Dεero bu nɔɔ kã.

⁵ Sanam mε, Yuu gabu be ba Gusunɔn bεere yē ba wāa Yerusalemuɔ. Ba nawa tem baameren di. ⁶ Ye ba kukiri bi nua, tɔn dabira menna. Ma ba biti soora gem gem, yèn s̄ ben baawure u win tiin barum nua saa naane dokeobun nɔɔn di. ⁷ Biti bu mwa n banda, ma ba nεε, nεε yaa, tɔn be ba gari m̀ mi, be kpuro ba ñ s̄a Galilegibu ro? ⁸ Amɔna n ka kua besen baawure u ka nɔɔmɔ ba ka win barum gari m̀. ⁹ Sa na saa Paatin di ka Mɛdi ka Elamu, saa Mesopotami ka Yudea ka Kapadosin di ka Pontu ka Asi, ¹⁰ saa Firigin di ka maa Panfili, saa Egibitin di ka maa Libin beran di ye ya wāa Sirenin bɔkuɔ, besen gaba maa na saa Romun di. Gabu Yuuba, gabu maa be ba gəsira Yuuba, ¹¹ gaba na saa Keretin di ka maa Daarububan tem. Ka mε, bese kpuro sa nɔɔmɔ ba gerumɔ ka besen tiin barum ḡa baka ni Gusunɔ u kua.

¹² Ma ba biti soora n sara, ba bikiana ba nεε, mba yenin tubusianu.

¹³ Adama gabu ba bu yaakoru m̀ ba nεε, tama tɔn be, ba nɔra.

Piεen waasu

¹⁴ Yera Piεε u seewa ka gərobu wɔkura tia ye sannu u gbāra tɔn wɔru ge sɔɔ u nεε, bεε Yudeagibu ka bεε kpuro, bεε be i wāa Yerusalemuɔ i man swaa dakio, kpa i n yē ma ¹⁵ tɔn beni ba ñ tam nɔra nge mε i gerumɔ. Domi bururun kɔba nɔɔba nnewa sa wāa mi. ¹⁶ Adama ye i waamɔ buru teni, yera ye Gusunɔn sɔmɔ Yoeli u raa gerua. ¹⁷ U nεε, “Gusunɔ u nεε, yeniwa kon ko sanam d̄akim sɔɔ.

Kon nen Hunde doke tɔmbu kpuro sɔɔ.

Bεen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, ba koo Gusunɔn gari gere.

Bεen aluwaasiba ba ko n kāsīnu waamɔ, kpa bεen durɔ tɔkɔnu nu n dosusu m̀.

¹⁸ Sanam me sɔɔ, kon nen Hunde doke nen sɔm kowobu sɔɔ tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbɔ, kpa bu Gusunɔn gari gere.

¹⁹ Kon gɔa maamaakiginu sɔɔsi wɔllɔ, ka maa yirenu temɔ, nge yem ka dɔɔ ka dɔɔ wiisu.

²⁰ Sɔɔ koo tira kpa suru u swɛra nge yem, sere Yinnin tɔɔ te, tu ka na, tɔɔ nanumgii te.

²¹ Adama baawure wi u Yinnin yisiru soka dɔma te, u koo faaba wa.”

²² I gari yi swaa dakio, bɛɛ Isireliba. Yesu Nasaretigiin gariya na bɛɛ sɔɔmɔ, wi Gusunɔ u bɛɛ giasia sɔm damginu sɔɔ, ka sɔm maamaakigia ye u kua bɛɛn suunu sɔɔ, saa win min di nge me bɛɛn tii i yɛ. ²³ Durɔ wi, wi ba bɛɛ nɔmu sɔndia, nge me Gusunɔ u bwisika u himba kua, i dera tɔn kɔsoba nɔn dɔa bunanaru kpare ba go. ²⁴ Adama Gusunɔ u nɔn wɔra gɔɔn wahalan nɔmun di ye u ka nɔn seeya gɔrin di. Gɔɔ kun kpia u nɔn nɛnua win dam sɔɔ. ²⁵ Win gari wee yi Dafidi u yorua. U nɛɛ, “Na Yinni Gusunɔ waamɔ baadomma. U wɔa nen nɔm geuɔ kpa n ku ka wurura.

²⁶ Yen sɔna nen gɔru ga do.

Ma na gari gerumɔ ka nuku dobu.

Meya maa nen wasi koo wɛra bɔri yendu sɔɔ.

²⁷ Domi a nɔn hunde derimɔ gɔribun wɔa yerɔ.

Meya maa a nɔn derimɔ wunɛgii wi u naane mɔn wasi yi kɔsi.

²⁸ A man wɔarun swɛɛ sɔɔsi.

Nà n maa wɔa ka wunɛ,
ko na n nuku dobu yiba.”

²⁹ Nɛgibu, i de n bɛɛ sɔ nɔni ka nɔni ma Dafidi besen baaba u gu, ma ba nɔn sikua. Win sikira maa wɔa besen suunu sɔɔ sere ka gisɔn gisɔ. ³⁰ Adama yɛn sɔ u sɔa

Gusunən səmə ma u yē ma Gusunə u nùn nəw mwēru kua ka bōri u nəe, u koo ra win sikadobu gagu, Kirisi, sinasia win sina kitarə, ³¹ yen sō, Kirisi win seebu gərin diwa u ka yā ye u nəe, ba ñ nùn derimə gəribun wāa yerə, win wasi kun maa kōsimə. ³² Kirisi wiya Gusunə u seeya gərin di. Bese kpurowa sa sāa yen seeda diobu. ³³ Ba nùn sua u da Gusunən nəm geuə, ma u Hunde Dēero mwa Gusunə Baaban mi wìn nəw mwēru ba kua. Ma u sun nùn wē. Yera ye i waamə ka ye i nəwə tē. ³⁴ Domi Dafidin tii u ñ de Gusunə wəllə, adama u nəe,
“Yinni Gusunə u nen Yinni sōwa u nəe,
a sinə nen nəm geuə,

³⁵ sere n ka nun wunen yiberəba taarea.”

³⁶ Yen sōna n weene Isireliba ba n yē kam kam ma Yesu wi, wi bēe i kpare dāa bunanaru wəllə, Gusunə u nùn kua Yinni ka maa Kirisi.

³⁷ Ye tən be, ba yeni nua, ben gōrusu bu taare wē, ma ba Piēe ka gəro be ba tie bikia ba nəe, besejibu, mba sa ko ko.

³⁸ Piēe u bu sōwa u nəe, bēe kpuro, i bēen gōru gəsio, i batemu ko ka Yesu Kirisin yīsiru, i ka bēen toranun suuru wa. I ko maa Gusunən kēru mwa te ta sāa Hunde Dēero wi. ³⁹ Domi nəw mwēe te, ta sāawa bēe ka bēen bibugiru ka be kpuroguru be ba wāa n toma, be Gusunə besen Yinni u koo soku win mi.

⁴⁰ Ka kparam gari dabina Piēe u bu seeda diiya ma u bu dam kā u nəe, i tii wunə tēn tən kōsobun min di kpa i faaba wa.

⁴¹ Be ba win gari wura ba bu batemu kua. Ma tambu nərəbun suba itan (3.000) saka sosi naane dokeobun wuurə dōma te. ⁴² Ma ba ra n gərobun keu swaa daki, ba nəw tia sāa, ba ra n menne, ba yaa dibu dimə ka maa Yinnin dīa domaruginu, ba ra n maa kanaru mē sannu.

Naane dokeobun wāasinaa

⁴³ Bərum baawure m̀, domi gəro be, ba maamaaki dabinu ka səm damginu m̀. ⁴⁴ Naane dokeobu kpuro ba wāa sannu yāatem ma ba ben gāa məru kua tia. ⁴⁵ Ba ben tem ka ben dukia dərirkiramə, ma ba yen gobi bənu m̀ nge mε n ka baawure weene. ⁴⁶ Tōō baatere ba ra menne sāa yerə. Ba ra n maa Yinnin dīa domaruginu ka maa yaa dibu dimə sannu yenu ka yenu ka nuku dobu, murafiti sariru sə. ⁴⁷ Ba ra n Gusunə siaramə, ma təmbu kpuro ba ka bu nənu geu mεera. Tōō baatere Yinni u ra n be ba faaba wa sosiməwa naane dokeobu sə.

3

Ba yemə bekia

¹ Sōō teeru, Piεε ka Yohanu ba dəə sāa yerə yokan kəba ita, kanarun saa. ² N deema ba maa ka durə goo dəə mi, wi ba mara ka yeməru. Ba ra nùn yiwa sāa yerun kənnəwə ge ba m̀ Burə, u n ka bara m̀ sanam mε təmba duə. ³ Ye u Piεε ka Yohanu wa ba duə sāa yerə u bu bara koosi. ⁴ Piεε ka Yohanu ba nùn nəni girari, ma Piεε nεε, a sun mεerio. ⁵ Ma u bu mεera tii yèn sō u gāanu yīiyə ben mi. ⁶ Piεε nùn sōōwa u nεε, na n gəbi mə, adama kon nun wε ye na mə. Ka Yesu Kirisi Nasaretigiin yīsira na nun sōōmə, a seewo a sī.

⁷ Ma u durə win nəm geu nɛnua, u ka nùn seeya. Mii mii durə win naasu ka win naa wīinu dam kua. ⁸ U yōōwa u sura ma u sanum wəri u sāa yeru dua ka be sannu, u sīimə u yōōkumə u Gusunə siaramə. ⁹ Təmbu kpuro ba nùn wa u sīimə u Gusunə siaramə. ¹⁰ Ye ba tuba ma bara kowo wi u raa sō sāa yerun kənnəwə ge ba m̀ Burə, wiya mi, ba biti soora n sara ye n nùn kooran sō.

Piεεn waasu sāa yerə

¹¹ Təmbu kpuro ba duki da ka biti sāa yerun bee tiaə ye ba ra soku Saloməən kəbe, mi yemə wi, u wāa u Piεε

ka Yohanu neni. ¹² Ye Piee bu wa, u bu sɔɔwa u nee, beɛ Isireliba, mban sɔna i biti soore i sun meera me. I tamaa saa besen tiin dam, n̄ kun me besen daa gea ya dera durɔ wi, u s̄imɔ? ¹³ Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu be ba saa besen sikadoba, Gusunɔ ben Yinni u win sɔmɔ Yesu kua yiikogii, wi i tem ȳerobu n̄omu sɔndia, ma i n̄un yina Pilatin wuswaaɔ, baa me Pilati u raa ḡɔru doke u n̄un ȳɔsu. ¹⁴ Adama beɛ i n̄un yina wi, wi u saa tɔn d̄eero ka gemgii, ma i Pilati bikia u beɛ tɔn gowo kara. ¹⁵ I w̄aarun ȳero go, adama Gusunɔ u n̄un seeya ḡarin di, ma beɛ sa saa yen seeda diobu. ¹⁶ Yesu win ȳisuru ka naane dokebu ȳisi te sɔɔ, yera n durɔ wi beɛka wi i wa, i tuba mi. Geema, naane dokebu Kirisi sɔɔ biya bu durɔ wi bw̄aa dobu w̄e beɛ kpuron wuswaaɔ.

¹⁷ T̄e, negibu na ȳe ma ye beɛ i kua mi, i ye kuawa ȳeru sariru sɔɔ, meya maa beɛn wirugibu. ¹⁸ Nge meya gari yi, yi kooru yi Gusunɔ u kpara yellun di win sɔmɔbu kpuron nɔɔ sɔɔn di u nee, ma win wi u ḡɔsa u n̄ koo ko u kun n̄oni s̄ɔre. ¹⁹ Yen s̄ɔ, i ḡɔru ḡasio i ḡasira Gusunɔn mi, u ka beɛn toranu wuna, ²⁰ kpa Yinni u sun w̄era geebu w̄e saa win min di, kpa u kpam Yesu ḡarima wi ba kua beɛn Mesi. ²¹ Tilasiwa Yesu wi, u n w̄a w̄ollɔ sere saa yu ka turi ḡaanu kpuro nu ka wurama nge yellu, nge me Gusunɔ u gerua yellun di win sɔmɔ d̄eerobun min di. ²² Domi M̄owisi u nee, “Yinni Gusunɔ u koo beɛ sɔmɔ goo seeya beɛn bweserɔ nge wi. Ye u koo beɛ s̄ɔ kpuro i ye swaa dakio. ²³ Baawure wi u kun sɔmɔ win gari swaa daki, ba koo n̄un wuna Gusunɔn t̄ambun suunu sɔɔn di bu n̄un kpeerasia.” ²⁴ Meya maa Samueli ka Gusunɔn sɔmɔ be ba na win biruɔ, be kpurowa ba saa yenin gari gerua. ²⁵ Beɛya Gusunɔn sɔmɔbun tubi diobu, i maa b̄onu m̄ɔ nɔɔ mw̄e te sɔɔ, te Gusunɔ u beɛn sikadoba kua, ye u Aburhamu s̄ɔwa u nee, “Handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa saa wunen bweserun di.” ²⁶ Beɛya Gusunɔ

u gbia u win səm kowo seeya, ma u nùn gəra, u ka bɛɛn baawure gəsia win kom kəsum di, kpa u bɛɛ domaru kua.

4

Piɛɛ ka Yohanu wuun wirugibun wuswaaɔ

¹ Nge mɛ *Piɛɛ* ka Yohanu ba ka tən be gari m̀, yāku kowobu ba tunuma ka sāa yerun kəsobun tənwero ka maa Sadusiba. ² Ba m̄ru bara yèn s̄ gəro be, ba t̄mbu keu s̄ɔsım̄ ba Yesun seebu gərin di kparam̄ bi bu s̄ɔsım̄ ma t̄mba koo se gərin di. ³ Yen s̄na ba bu mwa ba berisi pirisəm s̄ə sere sisiru, domi yoka kua k̄. ⁴ Adama tən dabinu be ba gari yi nua ba naanɛ doke. Ma ben geera sosi sere ba kua t̄nu n̄r̄obun suba n̄ɔbun (5.000) saka.

⁵ Yen sisiru wuun wirugibu ka guro gurobu ka maa wooda ȳrobu ba menna Yerusalemu. ⁶ Ba menna ka yāku kowo tənwero wi ba ra nɛɛ Ani ka maa Kaifa ka Yohanu ka Alesandu ka be kpuro be ba sāa yāku kowo tənwerobun bweseru. ⁷ Ba gəro be ȳrasia ben wuswaaɔ ma ba bu bikiam w̄ri ba nɛɛ, ka weren yiikowa nge ka ȳisi ter̄ i ka yeni kua.

⁸ Sanam m̄ya *Piɛɛ* wi u Hunde Dɛero yiba u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ wirugibu ka guro gurobu, ⁹ ì n səm geerun gari bikiam̄ te sa yem̄ kua ka nge mɛ u ka bɛkura, ¹⁰ n weenɛ bɛɛ kpuro ka maa Isireliba kpuro i n ȳ ma dur̄ wi i waam̄ u ȳ bɛɛn wuswaaɔ, u bɛkurawa mam mam ka Yesu Kiriisi Nasaretigiin ȳsirun dam, wi i kpare d̄a bunanaru w̄ll̄ ma Gusun̄ nùn seeya gərin di. ¹¹ Yesu wiya, kpee te bɛɛ ban̄bu i yina, ma ta kua gani ḡmburun dam. ¹² Faabagii goo sari ma n kun m̄ wi. Domi Gusun̄ kun maa t̄mbu ȳsiru garu w̄ handunia s̄ə te ba koo soku bu ka faaba wa.

¹³ Sanam mɛ ba gia ma *Piɛɛ* ka Yohanu ba sāawa bw̄ɛbw̄ɛbu, ba ñ maa keu kue, ben w̄ruḡra bu biti kua,

ma ba tuba ma ba raa wāa ka Yesu sannu. ¹⁴ Ye ba durɔ wi u bekura wa u yɔ̄ ka Piɛɛ ka Yohanu sannu, ba ɛ̄ fɛɛ wa bu gari gɛɛ gere. ¹⁵ Yen sɔ̄na ba bu sɔ̄wa ba nɛɛ, bu yario mennɔ yee ten min di. Ye ba yara, be ba wāa mi, ba wesiana ¹⁶ ba nɛɛ, mba sa ko ka durɔ be ko. Domi Yerusalemugibu kpuro ba yɛ̄ ma ba sɔ̄m damgii bakaru kua, sa ɛ̄ kpɛ̄ su ye siki. ¹⁷ Adama su bu gerusi su nɛɛ, bu ku raa maa goo gāanu sɔ̄ ka yīsi te, kpa gari yi, yi ku maa kparara tɔ̄mbun suunu sɔ̄.

¹⁸ Yera ba kɔ̄pam bu soka ma ba bu yinari bu maa gari gere ɛ̄ kun mɛ̄ bu waasu ko ka Yesun yīsiru. ¹⁹ Adama Piɛɛ ka Yohanu ba bu sɔ̄wa ba nɛɛ, bɛɛn tii i bwisikuo i wa ɛ̄ n koo Gusunɔ̄ wɛ̄re su bɛɛ mem nɔ̄wa, kpa su nɛ̄n deri. ²⁰ Domi bɛɛɛ sa ɛ̄ kpɛ̄ sa kun gerua ye sa wa ka ye sa nua.

²¹ Ba kɔ̄pam bu gerusi gem gem, ma ba bu yɔ̄su. Ba ɛ̄ swaa wa ye ba koo ka bu sɛɛyasia yɛ̄n sɔ̄ tɔ̄mbu kpurowa ba Gusunɔ̄ siaramɔ̄ ye ya kooran sɔ̄. ²² Domi durɔ wi ba beki ka maamaaki mi, u wɔ̄ɔ weeru kere.

Naane dokeoba wɔ̄rugɔ̄ru kanamɔ̄

²³ Ye ba Piɛɛ ka Yohanu yɔ̄su ba kpa, ba wura ben berusebun mi, ma ba bu kpuro saaria ye yāku kowo tɔ̄nwerɔbu ka guro guroba bu sɔ̄wa. ²⁴ Sanam mɛ̄ ba gari yi nua, be kpuro ba ka nɔ̄ tia Gusunɔ̄ kana, ba nɛɛ, Yinni, wuna a wɔ̄llu ka tem ka nim wɔ̄ku taka kua ka ye ya wāa mi sɔ̄ kpuro. ²⁵ Wuna a maa gerua ka Hunde Dɛɛron baa saa bɛɛn sikado Dafidi wunen sɔ̄m kowon nɔ̄n di a nɛɛ, “Mban sɔ̄na tɔ̄n tukobu ba mɔ̄ru bara. Mban sɔ̄na tɔ̄mba bwisikumɔ̄ ye ya ɛ̄ koorɔ̄.

²⁶ Handunian sinamba seewa.

Ma wirugiba menna bu ka Yinni Gusunɔ̄ ka win Kirisi tabu ko.”

²⁷ Geema, wuu geni sɔ̄ra Herodu ka Pɔ̄nsu Pilati ka tɔ̄n tukobu ka maa Isireliba, be kpuro ba menna ba ka Yesu wunen sɔ̄mɔ̄ dɛɛro wi a kua Kirisi tabu kua. ²⁸ Mey a

yabu baayere kua ye a raa yi wunen dam ka wunen himba sɔɔ. ²⁹Yen sɔ̄ tɛ̄, Yinni a ben gerusibu laakari koowo, kpa a de bese wunen sɔm kowobu su wunen gari yi kpara ka wɔrugɔru. ³⁰A wunen nɔmu demio gu tɔmbu bekia, a de yĩrenu ka sɔm maamaakiginu nu kooru ka wunen sɔmɔ dɛero Yesu win yĩsiru.

³¹Ye ba kanaru kua ba kpa yam mi ba mɛnɛ mi, mu yĩira diki diki. Be kpuro ba Hunde Dɛero yiba, ma ba Gusunɔn gari waasu wari ka wɔrugɔru.

Naanɛ dokeobun mɔ teeru

³²Naanɛ dokeo be kpuro ba wãa nɔɔ tia sɔɔ mam mam. Goo sari wi u gerua gãa ni u mɔ wigina, ba ye kpuro mennawa ba mɔ sannu. ³³Ka yiiko baka goro be, ba ka Yinni Yesun seebu gɔrin din seeda dimɔ, ma Gusunɔn durom bakam wãa be kpuro sɔɔ. ³⁴Goo sari be sɔɔ wi u sãaru mɔ. Domi be ba gbenu mɔ ñ kun mɛ yenusu, ba ye kpuro dɔrikirawa ma ba ka yen gobi na ³⁵ba gɔrobu wɛ̄, ma ba gobi yi bɔnu kua nge mɛ baawuren bukata nɛ.

³⁶Nge mɛya Yosefu Lefi kua wi ba mara Sipuɔ, wi gɔroba maa mɔ Baanabasi, yĩsi ten tubusiana dam kɛɔ.

³⁷U tem mɔ ma u mu dɔra u ka men gobi na u gɔrobu wɛ̄.

5

Anania ka Safira

¹Adama durɔ goo maa wãa wi ba ra nɛɛ Anania, ka win kurɔ Safira. Durɔ wi, u win tem gam dɔra, ²ma u men gobin sukum tii yiya, ka win kurɔn yɛru, ma u sukum mɛ n tie gɔrobu wɛ̄. ³Yera Piɛɛ u nɛɛ, Anania, mban sɔna a dera Setam dua wunen gɔruɔ ma a Hunde Dɛero weesu kua, ma a tem men gobin sukum tii yiya. ⁴A sere tem mɛ dɔra, n ñ wuna a mu mɔ ro? Ye a mu dɔra a kpa, men gobi kun sãa wunegii? Ñ n men na, mban sɔna a gɔru doke a

ka yenin bweseru ko. N n̄ t̄mbu a weesu kua, Gusunəwa a kua.

⁵ Ye Anania u gari yi nua, mii mii u wəruma u gu. Ma b̄erum bakam t̄n be kpuro mwa be ba gari yi nua.

⁶ Aluwaasiba ba seewa ba win goru b̄akua ba ka yara ba sikua.

⁷ Yen biru n kua nge k̄ba ita, ma win kur̄ Safira u duuma. N deema u n̄ ȳe ye n win dur̄ kua. ⁸ Piεε n̄n bikia u n̄ε, a man s̄əw̄ə, am̄ε kasawa i tem m̄ε d̄ra?

Ma u wisa u n̄ε, oo, m̄ya mi.

⁹ Piεε n̄n s̄əwa u n̄ε, mban s̄na b̄εε yiru kpuro i ḡr̄u doke i ka Gusun̄n Hunden laakari m̄εri m̄esum. Wee be ba wun̄n dur̄ sikua ba w̄a dii k̄nn̄w̄ə, ba koo maa ka nun yari.

¹⁰ Mii mii u wəruma Piεεn wuswaaə u gu. Ma aluwaasi be, ba dua ba deema u gu, ba maa win tii sua ba ka yara ba da ba sikua win dur̄n sikirun b̄akuə. ¹¹ B̄erum bakam Yesun yiḡberu kpuro mwa, ka maa baawure wi u gari yi nua.

S̄m maamaakigii dabinu

¹² Ḡro be, ba maamaaki ka s̄m damgii dabinu m̄ t̄mbun suunu s̄ə. Ma naane dokeobu kpuro ba menne sannu Salom̄n̄ k̄b̄ə. ¹³ T̄n tuko goo kun k̄ka u ka bu menne, adama t̄mba bu b̄εε w̄ε gem gem. ¹⁴ Ma naane dokeo ben geera sosim̄ ta d̄ə, dur̄bu ka kur̄bu dabinu, be ba Yinni naane doke. ¹⁵ Ma ba bar̄bu yara sw̄εə ba bu kp̄i kp̄in yenu ka k̄asu w̄ll̄ə, n wa Piεε ù n sar̄, win tiro gu ka ben gabu wukiri. ¹⁶ T̄n dabinu maa naam̄ saa Yerusalemun baru kpaanun di ka ben bar̄bu, ka be ba w̄rekunu m̄. Ma be kpuro ba b̄ekuram̄.

Gərobun n̄ni sw̄aru

¹⁷ Adama ȳaku kowo t̄nwer̄o, ka win t̄mbu be ba s̄a Sadusiba ba ka ḡrobu n̄sinu seewa. ¹⁸ Ba ḡro be mwa,

ma ba bu pirişəm doke. ¹⁹ Adama yen wōkuru Yinnin gərado u na u pirişəm gamboba kenia, u bu yara. U bu sōwa ²⁰ bu doo bu yōra sāa yerə kpa bu tambu wāa ten gari kpuro nōasia.

²¹ Ye gəro be, ba yeni nua ba kpa, ba dua sāa yerə yam sāreru, ba waasu wəri yande.

Ye yāku kowo tənwero ka win tambu ba menna ba wuun wirugibu ka Isireliban guro gurobu kpuro soka, ma ba gəra pirişəm mi, ba nεε, bu ka gəro be na. ²² Adama ye sāa yerun kōsoba tura mi, ba n gəro be wa pirişəm sō. Ma ba wura mennə yerə ²³ ba nεε, ye sa tura mi, sa deema pirişəm dira beri mam mam, sa maa kōsobu deema ba yō kənnəwə. Adama ye sa gamboba besia, sa n goo wa dii te sō.

²⁴ Ye sāa yerun kōsobun tənwero ka maa yāku kowo tənwerobu ba gari yi nua, ba biti soora, ba n gari yin wii goberu yē. ²⁵ Yera durə goo u na u nεε, ase tən be i pirişəm doke mi, ba wāa sāa yerə ba tambu keu sōsimə!

²⁶ Ma kōsobun tənwero wi, ka win tambu gabu ba da ba ka bu na mennə yerə. Adama n n ka dam, yèn sō ba təmbun berum mə bu ku raa bu kpenu kasuku. ²⁷ Ye ba ka bu na, ba bu yōrasia Yuuban guro gurobun wuswaa. Yāku kowo tənwero wi, u bu gari bikia ²⁸ u nεε, sa bεε yinari mam mam sa nεε, i ku maa waasu ko ka durə win yīsiru. Adama wee, i bεen sōsiru kpapa i keu sōsi Yerusalemu kpuro sō, ma i kī i sun durə win gəən taare wē.

²⁹ Yera Piεε ka gəro be ba tie ba nεε, tilasiwa su ka Gusunə mem nōwa, n n mə tambu. ³⁰ Gusunə besen sikadoban Yinniwa u Yesu seeya gərin di, wi i raa dāa bunanaru kpare i go. ³¹ Wiya Gusunə u sua wəllə u sinasia win nəm geuə, u n sāa sunə ka Faaba kowo u ka de Isireliba bu gōru gəsia, kpa bu ben toranun suuru wa.

³² Bəsəra sa s̄a yen seeda diobu, bəsə ka Hunde Dəero wi Gusunə u t̄ambu k̄a be ba n̄n m̄em n̄əwa.

³³ Ye ba gari yi nua, ba m̄oru bara too too sere ba k̄i bu gəro be go. ³⁴ Adama Falisi turo be s̄ə wi ba ra n̄e Gamalieli, wi u s̄a woodan keu koosio, u b̄ere m̄ə gem gem t̄ambu kpuro s̄ə, u seewa u ȳdra m̄enn̄on wuswaa, u n̄e, bu gina gəro be yaro. ³⁵ Ma u bu s̄əwa u n̄e, b̄e Isireliba, i laakari koowo ye i k̄i i dur̄ə beni kua. ³⁶ Gasə, dur̄ə goo u kurama wi ba sokum̄ə Tedasi wi u tii b̄ere w̄e gem gem, ma t̄ambu nge n̄eru (400) ba n̄n sw̄i. Adama ba n̄n go, win bw̄āaba yarina baama kpuro, ma ba win gari duari. ³⁷ Win biru gari garin sanam, dur̄ə goo wi ba m̄ə Yudasi Galilegii, u kurama. U maa t̄ən dabinu wa be ba n̄n sw̄i. Adama ba maa dur̄ə wi go ma win t̄amba yarina. ³⁸ Yen s̄ə, na b̄e bwisi k̄m̄ə gari yini s̄ə, i dur̄ə beni derio i de bu doona. Ñ n t̄ənun s̄əsirun na, ñ kun m̄ə t̄ənun s̄əmburu, n koo n̄əru ko. ³⁹ Adama ñ n Gusun̄ən s̄əmburun na, i ñ kp̄ē i bu kamia. I ku tii kari b̄erie i ka Gusun̄ə sanna.

Ma ba win gari wura. ⁴⁰ Ba gəro be soka ba seni so, ma ba bu yinari bu maa ka Yesun ȳsiru gari ko pai. Ma ba bu ȳsu. ⁴¹ Ma gəro be, ba doona m̄enn̄ə yeru min di ka nuku doo bakabu ȳn s̄ə Gusun̄ə u bu garisi be ba tura bu yaa kasiki Yesun ȳsirun s̄ə. ⁴² T̄əru baatere, s̄a yer̄ə ka yenus̄ə, ba ra n Labaari gea waasu m̄ə kpa ba n keu s̄əsim̄ə ma Yesuwa Kirisi wi.

6

Ba s̄əm kowobu n̄əba yiru ḡsa

¹ S̄ə m̄e te s̄ə, nge m̄e naan̄e dokeoba sosim̄ə, Yuu be ba Gerekim t̄əna gerum̄ə ba ka be ba tie w̄əki ȳn s̄ə ba ben ḡminibu duarim̄ə t̄ə baateren d̄ianun b̄ənu s̄ə. ² Ma ḡrobu w̄əkura yiru ye, ba naan̄e dokeobu kpuro m̄enna ba n̄e, n ñ ween̄e su Gusun̄ən garin waasu deri kpa sa

n dīanun gari m̄. ³ Yen s̄, besegibu i tən durəbu nəba yiru gəsiio beən suunu s̄ə be ba seeda gea diiyamm̄, be ba Hunde D̄ero yiba kpa ba n bwisi m̄, kpa su bu s̄mbu te n̄mu s̄ndia. ⁴ Kpa besen tii sa n kanaru ka Gusun̄n garin waasu m̄ sa n d̄ə.

⁵ Tən be kpuro ba gari yi wura ka nuku dobu. Ma ba Etiēni ḡsa wi u Hunde D̄ero yiba, win naan̄ dokebu bu maa kp̄, ka maa Filipu ka Pokori ka Nikan̄ri ka Tim̄ə ka Paamenasi ka sere Nikola Antīs̄gii wi u ḡsira Yuu. ⁶ Ba ka bu da gərobun mi, ma gəroba bu kanaru kua ba bu n̄ma s̄ndi wir̄.

⁷ Nge m̄ya Gusun̄n gari yi ka kpararam̄ baama. Ma naan̄ dokeobun geera sosim̄ ta d̄ə Yerusalem̄, ma ȳaku kowo dabira maa naan̄ doke.

Ba Etiēni mwa

⁸ Etiēni wi, Gusun̄ u n̄n durom bakam kua u n̄n dam k̄, ma u s̄m maamaakiginu ka ȳirenu kua t̄mbun suunu s̄ə. ⁹ Adama durəbu gabu saa Yuuban m̄n̄n̄ yerun di te ba ra soku tii m̄w̄əbugiru, ka Sirenin Yuu gabu ka Alesandirigibu ka gabu saa Silisi ka Asin di ba seewa ba ka Etiēni sikirinam̄. ¹⁰ Adama ba kpana bu n̄n kamia ȳen s̄ u gari gerum̄ ka Hunde D̄eron dam ka bwisi. ¹¹ Yera ba durəbu gabu gobi k̄ asiri s̄ə bu ka gere ma ba nua u M̄wisi ka Gusun̄ gari kam gerusi. ¹² M̄ya ba ka t̄mbun m̄ru seesia, ka guro gurobu ka wooda ȳrobu. Ba da Etiēnin mi ba n̄n mwa ma ba ka n̄n da Yuuban guro gurobun m̄n̄n̄ wuswaa. ¹³ Yen biru ba ka durəbu gabu na be ba n̄n seeda weesugia diisi ba n̄, dur̄ wini u ra n besen s̄a yee d̄eraru ka M̄wisin wooda sankum̄wa. ¹⁴ Domi sa nua u gerua ma Yesu Nasaretigii wi, u koo s̄a yee teni sura, kpa u besen deema kpuro k̄si ye M̄wisi u sun w̄.

¹⁵ Be kpuro be ba sɔ̄ mɛnɔ̄ ge sɔ̄, ba Etiɛni nɔ̄ni girari, ma ba wa win wuswaa ballimɔ̄ nge Gusunɔ̄n gəradogia.

7

Etiɛnin waasu

¹ Yera yāku kowo tɔ̄nwero u Etiɛni bikia u nɛɛ, gari yi, geema?

² Etiɛni u wisa u nɛɛ, nɛn bisibu ka nɛn baababa i man swaa dakio. Gusunɔ̄ yiikogii u besɛn baaba Aburhamu kure sanam mɛ u wāa Məsopotamin tem sɔ̄ u sere sina Haraniɔ̄, ³ u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, u win dusibu ka win tem derio kpa u da tem gam mɛ u koo nùn sɔ̄si. ⁴ Yen sɔ̄na Aburhamu u Kaladegibun tem yara, ma u da u sina Haraniɔ̄. Ye win baa u gu u kpa, Gusunɔ̄ u nùn seeyama min di, u na tem mɛ sɔ̄, mi bɛɛ i wāa tɛ. ⁵ Sanam mɛ, u nùn ayeru garu kã tem mɛ sɔ̄, baa naa dabusa teeru, adama baa mɛ Aburhamu kun gina bii mara Gusunɔ̄ u nùn nɔ̄ mwɛeru kua ma u koo nùn tem mɛ wɛ, kpa mu n sã wi ka maa win bibugim. ⁶ Ye wee ye Gusunɔ̄ u Aburhamu sɔ̄wa. U nɛɛ, win biba koo sɔ̄ru di tem tukumɔ̄ mi ba ko n sã yobu, kpa bu nɔ̄ni swāaru wa sere wɔ̄ nɛɛru (400). ⁷ Gusunɔ̄ u maa nɛɛ, win tii koo ka bwese te siri te ta koo bu ko yobu. Yen biru ba koo yari tem min di bu na tem mɛ sɔ̄ mi ba koo nùn sã. ⁸ Saa ye sɔ̄, Gusunɔ̄ maa Aburhamu bango kobun wooda wɛ. Ma Aburhamu u win bii Isaki bango kua ye ba wi mara u kua sɔ̄ nɔ̄ba ita. Nge mɛya Isaki u maa Yakɔ̄bu kua, ma Yakɔ̄bu u maa win bibu wɔ̄kura yiru kua nge mɛ. Bera ba kua Yuuban bwesenu wɔ̄kura yirun baababa.

⁹ Yakɔ̄bun bii be, ba ka Yosefu nisinu kua, ma ba nùn Egibitigibu dɔ̄re ba ka doona. Adama Gusunɔ̄ u wāa ka wi, ¹⁰ ma u nùn yakia saa win wahala kpuron di. U maa nùn bwisi kã ma u durɔ̄m wa, Egibitin sina bokon mi, ma u nùn kua Egibitin tem yɛro ka maa win yenu yɛro. ¹¹ Gɔ̄ra

tunuma Egibiti ka Kananin tem sɔɔ ta bu nɔni sɔɔwa too too. Besen sikadoba ba ɛn gɔanu wa bu di. ¹² Ye Yakɔbu u nua ma dɔanu wɔa Egibitiɔ, u besen sikado be gɔra mi, nɔn gbiikiru. ¹³ Ye ba da mi nɔn mɛeruse, Yosefu u tii win maabu tubusia, ma Egibitin sunɔ u maa Yosefun dusibu gia. ¹⁴ Ma Yosefu u Yakɔbu win tundo sokusia ka win dusibu kpuro bu na win mi. Ben geera sɔa tɔmbu wata ka wɔkura nɔɔbu. ¹⁵ Nge mɛya Yakɔbu u ka da Egibitiɔ. Miya u gu, miya maa besen sikado be, ba gu. ¹⁶ Ma ba ka be kpuron gonu wura Sikemuɔ ba nu kpɛɛ siki kpee wɔrugiru sɔɔ te Aburahamu dwa Hamɔrin bibun mi Sikemuɔ.

¹⁷ Ye saa ya turuku kua ye Gusunɔ u koo ka win nɔɔ mwɛeru yibia te u Aburahamu kua, besen tɔmba sosimɔ ba dabiamɔ Egibitiɔ ¹⁸ sere n ka kua sina boko goon waati wi u kun Yosefun gari yɛ. ¹⁹ Sina boko wi, u besen tɔmbu nɔni wɔkua u ka bu kɔsa kua, u bu tilasi kua bu ka ben bii wɛenu kɔ kpa nu gbi. ²⁰ Saa ye sɔara ba Mɔwisi mara. Bii burɔwa wi u Gusunɔ wɛremɔ. Ba nɔn nɔɔri suru ita win tondon yɛnuɔ. ²¹ Ye ba ka nɔn da ba kɔ, Egibitin sunɔn bii tɔn kurɔ u nɔn sua u kua nge win tiin bii. ²² Ba nɔn Egibitigibun keu kpuro sɔɔsi ma u kua tɔn boko gari gerubu ka kookoosu sɔɔ.

²³ Sanam mɛ u wɔɔ weeru tura, u gɔru doke u win tɔmbu Isireliba beram da. ²⁴ U wa Egibitigii goo u ben turo nɔni sɔɔmɔ. U wigii faaba da, ma u Egibitigii wi so u go. ²⁵ U tamaa sɔa win tɔmba koo tubuwa ma Gusunɔwa nɔn gɔra u ka bu yakia, adama ba ɛn tuba. ²⁶ Yen sisiru u deema ben gaba sannamɔ. Ma u kɔi u bu yakiana u nɛɛ, i nen gari swaa dakio. Bɛɛ, be i sɔa dusinu, mban sɔna i mɛera koonamɔ. ²⁷ Adama durɔ wi u win beruse nɔni sɔɔmɔ mi, u Mɔwisi bɔria u nɛɛ, wara nun kua besen wirugii ka siri kowo. ²⁸ A kɔi a maa man gowa nge mɛ a Egibitigii wi go gɔa? ²⁹ Ye Mɔwisi u gari yi nua, u kpikiru sua Madianin tem gia. Miya u bii tɔn durɔbu yiru mara.

³⁰ Wǎw weerun biru, Gusunən gərado u Məwisi kurema awii gεε sǎw, yi yi sǎare yi dǎw mwaaramǎ, gbaburu sǎw mi guuru gara wǎa te ba ra soku Sinai. ³¹ Məwisi u biti soora ye u yi wa, ma u yi susi u mεera tii. Sanam mεya u Yinni Gusunən nǎw nua ga gerua ga nεε, ³² wiya Gusunǎ win sikadoban Yinni, wiya Aburhamu ka Isaki ka Yakəbun Yinni. Ye Məwisi u nua mε, yera u diira, u n̄ maa kǎka u yam mi mεera. ³³ Yinni Gusunǎ n̄n sǎwǎa u nεε, u win salubata pweto, domi yam mi u yǎ mi, yam dεeram. ³⁴ N wee, u win tǎmbun n̄ni swǎaru wa te ba waamǎ Egibitiǎ. U ben weeweenu nua, yera u sarama u ka bu faaba ko. Tǎ, u na u n̄n gəri Egibitiǎ.

³⁵ Məwisi wi ba yina mi, ba nεε, wara n̄n kua ben wirugii ka siri kowo, wiya Gusunǎ u gəra u kua ben wirugii ka faaba kowo, ka Gusunən gərado win somiru wi u n̄n kure awii sǎw. ³⁶ Durǎ wiya u bu yara saa Egibitin di. U maamaaki ka sǎm damginu kua Egibitiǎ ka nim wǎku sǎw ge ba m̄ Naa yari ka maa gbaburu sǎw mi ba kua wǎw weeru. ³⁷ Məwisi wiya u Isireliba sǎwǎa u nεε, Gusunǎ koo bu sǎmǎ goo seeya ben bweserǎ, nge wi. ³⁸ Məwisi wiya u wǎa gbaburǎ Isireliban suunu sǎw, ka besen baababa sannu, ka maa Gusunən gərado wi u ka n̄n gari kua guuru wǎllǎ te ba ra soku Sinai. Ma u Gusunən gari wǎarugii mwa, u ka sun yi wǎ.

³⁹ Adama besen baaba be, ba yina bu n̄n mem nǎwǎa. Ba n̄n yina ba k̄i bu kpm wura Egibitiǎ. ⁴⁰ Yen sǎna ba Aroni sǎwǎa ba nεε, u bu b̄nu kuo ni nu koo bu swaa gbiya. Domi Məwisi wi, wi u bu yarama saa Egibitin tem di, ba n̄ yǎ ye n̄n deema. ⁴¹ Dǎma tera ba bwǎaroku kua ge ga ka naa buu weenε, ma ba gu yǎkuru koosi. Ma ben nukura dora ben nǎman sǎmburun sǎ. ⁴² Adama Gusunǎ u tii gawa ben min di, ma u dera ba sǎw ka suru ka kperi sǎwǎa, nge mε u gerua win sǎmǎbun tireru sǎw u nεε,

“Bεε Isireliba i ka kua wǎǎ weeru gɓaburu sǎǎ i man
yǎkunu ka kǣnu kuare?

⁴³ Bwǎarokuna i sǎǎwa ni i kua i ka bǔnu sǎ,
nge Mǎlɔkun kuu bekurugiru ka Refanin kpera.
Yen sǎna na kon bεε bǎrie sere Babilonin bera gjo.”

⁴⁴ Besen baababa ba raa Gusunǎn kuu bekurugiru mǎ
te ta sǎa seeda ma u wǎa ka be. Mǎwisi u tu kua nge
mε wi u ka nǔn gari kua, u nǔn sǎǎwa. U tu kuawa mam
mam nge te u wa. ⁴⁵ Ma besen baababa be ba tu tubi di,
be ka Yosue ben gbiikoo, ba ka tu dua tǎn tukobun tem
sǎǎ mε ba mwa sanam mε Gusunǎ u tǎn tuko be gira. Ma
ta wǎa mi sere Dafidin waati. ⁴⁶ Gusunǎ u ka Dafidi nǎnu
geu mεera, ma u kanaru kua u ka kpī u wi Yakǎbun Yinni
diru bania. ⁴⁷ Adama Salomǎwa u nǔn dii te bania.

⁴⁸ Ka yen de kpuro Wǎrukoon wǎa yera kun wǎa dinu
sǎǎ ni tǎnu u bana. Nge mε Gusunǎn sǎmǎ goo u yorua,
⁴⁹ “Yinni Gusunǎ u nεε,
wǎlla nen sina gǎna.

Ma tem mu sǎa nen naa sǎnditia.
N n men na, dii teren bwesera i ko i man bania.
Nge wǎa yee terǎ ta ko n sǎa nen wǣra yeru.

⁵⁰ N n nen nǎma ya ye kpuro taka kua?”

⁵¹ Etieni u maa bu sǎǎwa u nεε, bεε degangamgibu!
Bεen gǎrusu ka bεen swasu su sǎa nge be ba n Gusunǎ
nasiegisu, i ra n Hunde Dεero yinamǎ, i mǎwa nge bεen
baababa. ⁵² Gusunǎn sǎmǎ wara bεen baababa ba n nǎni
sǎǎwa. Ba bu go be ba Geegiiin naarun gari kua, ma tǣ,
bεen tii i Geegii wi kǎrumǎtǎnu kua i nǔn go. ⁵³ Bεeya i
Gusunǎn wooda mwa ye ba bεε wǣ Gusunǎn gǎradoban
min di. Adama i n ye mεm nǎwε.

Etienin gǎǎ

⁵⁴ Ye ba Etienin gari yi nua, ba mǎru besira sere ba ben
nikibii dwǣemǎ. ⁵⁵ Adama Etieni u Hunde Dεero yiba, ma
u wǎllu nǎni girari u Gusunǎn yiiko wa, u maa Yesu wa

u yǝ Gusunən nəm geu. ⁵⁶ Ma u nɛɛ, wee, na wa wəlla wukiare, ma Tənun Bii u yǝ Gusunən nəm geu.

⁵⁷ Sanam meya ba ben swasu kərua ka noma, ba kuuki kua, ma ba duki da sannu ba nùn kunisi. ⁵⁸ Ba nùn gawa ba yara wuun di, ma ba nùn kpenu kasukum wəri. Tən be, ba ben kumboorosu pweta ba yi aluwaasi goon mi wi ba ra nɛɛ Səlu. ⁵⁹ Sanam mɛ ba Etieni kpenu kasukumə u kanaru kua u nɛɛ, Yinni Yesu, a nən hunde mə. ⁶⁰ U yiira u gbāra wəllə u nɛɛ, Yinni a ku bu tora teni garisi.

Ye u yeni gerua u kpa, ma u gu.

8

¹ Saa ye, Səlu u ka be ba Etieni go nəə tia sãa.

Səlu u Yesun yigberu nəni sɔwa

Saa dāma ten diya ba Yesun yigbe te ta wāa Yerusalemə nəni sɔə bakabu torua. Naane dokeobu kpuro ma n kun mə gərobu, ba yarina ba da Yudean temə ka Samarin temə. ² Ma durəbu gabu be ba Gusunən beere yɛ, ba Etieni sikua ka nuku sankira bakanu.

³ Adama Səlu u kookari mə u ka Yesun yigberu kam koosia. U yenusu duurimə u tən durəbu ka tən kurəbu gawamə u bu kpɛemə pirisəm sə.

Filipu u Labaari gea waasu mə Samario

⁴ Be ba yarina ba da baama kpuro ba Labaari gea waasu mə. ⁵ Filipu u da Samari marə ma u wuu gen tambu Kirisi win gari waasu kua. ⁶ Tən wərusu su win gari nua ma su səm maamaakiginu wa ni u kua, ma be kpuro ba win gari swaa daki mam mam. ⁷ Filipu u werekunu gira tən dabinun wasin di, ma nu yarimə ka wuri beke. U maa yemə dabinu beki, ka bèn wasin bee tia gu. ⁸ Ma nuku doo bakabu wāa wuu ge sə.

⁹ Durə goo wāa wuu ge səə, wi ba ra nɛɛ Siməə. U ra n ka dobo dobo maamaaki dabiru mə Samarigibun wuswaaə, u maa tii garisi tən boko. ¹⁰ Təmbu kpuro bwɛɛbwɛɛbu sere ka damgibu, ba ra n win gari swaa daki gem gem kpa ba n mə, wiya Gusunən dam bakam mə.

¹¹ Ba ra nən swaa daki yèn sə saa tɛɛbun di win dobo dobo ya ra n bu bitɪ sāa. ¹² Adama ye təmba Labaari gea naanɛ doke ye Filipu u bu waasu kua, ye ya ka Gusunən bandu ka Yesu Kirisin yīsiru yā, ba bu batemu kua tən durəbu ka tən kurəbu. ¹³ Siməən tii maa naanɛ doke ma ba nən batemu kua. U Filipu swii baama kpuro ma u bitɪ kua too ye u səm damginu ka maamaaki wa ye ya kooramə.

¹⁴ Ye gəro be ba wāa Yerusalemə ba nua ma Samarigibu ba Gusunən gari naanɛ doke ba bu Piɛɛ ka Yohanu gəria. ¹⁵ Ye ba tura mi, ba kanaru kua naanɛ dokeo ben sə Hunde Dɛero u ka du be səə. ¹⁶ Domi Hunde Dɛero kun gina sarame ben goon mi, ba gesi bu batemu kuawa ka Yinni Yesun yīsiru. ¹⁷ Yera Piɛɛ ka Yohanu ba bu nəma səndi wirə, ma Hunde Dɛero dua be səə.

¹⁸ Ye Siməə u wa ma Hunde Dɛero dua be səə sanam mɛ gəro be, ba bu nəma səndi wirə, yera u kɪ u bu gobi kɛ. ¹⁹ U nɛɛ bu maa nən yiiko ye wɛɛyə, kpa baawure wi u nəmu səndi wirə Hunde Dɛero u n da du yəro səə.

²⁰ Adama Piɛɛ nən səəwa u nɛɛ, wunɛ kaa kam ko ka wunen gobi sannu yèn sə a tamaa kaa kpɪ a Gusunən kɛru ka gobi dwe. ²¹ A n kpɛ a n nəma mə səmbu te səə, domi wunen gəru ga n deɛ deɛ sāa Gusunən wuswaaə. ²² Yen sə, a gəru gəsio wunen kom kəsum di, kpa a Yinni kana u nun wunen bwisiku kəsunu suuru kua n n koo kora. ²³ Domi na wa ma wunen daa ya sosu, ma toraru ta nun bəkua.

²⁴ Siməə u bu wisa u nɛɛ, bɛɛn tii i man kanaru kuo Yinnin mi kpa gāa ni i man səəwa mi, nu ku man deema.

²⁵ Ye ba seeda ye di ma ba Yinnin garin waasu kua ba kpa, ba gəsira ba Yerusalemun swaa wəri. Nge me ba dɔɔ ba Labaari gean waasu mɔ Samarin baru kpaɔ dabɪnu sɔɔ.

Filipu ka Etiopin wirugii goo

²⁶ Adama Yinnin gɔrado goo u ka Filipu gari kua u nɛɛ, u seewo u da sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia u swaa ye swii ye ya dɔɔ saa Yerusalemun di sere ka Gasa. Swaa ye, swaa tɔkɔra.

²⁷ Ma u seewa u da. Miya u Etiopin tɔn kurɔ sunɔn dukian wunanɔsun wirugii wa wi ba maatam kua. Durɔ wi, u da Yerusalemuɔ u ka Gusunɔ sã. ²⁸ Yera u wiɔ u sɔ win dumin keke sɔɔ u Gusunɔn sɔmɔ Esain tireru garimɔ.

²⁹ Hunde Dɛero u Filipu sɔɔwa u doo keke yen bɔkuɔ.

³⁰ Filipu u duka da keke yen mi, ma u nua durɔ wi, u garimɔ Gusunɔn sɔmɔ Esain tireru sɔɔ. U nùn bikia u nɛɛ, n nun yeeri ye a garimɔ mi?

³¹ Wirugii wi, u wisa u nɛɛ, amɔna n ko n ka man yeeri ma n kun mɔ goo u man yi tubusia.

Ma u Filipu kana u keke ye yɔɔma bu sina sannu. ³² Ye wee ye durɔ wi, u garimɔ saa Gusunɔn garin di.

“Ba ka nùn da nge yã te ba koo saka.

Nge yã buu ge ga maari sɛɛ sanam me ba gen sansu buramɔ,

nge meya u n win nɔɔ baaye.

³³ Ba nùn kawa, ma ba yina bu nùn siria dee dee.

Wara koo kpĩ u saa yen tɔmbun gari gere.

Domɪ ba nùn wãaru wunari, u n maa wãa tem me sɔɔ.”

³⁴ Durɔ wi, u Filipu bikia u nɛɛ, na nun kanamɔ, a man sɔɔwɔ waran sɔna Gusunɔn sɔmɔ wi, u yeni yorua. Win tiin sɔna? Nge goon sɔ.

³⁵ Yera Filipu u waasu wəri. U torua ka sɔmɔn gari yi, ma u nùn Yesun Labaari gea tubusia.

³⁶ Nge me ba dɔɔ sanna swaa ye sɔɔ, ba tura daaru garun mi, mi nim wāa. Ma durɔ wi, u nɛɛ, nim wee, mba n man tie na n̄ kon ka batemu ko. [

³⁷ Filipu u n̄n wisa u nɛɛ, kaa kp̄i a batemu ko à n naane doke ka wunen ḡɔru kpuro.

Durɔ wi, u nɛɛ, meya na naane doke ma Yesu Kirisi s̄awa Gusunɔn Bii.]

³⁸ Ma wirugii wi, u dera ba win keke ȳɔrasia. Wi ka Filipu ba sara ba da daaru mi, ma u n̄n batemu kua. ³⁹ Ye ba yara min di, Yinnin Hunde u ka Filipu doona. Wirugii wi, u n̄ maa n̄n wa, adama u win swaa w̄ari u doona ka nuku dobu. ⁴⁰ Filipu maa deema u wāa wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Asɔtu. U Labaari gean waasu kua mi, ka maa wuu si su wāa swaa ye sɔɔ kpuro sere u ka tura Sesareɔ.

9

Sɔɔlun ḡɔru ḡasiabu

(*I* maa mɛerio Gərobun Kookoosu 22:6-16, 26:12-18)

¹ Sanam me sɔɔra Sɔɔlu u ȳɔrari dim dim u Yinnin bwāabu n̄ni s̄ɔ u bu go. Ma u da ȳaku kowo t̄ɔnweron mi, ² u n̄n bikia u Yuuban m̄ennɔ yenugibu tirenu kua be ba wāa Damasiɔ kpa u n̄ gabu wa be ba swaa ye sw̄ii, n̄ n t̄ɔn durɔbun na, n̄ kun me t̄ɔn kurɔbu, u ka kp̄i u bu mwa u b̄ake u ka da Yerusalemuɔ.

³ Sanam me Sɔɔlu u dɔɔ, ye u Damasi turuku kua, suaru sɔɔ yam n̄n burure w̄ollun di. ⁴ Yera u w̄ɔruma temɔ, ma u n̄ɔ gagu nua ga nɛɛ, Sɔɔlu, Sɔɔlu, mban s̄na a man n̄ni s̄ɔmɔ.

⁵ Sɔɔlu u bikia u nɛɛ, Yinni wuna were.

Ma Yinni nɛɛ, nena Yesu wi a n̄ni s̄ɔmɔ. ⁶ A seewo a du wuu ge sɔɔ, ba koo nun s̄ɔ ye kaa ko.

⁷ Durɔ be ba sanum me dɔɔ ka wi, ba ȳɔra ba mari s̄ɔ s̄ɔ. Ba n̄ɔ ge nua, adama ba n̄ goo wa. ⁸ Sɔɔlu u seewa tem di, adama baa me u win n̄ni wukia u n̄ yam wa. Ba

win nəmu nenuawa ba ka dua Damasio. ⁹ U wōko kua sōo ita. U n̄ di saa ye sōo, u n̄ maa n̄ra.

¹⁰ N deema naane dokeo goo wāa Damasio wi ba ra n̄e Anania. Yinni u ka n̄n gari kua kāsiru sōo u n̄e, Anania. Ma Anania u n̄e, n̄e wee Yinni.

¹¹ Yinni n̄n sōowa u n̄e, a seewo a da swaaw ye ba ra n̄e Dendaru, Yudasin dirō, a bikia mi durō goo wāa wi ba ra soku Sōolu Taasigii. Wee, u kanaru m̄. ¹² Kāsiru sōo u durō goo wa wi ba ra n̄e Anania, wi u dua mi u wāa ma u n̄n n̄ma s̄ndi wirō u ka kpam yam wa.

¹³ Anania u n̄e, Yinni t̄n dabina nu man durō win labari sōowa, ka kōsa kpuro ye u wunen t̄mbu kua Yerusalemu. ¹⁴ Ma sa nua yāku kowo t̄nweroba n̄n n̄o k̄a u ka t̄mbu kpuro mwa be ba wunen yīsiru sokum̄o mini.

¹⁵ Adama Yinni n̄n sōowa u n̄e, a doo domi na durō wi gōsa n̄n s̄m̄o u ka n̄n yīsiru kpara t̄n tukobun mi, ka sinambu ka maa Isireliban suunu sōo. ¹⁶ Kon maa n̄n sōosi nge m̄e u koo n̄ni swāaru wa n̄n yīsirun s̄.

¹⁷ Ma Anania u seewa u da u dua diru mi, u Sōolun wiru n̄ma s̄ndi u n̄e, Sōolu n̄n beruse, Yinni Yesu wi u nun kure swaaw sanam m̄e a sisi, wiya man ḡrima a ka yam wa kpa a Hunde D̄ero yibu.

¹⁸ Mii mii gāanu w̄ruma win n̄nin di nge swāan kokosu, ma u kpam yam wa. U seewa, ma ba n̄n batemu kua. ¹⁹ Ye u di u kpa ma win dam mu wurama.

Sōolu u waasu m̄ Damasio

Ma Sōolu u sina sōo yiru ka naane dokeobu Damasio. ²⁰ Yande u da Yuuban mennō yenō u waasu m̄ u gerum̄o ma Yesu s̄awa Gusun̄n Bii. ²¹ Be kpuro be ba gari yi nua, ba biti kua ba bikiana ba n̄e, n̄ n̄ durō wiya mi, wi u raa be ba Yesun yīsiru sokum̄o goom̄o Yerusalemu, ma u na mini u ka bu mwa u b̄ke u ka da yāku kowo t̄nwerobun mi?

²² Səəlun waasu ya dam sosimə, u bu sđosimə kam kam ma Yesu u sđawa Kirisi wi Gusunə u gəsa, sere Yuu be ba wāa Damasiə ba kpana bu wi gari wisi.

²³ Sđə mēerun biru Yuuba ba wesiana bu Səəlu go, ²⁴ ma Səəlu u gari yi nua. Ma ba wuu gen gbāraran kənnəsu kđsum wəri sđə sđə ka wđkuru bu ka nùn wa bu gon sđ. ²⁵ Adama wđkuru sđə, Səəlun bwāabu ba nùn sarasia ka bireru saa gbāraran fenenti gaan di.

Səəlu wāa Yerusalemə

²⁶ Ye Səəlu u wurama Yerusalemə u kī u ka naane dokeobu menna, adama be kpurowa ba nùn berum sđə, ba n̄ tamaa u kua naane dokeo. ²⁷ Yera Baanabasi u ka nùn da gərobun mi, ma u bu sđəwa nge mē Səəlu u Yinni wa Damasin swaaə, ma Yinni u ka nùn gari kua. U maa bu tubusia nge mē Səəlu u ka Yesun yīsiru waasu kua ka wərugəru Damasiə. ²⁸ Gari yin biru Səəlu u wāa ka be sannu, u bəsu Yerusalemə, u waasu mđ ka wərugəru Yinnin yīsiru sđə. ²⁹ U maa ka Yuu be ba Gerekim təna gerumə, gari kua gasə ka sikirinə, adama ba swaa kasu bu ka nùn go. ³⁰ Sanam mē wigibu ba gari yi nua ba ka nùn da Sesareə ma ba dera u doona Taasiə.

³¹ Nge mēya Yesun yigberu Yudeaə ka Galileə, ka Samariə, ta ka alafia wa, ta dam mđ, ma ta sosimə ta dđə Yinni Gusunən nasiaru sđə ka Hunde Deeron dam kēru.

Enen bekiabu

³² Piē u maa bəsu baama kpuro. Yera sđə teeru u naane dokeobu beram da be ba wāa Lidaə. ³³ Miya u durə goo wa, win yīsira Enē. U sđawa yemə, u n̄ seere win kpin yerun di saa wđə nəəba itan di. ³⁴ Piē u nùn sđəwa u nē, Enē, Yesu Kirisiwa nun bekiamə, a seewo a wunen kpin yeru səmə.

Mii mii u seewa. ³⁵ Təmbu kpuro be ba wāa Lidaə ka Saronin baru kpaanu səə ba nùn wa, ma ba gōru gəsia ba Yinni naane doke.

Dəəkasi u wurama gərin di

³⁶ N deema, Yopeə tən kurə naane dokeo goo wāa mi, win yīsira Tabita. Teya ba maa m̀ Dəəkasi ka Gerekim. Kurə wi, u ra n səm geenu m̀ kpa u n s̄arobu somimə. ³⁷ Yera u bara u gu. Ba win goru disi wəka ba ka da ba kp̄i gidambisa wəllə. ³⁸ Yope ka Lida kun tondine, yen s̄ona, ye naane dokeo be ba wāa Yopeə ba nua ma Piεε u wāa Lidaə, ba nùn təmbu yiru gəria bu nùn s̄o u na ben mi fuuku fuuku. ³⁹ Ma Piεε u seewa u ka bu da. Ye u tura mi, ba ka nùn da gidambisa yen wəllə. Gəminibu kpuro ba ȳ win bəkuə ba sumə ba nùn yabenu ka yānu ganu s̄ōsimə ni Dəəkasi u kua sanam mε u wāa ka be. ⁴⁰ Piεε u be kpuro yara dii ten min di ma u yiira u kanaru kua. Yen biru u s̄ira goo ten bera gia u nεε, Tabita a seewo.

Yera kurə wi, u n̄oni wukia. Ye u Piεε wa u seewa u sina. ⁴¹ Ma Piεε u nùn n̄omu n̄enua u seeya u ȳrasia. Ma u naane dokeobu ka gəmini be soka u bu Dəəkasi s̄ōsi wasiru. ⁴² Yenin labaari ya n̄əra Yopeə kpuro, ma tən dabinu nu Yinni naane doke. ⁴³ Piεε u s̄ō m̄eru kua Yopeə, yana kowo goon mi, wi ba ra soku Siməə.

10

Piεε ka Kəəneru

¹ Tabu sunə goo u wāa Sesareə tabu kowobun wuuru səə te ba ra nεε Italigiru, win yīsira Kəəneru. ² Durə wi, u Gusunə nasie too, wi ka win yenugibu kpuro ba Gusunə s̄amə. U ra kanaru ko, u ra maa Yuuban s̄arobu somi gem gem. ³ S̄ō teeru, kəba itan saka, u Gusunən gərado wa kāsiru səə, u na win mi u nùn soka u nεε, Kəəneru.

⁴ U gərado wi n̄oni girari tii tii ka berum u nεε, mba n kua yinni.

Gərado nùn sǎwa u nɛɛ, Gusunə u wunen kanaru mwa, u maa wunen səm geenu wa ma u nun yaaya. ⁵ Tɛ̃, a gabu gərío YoƆə bu durə goo sokuma wi ba ra nɛɛ Simə, wi ba maa m̀ Piɛ. ⁶ U sǎawa sə yana kowo goon yenuə wi ba m̀ Simə. Win dira wǎa nım wǎkun bəkuə.

⁷ Ye wəllun gərado wi, u ka nùn gari kua u doona u kpa, Kəneru u win səm kowobu yiru soka ka tabu kowo be ba ra n wǎa win bəkuən turo wi u Gusunə nasie. ⁸ U bu ye kpuro tubusia, ma u bu gəra YoƆə.

⁹ Yen sisiru saa ye ba wǎa swaaə ma ba YoƆə turuku kooma, Piɛ u yəwa dii tɛera wəllə sǎ sən saka u ka kanaru ko. ¹⁰ N deema gǎra wi m̀ ma u kī u di. Ye ba nùn doo kuamme yera u kǎsa. ¹¹ U wa Gusunə wəlla wukiara ma beku te ta sǎare gǎgə bəkə ta sarama, ba ten goonu nɛɛ dɛria. ¹² Te sə, yɛɛ bwese bwesekawa wǎa mi, yi yi naasu nɛɛ mə ka yi yi kabirimə ka gunəsu. ¹³ Ma Piɛ u nə gagu nua ga nɛɛ, Piɛ a seewo a ye go a tem.

¹⁴ Adama Piɛ u nɛɛ, aawo pai Yinni, na n̄ yaa seserugia diire.

¹⁵ Nə ge, ga kpam gerua ga nɛɛ, ye Gusunə u sokumə diira a ku maa ye garisi seseru.

¹⁶ Nge meya n kua sere nən ita. Yande beku te, ta wura wəllə.

¹⁷ Ma Piɛ u biti soora u tii bikia, mba kǎsi ten tubusianu. Saa yera Kənerun gəro be ba raa Simən yenu bikiamə, ba gu kame ba yǎ gen kənnəwə. ¹⁸ Ba yenugibu nə kǎ ba bikia sə goo ù n wǎa mi, wi ba ra soku Simə Piɛ.

¹⁹ Sanam mɛ Piɛ u kǎsi te bwisikumə, Hunde Dɛro nùn sǎwa u nɛɛ, n wee, təmbu ita gaba nun bikiamə.

²⁰ A seewo a sara a bu yǎsiri a ku diriri domi nena na bu gərıma.

²¹ Ma Piɛ u sara u da ben mi u nɛɛ, nena durə wi i kasu. Mba i kasum na.

²² Ba nɛɛ, Kɔɔnɛru tabu sunɔwa nun kasu, wi u s̄a geegii u Gusunɔ s̄amɔ ma Yuuba kpuro ba win seeda gea dimɔ. Wəllun gɔrado dɛero goowa n̄n s̄ɔwa u nun kasusio kra u wunen nɔn gari nɔ.

²³ Yera Piɛɛ u durɔ be duusia yenuɔ u bu yaare kua.

Yen sisiru u ka bu swaa wəri, ma Yopen naane dokeobu gaba maa n̄n ȳsiri. ²⁴ Yen s̄ɔ itaseru ba Sesare tura, ba deema Kɔɔnɛru u win dusibu ka win b̄rɔba mɛnɛ u ka bu mara. ²⁵ Saa ye Piɛɛ u yenu ge duɔ, Kɔɔnɛru u ka n̄n yinnɔ da u n̄n kpuna. ²⁶ Adama Piɛɛ u n̄n seesia u nɛɛ, a seewo, domi nen tii tɔnuwa.

²⁷ Saa ye u ka Kɔɔnɛru gari m̄, u dua dirɔ u wa wee tɔn dabinu mɛnɛ. ²⁸ Ma u nɛɛ, bɛen tii i ȳɛ ma Yuuban wooda ya yina Yuu u ka tɔn tuko mɛnna n̄ kun mɛ u da win yenuɔ. Adama Gusunɔ u man s̄ɔsi ma n̄ n̄ weene n̄ goo soku disigii. ²⁹ Yen s̄na na n̄ gafara kasu na na yande ye i man soka. T̄ɛ, na bɛɛ kanamɔ, i man s̄ɔwɔ mban s̄na i man kasusia.

³⁰ Kɔɔnɛru u nɛɛ, gisɔ s̄ɔ n̄nɛn amadaare, na kɔba itan kanaru m̄ n̄n dirɔ. Suaru s̄ɔ durɔ goo u ȳra n̄n wuswaaɔ u yaberu sebua ta ballimɔ. ³¹ Ma u man s̄ɔwa u nɛɛ, nɛ, Gusunɔ u n̄n kanaru nua, u maa n̄n k̄ɛnu yaaya ni na ra bw̄ɛbw̄ɛbu k̄ɛ. ³² N̄ goo ḡrio Yoɔpɔ u man Simɔɔ Piɛɛ sokuama wi u s̄a s̄ɔ yana kowo goo wi ba m̄ Simɔɔn yenuɔ nim w̄k̄un b̄kuɔ. ³³ Yen s̄na na nun ḡria yande, a maa kua ye a ka na fuuku. T̄ɛ bɛɛ kpuro sa w̄a mini Gusunɔn wuswaaɔ su ka nɔ ye Yinni u nun s̄ɔwa a sun s̄.

Piɛɛn waasu Kɔɔnɛrun yenuɔ

³⁴ Ma Piɛɛ u gari sua u nɛɛ, t̄ɛ na gia ka gem ma Gusunɔ u tɔmbu kpuro garisi tia. ³⁵ Baawure wi u n̄n nasie ma u m̄ dee dee, u ra ȳro wure baa n̄ n̄ bwese teren na. ³⁶ Bɛɛ i Labaari gea ȳɛ ye u dera ba Isireliba waasu kua, ye n

sāa alafian gari saa Yesu Kirisin min di wi u sāa tǎmbu kpuron Yinni. ³⁷ I maa yē ye ya koorā Yudea kpuro sǎǎ, ye ya torua Galileǎ, sanam mē Yohanu u win batemun gari waasu kua u kpa. ³⁸ I Yesu Nasaretigiin baaru yē nge mē Gusunǎ u nǔn Hunde Dēero ka dam wē. U da baama kpuro u sǎm geenu kua u tǎmbu bēkia be Setam u dam dǎre, domi Gusunǎ wǎa ka wi. ³⁹ Bēsē sa sāa yen seeda diobu ye u kua Yuuban baru kpaanǎ ka Yerusalemuǎ. Ba maa nǔn kpare dǎa bunanaru wǎllǎ ba go. ⁴⁰ Adama sǎǎ itase Gusunǎ u nǔn seeya gǎrin di, ma u dera u tii sǎǎsi. ⁴¹ N n̄ maa mǎ tǎmbu kpurowa ba nǔn wa ma n̄ kun mǎ bēsē seeda diobu tǎna be Gusunǎ u gǎsa yellun di, bēsē be sa di sa nǎra ka wi win seebu gǎrin din biru. ⁴² Ma u sun yiire su win gari tǎmbu waasu kua kpa su seeda di ma wiya Gusunǎ u kua wasobu ka gǎribun siri kowo. ⁴³ Gusunǎn sǎmǎbu kpuron gari yi win seeda dimǎ ma baawure wi u nǔn naanē doke u koo win toranun suuru wa win yīsirun sǎ.

Tǎn tukobu ba Hunde Dēero mwa

⁴⁴ Saa ye Piēē u gari mǎ, Hunde Dēero u sarama ben baawure sǎǎ be ba gari yi swaa daki. ⁴⁵ Yuuban naanē dokeo be ba da mi ka Piēē sannu, ba biti soora yēn sǎ Gusunǎ u maa win Hunde Dēero tǎn tukobu wē. ⁴⁶ Domi ba nua tǎn be, ba ka barum tukum gari mǎ ba Gusunǎ siaramǎ. Piēē u bikia u nēē, ⁴⁷ goo koo kpī u yina bu ka bu nim batemu ko bē sǎǎ Hunde Dēero u dua nge bēsē?

⁴⁸ U yiire bu bu batemu ko Yesu Kirisin yīsiru sǎǎ. Yen biru ba nǔn kana u ka bu sina sǎǎ yiru.

11

Piēē u Yesun yigberu

win gari tubusia Yerusalemuǎ

¹ Gərobu ka naane dokeobu gabu Yudean tem kpuro sɔɔ ba nua ma tən tukobu ba maa Gusunən gari nua ba yi wura. ² Sanam me Piɛɛ u wura Yerusalemɔ, Yuuban naane dokeobu ba nùn taare wɛ. ³ Ba nɛɛ u dua tən tukobun yenuɔ be ba ñ bango kue, ma u yaa dibu di ka be sannu.

⁴ Yen sōna Piɛɛ u bu gari yi tubusia saa yin toren di sere ka yin nərə. ⁵ U nɛɛ, sanam me na wāa Yoƀe maroɔ, ye na kanaru m̀ sɔɔ teeru na kāsiru wa. Na bekuru wa te ta sāa nge g̃g̃g̃ bəkɔ ta sarama Gusunɔ wəllun di, ba ten goonu nne derie ma ta yōra nen bəkuɔ. ⁶ Ye na tu nənɪ girari na mɛera na yɛɛ naasu nneɟii wa, ka gberun yɛɛ ka yɛɛ yi yi ra kabiri ka maa gunɔsu. ⁷ Ma na nɔɔ gagu nua ga man soka ga nɛɛ, n seewo n go kpa n tem. ⁸ Adama na nɛɛ, aawo pai Yinni, na ñ yaa seserugia diire. ⁹ Na kpam nɔɔ ge nua saa wəllun di ga nɛɛ, n ku gāanu soku seseru ni Gusunɔ u sokumɔ diira. ¹⁰ Yabu yeni ya koorawa nən ita, yen biru ya kpam wura wəllɔ. ¹¹ Saa ye sɔɔ mii mii, durəbu ita be ba man gəriama saa Sesaren di ba tunuma yenu mi na wāa. ¹² Hunde Dɛero u man sɔɔwa u nɛɛ, n ka bu doo, n ku diriri. Bɛsɛgibu nɔɔba tia beni ba man yōsiri ma sa dua durɔ win yenuɔ. ¹³ U sun sɔɔwa nge me u wəllun gərado wa u yɔ win dirɔ u nɛɛ, u goo gərɪo Yoƀeɔ u ka Simɔɔ sokuma wi ba maa m̀ Piɛɛ. ¹⁴ Wiya u koo nùn gari sɔ yi yi koo de wi ka win yenugibu bu faaba wa. ¹⁵ Ye na nen waasu torua Hunde Dɛero u sarama be sɔɔ nge me u kua bɛsɛ sɔɔ dɔma te. ¹⁶ Yera na Yinnin gari yaaya yi u nɛɛ, Yohanu u ka nim batemu kua, adama ba koo bɛɛ batemu ko ka Hunde Dɛero. ¹⁷ Ñ n men na, Gusunɔ ù n bu k̃ru k̃ tən bweseru u sun k̃ sanam me sa Yinni Yesu Kirisi naane doke, wara ne n ka Gusunɔ swaa ganɛ.

¹⁸ Ye ba gari yi nua, ba ben sikirinɔ mari, ma ba Gusunɔ siara ba nɛɛ, Gusunɔ maa tən tukobu ayeru wɛ bu ka g̃ru g̃sia, kpa ba n wāaru mɔ.

Yesun yigberu Antiəsi

¹⁹ Naane dokeobu be ba raa yarina baama kpuro nani swāarun sō te ta seewa sanam me ba Etiēni go, ben gaba da sere tem me ba sokumə Fēnisi ka maa tem bureru garu sō te ba sokumə Sipu, ka maa wuu gagun mi ge ba sokumə Antiəsi, ba Labaari gea kparamə, Yuuba tənawa ba sōmə. ²⁰ Adama naane dokeobu gabu be ba Antiəsi da saa Sipu ka Sirenin di, ba maa tən tukobu Yinni Yesun Labaari gea ye waasu kua. ²¹ Yinni Gusunən dam mu wāa ka be, ma tən dabinu nu gari yi naane doke ma nu gōru gəsia nu wura Yinnin mi.

²² Yen labaari ya Yesun yigberu deema te ta wāa Yerusalemə, ma ba Baanabasi gəra Antiəsi mi. ²³ Sanam me u tura mi, ye u wa nge me Gusunə u tən be durom kua, win nukura dora. Ma u bu dam kā ba n ka Yinni manine ka ben gōrusu kpuro, ²⁴ domi u sāa tən geo u Hunde Dēero yiba ma win naane dokebu kpā. Ma tən dabinu tii Yinni wē.

²⁵ Yen biru u Taasi da u ka Səəlu kasu. ²⁶ Ye u nūn wa u ka nūn da Antiəsi mi. Be yiru ba sina mi wōō gira ba menna ka Yesun yigberugibu ma ba tən dabinu Gusunən garin keu sōəsi. Antiəsi miya ba gbia ba naane dokeobu soka Kirisigibu.

²⁷ Saa ye sōra Gusunən səməbu gaba Antiəsi da saa Yerusalemun di. ²⁸ Ben turo, wi ba sokumə Agabusi, u seewa u yōra mennə sō, ma u Gusunən gari gerua ka Hunde Dēeron somiru u nē, gōō bakara koo ko handunia kpuro sō. Nge meya ta maa kua tem yēro Kolodun waati. ²⁹ Yera naane dokeobu ba gōru doke bu kēru mərīsia nge me ben baawuren mərə nē, bu ka naane dokeobu somi be ba wāa Yudeaə. ³⁰ Ma ba kua me, ba dera Baanabasi ka Səəlu ba ka tu da guro gurobun mi.

12

Ba Yakəbu go ma ba Piεε pirişəm doke

¹ Sanam mε səra sina boko wi ba sokumə Herodu, u Yesun yigberun təmbu gabu nəma doke u ka bu nəni sō. ² Wiya dera ba Yakəbu, Yohanun məə mwa ba go ka takobi. ³ Ye u wa ma n Yuuba dore, u maa Piεε mwa. N wee saa ye, pεε ye ba n seeyatia doken tōə bakara. ⁴ Ye ba nùn mwa ba kpa, ba nùn pirişəm doke ma tabu kowobu wəkura nəəbu ka tia ba nùn kōsu. Ba bu yi nne nne. Herodu u gōru doke u nùn siri təmbun wuswaaə Gəə sararibun tōə bakarun biru. ⁵ Ba Piεε neni pirişəm səə, adama Yesun yigberugibu ba kanaru mē gem gem win sō Gusunən mi.

Ba Piεε yakia

⁶ Tōə te Herodu u kī u nùn yara pirişəm di u ka da təmbun mi, ten wōkuru Piεε u dweeya tabu kowobu yirun suunu səə. Ba nùn bəkua ka yəni yiru, ma kōsobu gaba maa wāa pirişəm kənnəwə. ⁷ Suaru səə Yinnin gərado u kurama ma pirişəm dii te, ta yam burura. Gərado wi, u Piεε so yēsəə u nùn yamia u nεε, u seewo fuuku fuuku.

Mii mii yəni yi, yi wəruma win nəman di. ⁸ Ma gərado u nεε, a wunen yaberu sebuo kpa a wunen salubata doke.

Piεε u kua mε, ma gərado u kpa nεε, a wunen gōgō wukirio kpa a man swīi.

⁹ Piεε u yara u nùn swīi, adama u tamaa u dosiməwa, u n yē ye gərado u mē n sāawa gem. ¹⁰ Ba pirişəm kōso gbiikobu sarari ka yiruse, ma ba gambo sisugia tura ye ya wāa wuun bera gia. Yeya ya keniara ka tii ma ba yara ba swaa doo kame, ba gu swīi. Ma gərado wi, u Piεε deri suaru səə.

¹¹ Sanam mε səra Piεε u tuba ye n nùn deema. Ma u tii sōəwa u nεε, tē na gia ma geema. Yinni Gusunəwa u

win gərado gərima u ka man yakia Herodun nəman di, ka maa ye kpuron di ye Yuuba ba kī bu man kua.

¹² Ye gari yi, yi nùn yeeri yi kpa, u da Maarin yenuə wi u s̄a Yohanu Maakun mero. Tən dabinu mennɛ mi, ba kanaru m̄. ¹³ Piɛɛ u gambo so yenu kənnəwə ma kurə s̄əm kowo goo wi ba ra soku Roda, u da u swaa daki. ¹⁴ Ye u Piɛɛn nəə tuba nuku dobu kun dere u gambo keniɛ, ma u duka gəsira dirə u bu s̄əwa ma Piɛɛwa w̄a kənnəwə.

¹⁵ Ba nùn s̄əwa ba nɛɛ, a wiiraməwa.

Adama u m̄, ka geema ni.

Ma ba m̄, win yarowa.

¹⁶ N deema Piɛɛ u ȳɔ mi, u gambo soomə. Ye ba ye keniɛ, ba nùn tuba, ma ba biti soora. ¹⁷ U bu marisia ka nəmu, ma u bu tubusia nge mɛ Yinni Gusunə u ka nùn yara pirisəm di. U nɛɛ, bu gari yi Yakəbu s̄ə ka maa naanɛ dokeo be ba tie.

Yen biru u doona u da gam gia.

¹⁸ Yen sisiru bururu nanda bakabu w̄a tabu kowobun suunu s̄ə. Ba w̄aki ba m̄, mana Piɛɛ u doona. ¹⁹ Herodu u yiire bu nùn kasu, adama ba n̄ nùn wa. Yen s̄əna u pirisəm k̄səbu win gari bikia ma u wooda w̄ɛ bu ka bu da bu go. Yen biru Herodu u seewa Yudean di u da u sina s̄ə m̄ɛru Sesareə.

Herodun gə

²⁰ N wee Herodu u ka Tirigibu ka Sidonigibu m̄ru bara gem gem. Yen s̄əna tən be, ba kparana ba da win mi sannu. Gbiikaa ba ka Balatu b̄rənu kua wi u s̄a sina bokon yenun s̄əm kowobun wirugii. Yen biru ba da Herodun mi bu ka nùn suuru kana, domi ben temgibu ba ben d̄ianu waaməwa saa Herodun tem di.

²¹ Herodu u t̄ɔru yi te u koo bu wa. Ye t̄ɔ te, ta tura, u win gurumusuru sebua u sina win sina turaru w̄əllə ma u gari gerubu w̄əri. ²² Tən be, ba nɛɛ, Gusunən nəəwa mini, n̄ n̄ tənuguu.

²³ Mii mii Yinnin gərado u na u Herodu so ma kəkənu na nu win wasi di ma u gu yèn s̄ wi tənu, u Gusunən yiiko mwa.

²⁴ Saa ye s̄ə, ma Gusunən gari yi kpararamə yi sosimə.

²⁵ Ye Baanabasi ka Səəlu ba ben s̄mburu kua ba kpa, ba wura Yerusalemuə. Ma ba Yohanu Maaku sua, u ka bu da.

13

Ba Baanabasi ka Səəlu gəsa ba gəra

¹ Gusunən s̄məbu ka keu koosiobu gaba wāa Antiəsin Yesun yigberu s̄ə. Ben yīsa wee. Baanabasi ka Simeə wi ba sokumə tən w̄ko, ka Lusu Sirenigii, ka Manaheni wi ba nenua yenu teu ka Herodu sina boko, ka maa Səəlu.

² S̄ə teeru durə be, ba Yinni Gusunə s̄amə ka nəə bəkuru sannu, yera Hunde D̄ero u bu s̄əwa u n̄e, bu Baanabasi ka Səəlu wunə n̄nem bu ka s̄mburu garu ko tèn s̄ u bu soka.

³ Yen biru ye ba nəə bəkuru ka kanaru kpa, durə be, ba Baanabasi ka Səəlu n̄ma s̄ndi wirə, ma ba dera ba doona.

Baanabasi ka Səəlu ba Sipu da

⁴ Sanam m̄e Hunde D̄ero u bu gəriə, Baanabasi ka Səəlu ba tura wuu gagun mi ge ba ra soku Selesi. Min diya ba goo nimkuu dua, ba ka tem bureru garu da te ba ra soku Sipu. ⁵ Sanam m̄e ba tura Sipun wuu gagu s̄ə ge ba ra soku Salamini, ba Gusunən gari waasu kua Yuuban mennə yenə. Yohanu Maaku u bu ȳsiri u ka bu somi.

⁶ Ma ba tem bure baka te kpuro sarari ba tura sere wuuə ge ba ra soku Pafəsi. Miya ba Yuu dobo dobogii goo wa wi u s̄a s̄mə weesugii. Win yīsira Bariyesu. ⁷ U wāa ka Seegiu Pəlusi, Sipun tem ȳero. Tem ȳero wi, u s̄awa bwisigii, yera u Baanabasi ka Səəlu soka yèn s̄ u kī u Gusunən gari nə. ⁸ Adama dobo dobogii wi, wi ba ra maa

soku Elimasi ka Gerekim u bu yinari. U kookari m̀ u ka tem yēro wi gəsia naane dokebu swaan di. ⁹ Sanam meya Səəlu wi ba maa sokumə Pəlu, wi u Hunde Dəero yiba, u dobo dobogii wi nəni girari ¹⁰ u nəe, wunε wi a taki dibu ka daa kōsa yiba, wunε Setam bii ka gāa geenu kpuron wərə, sere domma kaa n kasu a Gusunən gem gəsia weesu. ¹¹ Tē, wee, Gusunə u koo nun nəmu tii, kaa wōko ko, a n̄ maa yam wasi sōo mēeru.

Mii mii wōkora durə wi wəri, u yam bia, ma u sīimə u babi u goo kasu wi u koo n̄n nəmu nene. ¹² Ye tem yēro wi, u wa ye n koorə, u Yesu naane doke. U biti soora Yinnin swaan garin sō.

Pəlu ka Baanabasi ba wāa Pisidin tem səo

¹³ Yen biru Pəlu ka win kpaasibu ba goo nimkuu dua Pafəsin di, ma ba wuu gagu tura ge ba ra soku Periga, Panfilin temə. Miya Yohanu u bu deri, u wura Yerusalemə. ¹⁴ Saa Perigan di ba da Antioxi, Pisidin temə. Tōo wērarugiru səo ba da Yuuban mennə yerə, ba sina. ¹⁵ Ye ba Məwisin woodan tiserun gam ka maa Gusunən səməbuginun gam gara ba kpa, mennə gen wirugibu ba bu gəria ba nəe mero bisibu, i n gari gεε mə yi yi koo tambu dam kē i geruo. ¹⁶ Pəlu u seewa u yāra u ka bu nəmu marisia. U nəe, beε Isireliba, ka beε be i Gusunə nasie, i swaa dakio. ¹⁷ Gusunə beε Isireliban Yinni u besen sikadoba gəsa ma u dera ba kua bwese bakaru sanam mε ba wāa Egibitin temə. Yen biru u bu yara min di ka win dam bakam, ¹⁸ ma u ka bu temana wōo weeru gbaburə. ¹⁹ U maa bwesenu nōba yiru kpeerasia Kananin tem səo, ma u nin tem win tambu wē mu n sāa begim. ²⁰ Ye kpuro ya kua wōo nəeru ka weeraakuru (450).

Yen biru Gusunə u bu kparobu wē n ka girari Gusunən səmə Samuəlin waati. ²¹ Yera ba sunə bikia ma Gusunə u bu Səəlu Kisin bii wē, saa Benyameen bweserun di, ma u

bandu di wɔ̃ weeru. ²² Ma Gusunɔ u nùn bandu yara u Dafidi kəsire kua, wìn sɔ̃ u seeda di u nɛɛ, u wa ma Dafidi, Isain bii u sãa tɔnu wìn bweseru u kī, wi u koo win kīru kpuro ko. ²³ Dafidi win bweserun diya, Yesu u yara wi Gusunɔ u kua Isireliban Faaba kowo nge mɛ u nɔ̃ mwɛɛru kua. ²⁴ Yesu u sere na, Yohanu u Isireliba kpuro waasu kua u bu sɔ̃wa bu gɔ̃ru gɔsia bu batɛmu ko. ²⁵ Sanam mɛ Yohanu u win sɔmburu kpeema, u ra nɛɛ, u n̄ sãa wi ba mara, adama yɛro u koo na win biru wìn baranu u n̄ tura u pota.

²⁶ Tɛ̃, mero bisibu, bɛɛ Aburahamun bweserun bibu, ka bɛɛ be i Gusunɔ nasie, bɛsɛra ba faaba yen gari gɔriama. ²⁷ Domi Yerusalemugibu ka ben wirugibu, ba n̄ Yesu wi tuba, ba n̄ maa Gusunɔn sɔmɔbun gari tuba yi ba garimɔ tɔ̃ wɛrarugiru baatere. Adama ba yi yibia sanam mɛ ba Yesu taare wɛ̃. ²⁸ Ba n̄ gãanu wa wi sɔ̃, ni nu ka gɔ̃ weenɛ, adama ka mɛ, ba nɛɛ, Pilati u nùn goowo. ²⁹ Ye ba kpuro kua ba kpa ye ba yorua win sɔ̃, ba nùn sarasia dãa bunanaru wɔllun di, ba kpɛɛ sikiru sɔ̃. ³⁰ Adama Gusunɔ u nùn seeya gɔrin di. ³¹ Sɔ̃ dabinun baa sɔ̃ u tii tɔmbu sɔ̃si be ba nùn swiima Galilen di ba ka na Yerusalemuɔ. Tɔn beya ba tɛ̃ sãa win seeda diobu Isireliban mi. ³² Sa maa bɛɛ Labaari gea nɔ̃siamɔ ye ya ka Gusunɔn nɔ̃ mwɛɛru yã te u bɛsen sikadoba kua. ³³ Ye kpurowa u sun kua bɛsɛ be sa sãa ben bibu sanam mɛ u Yesu seeya gɔrin di, nge mɛ ba yorua Dafidin womu yiruse sɔ̃, mi Gusunɔ u nɛɛ,

“Wuna a sãa nɛn Bii.

Gisɔra na kua wunen tundo.”

³⁴ Gusunɔ u raa gerua u koo nùn seeya gɔrin di kpa u ku maa kɔ̃si. Yeya u gerua u nɛɛ,

“Kon bɛɛ domaru kua te ta dɛere ta n̄ sika mɔ, tɛn nɔ̃ mwɛɛru na Dafidi kua.”

³⁵ Yen sɔna u kɔm gerua Dafidin womu gagu sɔ̃ u nɛɛ, “A n̄ derimɔ wunegii wi u naane mɔn wasi yi kɔ̃si.”

³⁶ Domi Dafidi u kua ye Gusunə u himba kua u ko win tiin waati səə. Yen biru u kpuna u gu ma ba nùn sikua ka win sikadoba sannu ma win wasi kōsa. ³⁷ Adama, wi Gusunə u seeya gərin di, win wasi kun kōsa. ³⁸ N n men na negibu, i de i n yē ma saa win min diya sa bēe toranun suurun gari nəəsiamə. ³⁹ Wiya maa baawure wi u nùn naane doke yakia kpuron di, ye Məwisin wooda kun kpē yu ko. ⁴⁰ Yen sō, i tii laakari koowo, kpa ye Gusunən səməba gerua n ku bēe deema, ye ba nēe,

⁴¹ “I mēerio, bēe tən yaako kowobu, i biti sooro kpa i kam ko.

Domi kon gāanu ko been nəni biru ni i n naane mə baa goo ù n bēe nu tusia.”

⁴² Sanam mē Pəlu ka Baanabasi ba yara mennə yerun di, tən be, ba bu kanamə bu kpam bu gari yi sō tōə wērarugii kpaaru səə. ⁴³ Ye tamba yara mennə yerun di, Yuuba dabiru ka maa tən tukobu be ba gəsira Yuuba, ba Pəlu ka Baanabasi swīi. Gəro be, ba ka bu gari kua ba bu dam kā ba n ka wāa Gusunən durom səə.

⁴⁴ Tōə wērarugii kpa te səə, kaa nēe wuu gen təmbu kpurowa ba menna bu ka Yinnin gari nə. ⁴⁵ Sanam mē Yuuba ba tən wəru ge wa, ba nisinu kua. Ba Pəlun gari siki, ba gari kōsi gerumə. ⁴⁶ Adama Pəlu ka Baanabasi ba gerua ka wərugəru ba nēe, tilasiwa bu bēe Yuuba Gusunən gari sō gbiikaa. Adama yèn sō i yi yina, ma i n tii garisi be ba ka wāaru te ta ku ra kpe weene, n wee, sa ko bēe deri, kpa su da tən tukobun mi. ⁴⁷ N wee ye Yinni Gusunə sun yiire su ko. U nēe,

“Na bēe kua tən tukobun yam bururam, kpa i ka faaba da handunian goonu nne kpuro səə.”

⁴⁸ Sanam mē tən tuko be, ba gari yi nua, ben nukura dora, ma ba Yinnin gari siara. Ma be Gusunə u raa gəsa wāaru te ta ku ra kpen sō, ba naane doke.

⁴⁹ Ma gari yi, yi nɔɔra bera mi kpuro. ⁵⁰ Adama Yuu be, ba wuun wirugibu ka kurɔ yĩsirugibu be ba Gusunɔ sãamɔ mɔru seeya, ma ba bu kpare bu Pɔlu ka Baanabasi nɔni sɔ, ma ba bu gira bera min di. ⁵¹ Gɔro be, ba bu ben naasun tua kpare, ma ba doona Ikonimuɔ. ⁵² Ka mɛ, naane dokeobu ba nuku dobu mɔ, ba Hunde Dɛero yiba.

14

Pɔlu ka Baanabasi Ikonimuɔ

¹ Ikonimuɔ Pɔlu ka Baanabasi ba dua Yuuban mennɔ yerɔ ma ba waasu kua sere tɔn dabinu naane doke, Yuuba ka maa Gɛɛkiba. ² Adama Yuu be ba yina bu naane doke, ba tɔn tukobu mɔru seeya bu ka wa bu naane dokeobu kɔsa bwisikusi. ³ Gɔro be, ba sina mi sɔɔ mɛɛru, ba waasu mɔ ka wɔrugɔru ba Yinni naane sãa. U bu dam wɛ ba ka maamaaki ka sɔm damginu mɔ. Nge meya Yinni u ka sɔɔsi ma win durom mu sãawa gem. ⁴ Adama wuu gen tɔmbu ba bɔnu kua yiru. Gaba yɔra ka Yuuba sannu. Gaba maa yɔra ka gɔro be.

⁵ Sanam meya tɔn tukobu ka Yuu gabu, ka ben wirugibu sannu ba nɔɔ tia kua bu ka gɔro be wahala ko, bu be kpenu kasuku. ⁶ Ye Pɔlu ka Baanabasi ba gia mɛ, yera ba kpikiru sua Likonin temɔ Lisiti ka Dɛɛbeɔ, ka yen baru kpaanɔ. ⁷ Miya ba Labaari gea waasu mɔ.

Pɔlu ka Baanabasi

ba Lisiti da

⁸ Lisitiɔ Pɔlu ka Baanabasi ba durɔ goo wa win naasu gu u sɔ. U ñ maa siire meya ba ka nɔn mara. ⁹ U Pɔlun gari swaa daki. Yera Pɔlu u durɔ wi nɔni girari ma u wa ma win naane dokebu tura u ka bekura, ¹⁰ ma u gbãra u nɛɛ, a seewo a yɔra ka wunen naasu.

Durɔ wi, u seewa fia ma u sanum wɔri. ¹¹ Sanam mɛ tɔn wɔru ge, ga wa ye Pɔlu kua ga nɔɔguru sua ka Likonin

barum ga nɛɛ, besen bũna nu tambu kɔsa ma nu na besen mi.

¹² Ba Baanabasi soka Susi, Pɔlu maa Herimesi *, yèn sɔ wiya u waasu kua. ¹³ Ma yāku kowo goo wi u sãa Susin bũu kɔso, wìn bũu dira wãa wuun bəkuə, u ka naa kinenu na, ka maa biibii wuu gen kənnəwə. Wi ka tən be kpuro ba kī bu gəro be yākuru koosi. ¹⁴ Sanam mɛ gəro be, ba ye nua, ba ben yabenu gɛɛka ma ba duki da tən wəru gen suunu sɔɔ ba gbāsukumə ba nɛɛ, ¹⁵ durə bɛɛ, mban sɔna i yeni mɔ. Besen tii tamba nge bɛɛ. Sa bɛɛ Labaari gea tubusiaməwa, kpa i ka gɔru gɔsia sãa kamgirun di i wura Gusunə Yinni wason mi, wi u wəllu ka tem ka nim wəku taka kua, ka yabu kpuro ye ya wãa ye sɔɔ. ¹⁶ Yellu u dera tambu kpuro ba ben gɔru kīru kua. ¹⁷ Adama u n̄ tii deri seeda sari, u gea kua, u bɛɛ gura nɛɛsiammɛ i ka dīanu wa gbeə nin saa sɔɔ, kpa i n̄ ka nuku dobu mə.

¹⁸ Baa mɛ ba gari yi gerua, ka nəni swãa bakara ba tən be yinari bu bu yākuru koosi.

¹⁹ Adama Yuu gaba na Antiəsi ka Ikonimun di ba tən wəru ge swaa nim wia, ma ba Pɔlu kpenu kasuka ba n̄n̄n̄ gawa ba ka da wuun biruə domi ba tamaa u guwa.

²⁰ Adama sanam mɛ naanɛ dokeoba na ba yɔ ba n̄n̄n̄ sikerɛnɛ, u seewa ma u wura wuu sɔɔ. Yen sisiru wi ka Baanabasi ba doona Dɛɛbe gia.

Pɔlu ka Baanabasi

ba wura Sirin Antiəsiə

²¹ Pɔlu ka Baanabasi ba Labaari gean waasu kua Dɛɛbeə, ma tən dabinu kua Yesun bwāabu mi. Yen biru ba kpam wura Lisitiə ka Ikonimuə ka maa Antiəsi ye ya wãa Pisiđiə. ²² Ba naanɛ dokeobu tāsisiə ba bu dam kã bu ka yɔra dim dim naanɛ dokebu sɔɔ. Ba bu sɔɔwa ma ba n̄

* ^{14:12} Herimesi - Herimesi u sãawa bũu wi u ra bũu ni nu tien gari tusie.

koo ko ba kun wahala dabinu wa bu sere du mi Gusunə u bandu swīi.

²³ Ma ba Yesun yigberu baatere sɔɔ guro gurobu kua. Ye ba kanaru kua ka nɔɔ bəkuru ba kpa, ba bu Yinni nɔmu sɔndia wi ba naanɛ doke.

²⁴ Yen biru ba Pisidin tem sara ba tura Panfilin tem sɔɔ. ²⁵ Ye ba waasu kua Perigaɔ ma ba sara ba da Ataliaɔ.

²⁶ Min di, ba goo nimkuu dua bu ka kpam wura Antiɔsiɔ, Sirin wuu mi, mi ba raa bu Gusunə nɔmu sɔndia u ka bu durom kɛ sɔmbu ten sɔ te ba kua ba kpa.

²⁷ Sanam mɛ ba tura Antiɔsiɔ, ba Yesun yigberu menna, ma ba saara ye Gusunə ka bu kua kpuro, nge mɛ u swaa kua tɔn tukobu bu ka naanɛ doke. ²⁸ Ma ba tɛ mi, ka naanɛ dokeo be sannu.

15

Ba menna kua Yerusalemuɔ

¹ Saa ye Pɔlu ka Baanabasi ba wāa Antiɔsiɔ, durɔbu gaba na saa Yudean di, ma ba naanɛ dokeobu sɔɔmɔ ba mɔ, ba ñ faaba wasi ma n kun mɔ ba dera ba bu bango kua nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua. ² Pɔlu ka Baanabasi ba ka bu sikirina gem gem gari yin sɔ. Ma naanɛ dokeoba gɔru doke bu Pɔlu ka Baanabasi ka maa gabu gɔri Yerusalemuɔ gɔrobu ka guro gurobun mi gari yin sɔ.

³ Yera Yesun yigberu ta bu sɔɔru kua ba swaa wɔri, ma ba Fɛnisi ka Samarin tem sara ba naanɛ dokeobu sɔɔmɔ nge mɛ tɔn tukobu ba maa Yesu naanɛ doke. Yen baaru ya bu nuku dobu wɛ gem gem. ⁴ Ye ba tura Yerusalemuɔ, Yesun yigberu ka gɔrobu ka maa guro gurobu ba bu dam koosia. Ma Pɔlu ka Baanabasi ba bu saaria ye Gusunə u ka bu kua kpuro. ⁵ Adama Falisi gabu be ba naanɛ doke, ba seewa ba nɛɛ, tilasiwa bu naanɛ dokeo tɔn tuko be bango kua, kpa bu be sɔ bu Mɔwisin wooda swīi.

⁶ Ma gərobu ka guro gurobu ba menna bu ka gari yi wesiana. ⁷ Ye ba gari yi gawamə, Piεε u seewa u yōra u nεε, negibu i yē ma Gusunə u man wuna been suunu səon di n tε, n ka tən tukobu Labaari gea nəasia kpa bu naane doke. ⁸ Ma Gusunə wi u təmbu kpuron gōrusu yē, u tən tuko be seeda diiya ye u bu Hunde Dεero kã nge mε u sun kã. ⁹ U n̄ gāanu wunanε bεε ka ben suunu sə. U maa ben gōrusu dεerasia naane dokeben sō nge mε u sun kua. ¹⁰ N̄ n men na, mban sōna i Gusunən laakari mεirimə tē ye i ka naane dokeo be səmunu səbimə ni besen sikadoba ka maa besen tii sa kpana su səbe. ¹¹ Sa naane sãa ma sa faaba wa Yinni Yesun durom sō nge mε ben tii ba wa.

¹² Ma tən wəru ge kpuro ga mari ga Baanabasi ka Pəlu swaa daki. Ba bu saaria nge mε Gusunə u ka bu denda bu ka yīrenu ka səm maamaakiginu ko tən tukobun suunu sə. ¹³ Ye ba kpa, Yakəbu u seewa u nεε, negibu i man swaa dakio. ¹⁴ Simə u bεε tubusia nge mε Gusunə u gbia u kua u ka tii tən tukobu gabu gəsia be ba koo soku wigibu. ¹⁵ Gari yi, yi sãa tia ka gari yi Gusunən səməba yorua Gusunən gari sə, ba nεε,

¹⁶ “Yinni Gusunə u nεε,
saa yera na kon wurama
kpa n Dafidin diru seeya te ta wəruma.

Kon ten bansu seeya
kon kpan tu bani.

¹⁷ Kpa tən be ba tie bu nε Yinni Gusunə kasu,
ka maa tən tuko be ba sãa negibu.

¹⁸ Nε Yinni Gusunəwa na yeni gerua
nε wi na gã ni sōsi yellun di.”

¹⁹ Yen sōna nen bwisikunu sə, n n̄ weene su gã sēsəginu doke tən tuko ben swaa sə be ba gōru gəsiamə ba wuramə Gusunən mi. ²⁰ Adama su bu tireru kua su nεε bu ku būu sãa dīanu di, bu ku kōw menna tantanaru sə,

bu ku yaa tem ye ba wīru tema ba ka go, bu ku maa yaa yem di. ²¹ Domi tæebun di wuu baagere sɔɔ ba ra Məwisin tirenu gari Yuuban mənno yenə tɔɔ wērarugiru baatere, kpa bu win gari waasu ko.

Ba tən tuko naane dokeobu tireru mərɪsia

²² Ma n gərobu ka guro gurobu ka maa Yesun yigberu kpuro wēre bu gabu gəsi ben suunu sɔɔ, kpa bu be gəri Antiɔsiɔ ka Pɔlu ka Baanabasi sannu. Ba Silasi gɔsa ka Yudu wi ba maa sokumə Baasaba, be ba bæere mə naane dokeobun suunu sɔɔ. ²³ Ma durə be, ba da ka tire te, te ta nɛɛ, bæse gərobu ka naane dokeobun guro gurobu sa bæe tɔbura, bæe naane dokeobu Antiɔsiɔ ka bæe be i wāa Siri ka Silisin temə, bæe be ba mara tən tukobu. ²⁴ Sa nua ma besen gabu ba da bæen mi ba bæe burisina ba maa bæen bwisikunu gəsikia ka ben gari. Adama sa n bu sɔɔwa bu ko mɛ. ²⁵ Yera sa wesiana su gabu gəsi su bu bæe gəria ka besen kīnasibu Baanabasi ka Pɔlu sannu, ²⁶ durə be ba ben wāaru kari bɔrie Yinni Yesu Kirisin yīsirun sɔ. ²⁷ Yen sɔna sa bæe Yudu ka Silasi gəria be ba koo bæe gari yi sɔ nɔɔ ka nɔɔ. ²⁸ Domi bæse ka Hunde Dɛero n sun wēre su ku bæe sɔmunu ganu sɔbi ma n kun mə nini. ²⁹ I ku būu sāa dīanu di, i ku yaa yem di, i ku yaa tem ye ba wīru tema ba ka go, i ku maa kɔɔ menna tantanaru sɔɔ. Ì n tii nenua yabu yeni kpuron di n ko n wēra. N kua tɛeru.

³⁰ Yera ba swaa wəri ba doona Antiɔsiɔ. Ye ba tura mi, ba naane dokeobu menna, ba bu tire te wē. ³¹ Ye ba tire te gara ta bu dam kã ma ben nukura dora. ³² Yudu ka Silasi be ba maa sāa Gusunən sɔmɔbu, ba naane dokeobu dam kã ba maa bu tāsisia ka gari dabiru. ³³ Ye ba sɔɔ yiru kua mi, naane dokeoba bu nɔɔ kana, ba nɛɛ, bu gəsira ka alafia be ba bu gəran mi. [³⁴ Adama n Silasi wēre u ka gina bu sina.]

³⁵ Pəlu ka Baanabasi ba sina Antioşio. Be ka maa tən dabinu sannu ba Yinnin gari keu sōşo, ba maa yi waasu kua.

Pəlu ka Baanabasi ba karana

³⁶ Sōşo mæerun biru Pəlu u Baanabasi sōşwa bu kram wura bu naane dokeobu bera wuu baagere sōş mi ba raa Yinnin gari waasu kua, kpa bu wa nge mæ ba ka wāa.

³⁷ Baanabasi u kī Yohanu Maaku u ka bu da sannu. ³⁸ Adama Pəlu u gerua u nεε, n n̄ weene bu ka n̄n̄ da domi u n̄ daa bu yōşiri ben sōmburu sōş, u bu deriwa u gōşira Panfilin di. ³⁹ Yera ba sikirina too sere ba karana. Baanabasi u Maaku sua ma ba goo nimkuu dua ba da Sipuə. ⁴⁰ Pəlu u Silasi gōsa, ma naane dokeobu ba bu kanaru kua ba nεε, Gusunən durom mu n ka bu wāa. Ma ba ben sanum wəri. ⁴¹ Ba da Siri ka Silisin temə ba Yesun yigbenu tāsisiāmə.

16

Timəte u Pəlu ka Silasi yōşiri

¹ Pəlu u da Dεeβə ka Lisitiə. Naane dokeo goo wāa Lisiti mi, wi ba m̄ Timəte. Win mero sāawa Yuu naane dokeo, ma win tundo sāa Gereki. ² Naane dokeo be ba wāa Lisiti ka Ikonimuə, ba win seeda gea dimə. ³ Pəlu u kī Timəte u n̄n̄ yōşiri, ma u n̄n̄ bango kua Yuuban sō be ba wāa bera mi, domi be kpuro ba yē ma win tundo Gerekiwa. ⁴ Ma ba da da wuu ka wuu ba naane dokeobu sōşwa ye gərobu ka yigbe guro guro be ba wāa Yerusalemuə ba wesiana ba yi, kpa bu ye mem nōşwa. ⁵ Nge meya Yesun yigbenu nu tāsa naane dokebu sōş, ma nu dabiru sosimə tōru baatere.

Pəlu u kāsiru wa Torasio

⁶ Hunde Dεero u n̄n̄ dere bu Labaari gean waasu ko Asin temə. Yeya n dera ba Firigi ka Galatin tem bukiana. ⁷ Ye ba tura Misin temə, ba kīa bu Bitinin tem du, adama

Yesun Hunde bu yinari. ⁸ Yeya n dera ba Misin tem bukiana ba da yen wuu ge ba m̀è Torasiò. ⁹ Pòlu u kāsiru wa wõkuru. Kāsi te sɔɔ, u Masedɔnigii goo wa u yõ u ǹn kanamɔ u na Masedɔniò u ka bu somi. ¹⁰ Ye u kāsì te wa, mii mii sa sɔɔru kua su ka da Masedɔniò, domi sa tuba ma Gusunɔwa u sun soku su ka bu Labaari gean waasu kua.

Lidia u naane doke Filipiò

¹¹ Torasiòwa sa goo nimkuu dua, ma sa da Samɔtasin deedeeru, yen sisiru sa da Neapolisìò. ¹² Saa min diya sa da sa sɔɔ yiru kua wuu ge ba m̀è Filipiò. Wuu gera, sa gbia sa girari Masedɔnin tem sɔɔ. N deema Romugiba ba wuu ge m̀. ¹³ Tõɔ wẽrarugiru sɔɔ, sa yara wuu min di sa da daru bõɔ gagan mi, mi sa yĩiyɔ kana yera ko n wãa. Sa sina sa ka kurɔbu gabu gari kua be ba menne mi. ¹⁴ Kurɔ goo wãa mi, wi ba m̀è Lidia Tiatiragii, wi u ra beku gobiginu dɔre ni ba wõkua. U maa Gusunɔn beere yẽ. U swaa daki ma Yinni Gusunɔ u win gõru wukia u ka Pòlun gari naane doke. ¹⁵ Kurɔ wi ka win yenugibu ba batemu kua. Ma u sun kana su da su sina win yenuɔ, sà n ǹn garisi naane dokeo Yinni sɔɔ ka gem.

U sun kəkura sere sa wura sa da.

Pirisɔm sɔɔ Filipiò

¹⁶ Sɔɔ teeru nge me sa dɔɔ kana yerɔ, sa ka wɔndia yoo goo yinna wi u wɛreku m̀. Wɛreku ge, g̀a n seewa u ra n gerumɔwa ye n ko n koora. Win yinniba maa gobi beke waamɔ win sɔ. ¹⁷ U sun swĩi bese ka Pòlu ma u gbãramɔ u m̀, durɔ beni Yinni Wɔrukoon sɔm kowoba, ba nawa bu ka beɛ faaban swaa sɔɔsi.

¹⁸ Meya u ra n gerumɔ yam sãreru baatere sere Pòlu u gari yi tusa. Ma u sĩira u wɛreku ge sɔɔwa u neɛ, ka Yesu Kirisin yĩsira na nun sɔɔmɔ, a yario saa win min di.

Mii mii ma wɛreku ge, ga yara. ¹⁹ Ye win yinniba gia ma ba ǹ maa gobi wasi win min di, ba Pòlu ka Silasi mwa

ba bu bərikia ba ka bu da siri kowobun mi, mi təmbu ba ra menne. ²⁰ Ba ka bu da Romun wirugibun wuswaaə ba nee, durə beni ba besen wuu burisiməwa. Be Yuubara ²¹ ba maa komanu ganu səəsımə ni besen woodaba ba yina su swii bese Romugibu.

²² Ma tən wəru ga bu məru seesi, ma wirugibu ba Pəlu ka Silasin yabenu kasuka, ma ba wooda wē bu be dāa so. ²³ Ye ba bu dāa kpasira ba kpa, ba bu kare pirisəm dirə, ma ba pirisəm dirun kōso wooda wē u bu nəni dokeo gem gem. ²⁴ Pirisəm kōso wi, u wooda ye mem nəəwa ma u Pəlu ka Silasi kpēe sere dii səəwə ma u ben naasu gan dāru doke.

²⁵ Ye n kua wōku suunun bənun saka, Pəlu ka Silasi ba kanaru mə ba womusu mə ba Gusunə siaramə. Ma pirisəm be ba wāa mi, ba bu swaa daki. ²⁶ Suaru səə tem yīira ka dam ma pirisəm dira diira sere ka ten kpēekpēekuə. Mii mii ten gamboba kpuro ba kənikiarə, ma pirisəm baawuren yəni kusira yi wəruma. ²⁷ Ye pirisəm kōso u yanda, u wa pirisəm dirun gamboba ba wukiare, u tamaa pirisəmba kpuro ba yakurawa. Yera u win takobi woma u kī u tii go. ²⁸ Adama Pəlu u gbāra too too u nee, a ku tii kōsa kua, bese kpurowa sa wāa mi.

²⁹ Yera pirisəm kōso wi, u fitila bikia ma u ka duka dua pirisəm dirə ma u yīira ka diiribu Pəlu ka Silasin wuswaaə. ³⁰ U bu yarama təəwə ma u nee, tənwerobu, aməna kon ko n ka faaba waara.

³¹ Ba nee, a Yinni Yesu naane dokeo, kaa faaba wa wunə ka wunen yenugibu.

³² Ma ba nùn Yinnin gari waasu kua, ka sere be kpuro be ba wāa win yenuə. ³³ Saa tia ye, wōku te səə, pirisəm kōso wi, u ben bosu tea. Ma wi ka win yenugibu kpuro ba batemu kua yande. ³⁴ U ka Pəlu ka Silasi da win dirə, ma u bu dīanu wē ba di. Wi ka win yenugibu, ben nukura dora gem gem yèn sē ba Gusunə naane doke.

³⁵ Ye yam mu s̄ara Romun wirugibu ba polisiba ḡara bu da bu gere bu be dur̄o be karo.

³⁶ Ma p̄iris̄om k̄d̄so wi, u gari yi P̄olu s̄d̄owa u n̄e, wirugiba wooda w̄e n ka b̄eē kara wun̄e ka Silasi. Yen s̄o t̄ē, i d̄ōn̄o s̄ē.

³⁷ Adama P̄olu u polisi be s̄d̄owa u n̄e, aawo, ba sun so batuma s̄o, ba ñ sun siri, ma b̄es̄en tii sa maa s̄āwa Romugibu. Yen biru ba sun kasa kua p̄iris̄om dir̄o. Wee t̄ē ba k̄i bu sun yara asiri s̄o? Aawo, sere bu na ben tii bu sun yara.

³⁸ Polisiba ba ka gari yi da ba Romun wirugibu s̄d̄owa. Ye wirugii be, ba nua ma P̄olu ka Silasi ba s̄āwa Romugibu, yera ba nanda. ³⁹ Ma ba da ba bu suuru kana ba bu yara p̄iris̄om di, ma ba bu s̄d̄owa bu wuu ge yario. ⁴⁰ P̄olu ka Silasi ba yara p̄iris̄om diru min di ba da Lidian yenūo. Ye ba naan̄e dokeobu wa ba bu dam k̄ā, yera ba doona.

17

P̄olu ka Silasi ba Tesalonika da

¹ Nge m̄e ba d̄o ba wusu yiru sara si ba sokum̄o Anfiplisi ka Apoloni, ma ba tura Tesalonikāo mi Yuuba ba menn̄o yeru m̄o. ² Nge m̄e P̄olun d̄ōn̄e u da menn̄o yeru mi. Ma alusuma itan t̄d̄o w̄ēr̄arugiru baatere u ka bu wesiana Gusun̄on gari s̄o. ³ U bu tubusia ma u bu s̄d̄osi gari yi s̄o ma Kirisi wi kun koo ko u kun n̄oni sw̄āaru wa kpa u se ḡarin di. U maa bu s̄d̄owa ma Yesu w̄in gari u kparam̄o wiya Kirisi wi.

⁴ Be ba n̄un swaa daki s̄o, gaba gari yi wura, ma ba ka n̄un n̄o tia kua wi ka Silasi. M̄eya maa t̄on tuko dab̄inu ba kua be ba Gusun̄on b̄eere ȳē, ka maa t̄on kur̄o dab̄inu be ba s̄ā t̄on girobu wuu ge s̄o.

⁵ Adama Yuuba ba n̄isinu seewa ma ba t̄on b̄er̄etekeba menna wuu s̄o ba wuu kpuro burina, ma be kpuro ba

da Yasonin yenuə bu wa bu Pəlu ka Silasi yarama tən wərun wuswaaə. ⁶ Ye ba kun bu wa, ba Yasoni ka naane dokeobu gabu gawa ba ka bu da wuun wirugibun mi. Ba gbāsukumə ba mə, tən be, be ba handunia kpuro gəsikiamə, ba maa na mini, ⁷ ma Yasoni u dera ba sobia win yenuə. Be kpuro ba tem yēron wooda sankumə, ba nɛɛ sina boko goo maa wāa wi ba mə Yesu.

⁸ Yuuban gari yi, yi dera tən wəru ge ka wuun wirugii be ba gari yi nua ba burisina. ⁹ Ma ba Yasoni ka naane dokeo be karabun gobi bikia, ma ba dera ba doona.

Ba da Bereə

¹⁰ Mii mii naane dokeoba dera Pəlu ka Silasi ba doona Bereə wəkuru. Ye ba tura mi, ba da Yuuban mennə yerə. ¹¹ Tən be ba wāa mi, ba laakari mə n kere tən be ba wāa Tesalonikaə. Ba gari yi mwa ka nuku dobu. Ba ra Gusunən gari wēeri tōru baatere bu ka wa ye Pəlu bu sōmə n n gem na. ¹² Yen saabuwa ben dabira naane doke, ma Gereki tən kurəbu gabu be ba yīsinu yara ba naane doke, ka sere maa tən durə dabinu. ¹³ Adama sanam mɛ Yuu be ba wāa Tesalonikaə ba nua ma Pəlu u maa Gusunən gari waasu mə Bereə, ba da mi, ma ba tən wəru mərə seeya ba burisina. ¹⁴ Mii mii naane dokeo be, ba dera Pəlu da nim wəkun bera gia, adama Silasi ka Timote ba sina Bereə. ¹⁵ Be ba Pəlu yōsiri, ba ka nūn dawa sere Atenio. Yen biru ye ba kpam gəsirə Bereə, Pəlu u bu nəə mərəisia u nɛɛ, bu Silasi ka Timote sō bu nūn naamwema fuuku.

Pəlu wāa Atenio

¹⁶ Sanam mɛ Pəlu u bu mara Atenio, win bwēra kun kpunɛ domi u wa būu turanu yiba wuu mi. ¹⁷ U ra Yuuban mennə yeru de u ka bu wesiana, be ka Gereki be ba Gusunən bɛɛre yē. U ra maa təmbu waasu kue tōru baatere batuma mi wuugiba ra mennɛ. ¹⁸ Sanam mɛ u ka

bu gari m̀ keu koosiobu gabu be ba s̄a Epikurigibu * ka Sitosiba † ba da win mi, ba ka ǹn sikirinam̀. Ben gaba n̄e, mba dur̄si gari bekegii wini u gerum̀.

Ma gaba maa n̄e, b̄u tukoba u ka ȳ. Ba yeni gerua ỳn s̄ P̄lu u Yesun gari ka win seebu ḡrin din waasu m̀.

¹⁹ Ma ba ka ǹn da Arepagū ‡, w̄o bera mi wirugibu ba ra men̄e, ma ba n̄e, sa k̄i su s̄̄si kpa te n̄wa te a kparam̀ mi. ²⁰ Domi a sun ḡa kpaanun gari s̄̄m̀, sa maa k̄i su nin tubusianu gia.

²¹ N deema Atenigibu kpuro ka sere s̄o be ba ra n̄e mi, ba ra ben w̄rabun saa kpuro deriwa bu ka ḡa kpaanun baaru ǹ, n̄ kun m̄e bu ka gere.

²² P̄lu u ȳra men̄o yee ten suunu s̄o u n̄e, be Atenigibu, na wa i s̄awa be ba s̄aru k̄i gem gem. ²³ Domi sanam̄ m̄e na b̄su b̄en wuu mi, na ḡa dabinu m̄erim̀ ni i s̄am̀, na turaru garu wa t̄n mi ba yorua, Gusuǹ wi sa kun ȳ. T̄ Gusuǹ wi, wi be i s̄am̀ ȳru sariru s̄o mi, wiya na be tubusiam̀. ²⁴ Wiya wi u handunia taka kua, ka yabu baayere ye ya w̄a ye s̄o, u s̄awa w̄llu ka tem Yinni, u ku ra sine dinu s̄o ni ba ka n̄ma bana. ²⁵ T̄mbun n̄ma kun kp̄e yu ǹn n̄ori, domi u n̄ ḡanu ganun bukata m̀. Win tii tiiwa u yabu baayere w̄aru ka w̄siaru ka bukata kpuro w̄em̀. ²⁶ T̄n turon min diya u bwesenu kpuro taka kua ba ka t̄rie handunia kpuro s̄o. Saa yellun di u saaba yi yi, ma u t̄mbun w̄a yenu n̄o bura yenu kua. ²⁷ Gusuǹ u yeni kpuro kua bu ka babi bu ǹn kasu kpa bu ǹn wa baa m̄e u n̄ ka besen baawure

* 17:18 Epikurigibu - Ben yinni Epikuri u n̄e, doo n̄ora ta kpuro kere t̄nun w̄aru s̄o. † 17:18 Sitosiba - Ba dur̄ wi ba m̀ Sim̄on s̄̄siru sw̄i wi u n̄e, n weene t̄nu u n d̄ere, u win t̄nusi k̄i, kpa u Gusuǹ beere w̄. ‡ 17:19 Arepagū - Ya s̄awa guuru Atenio mi wuun wirugiba ra men̄e.

toma. ²⁸ Domi wi səəra sa wāaru mə, wiya dera bəsen wasi suaramə, wi səəra sa wāa, nge mə gabu bəen tire yorobu səə ba nəe, sa maa sāa Gusunən bibu. ²⁹ N̄ n men na, sà n sāa Gusunən bibu, n̄ n̄ weene su bwisiku ma Gusunə u sāa nge bwāaroku ge tən̄u u bwisika u ka nəma kua ka wura n̄ kun mə ka sii geesu, n̄ kun mə ka kperu. ³⁰ Gusunə u n̄ təmbun yellun yēru sariru garisi, adama tē u baama kpuron təmbu wooda wēemə bu ka gəsira ben kom kōsum di. ³¹ Domi u tōru yi tē səə u koo handuniagibu kpuro siri dee dee ka durə win saabu wi u gəsa, ma u n̄n̄ baawure sōosi ye u n̄n̄ seeya gərin di.

³² Ye ba nua Pəlu u seebu gərin din gari gerua, gaba n̄n̄ yaakoru kua, adama gaba nəe ba kī bu ra kpam gari yi n̄.

³³ Sanam mēya Pəlu u doona ben suunu sən̄n̄ di. ³⁴ Ka mə, durə ben gaba naan̄e doke ma ba n̄n̄ swīi. Ben suunu səə durə goo wāa wi ba mə Deni, wi u sāa Arepagun siri kowo goo, ka maa kurə goo wi ba mə Damarisi, ka maa gabu.

18

Pəlu u Korinti da

¹ Yenin biru Pəlu u doona Ateni min di, u wuu gagu da ge ba ra soku Korinti. ² Miya u Yuu goo deema wi ba mə Akilasi, wi ba mara Pontuə. N̄ n̄ tē ye u ka na saa Italin tem di ka win kurə Pirisila sannu yèn sō tem yēro Kolodu u wooda yara Yuuba kpuro bu yari Romun di. Ma Pəlu u ka bu bərən̄u kua, ³ u sina ka be domi səm bwese teera ba ra ko. Kuu bekurugina be kpuro ba ra ko. ⁴ Tōw wērarugiru baatere u ra Yuuban mən̄n̄o yeru de u ka bu wesiana. U ra bu kəkiri be ka Gerekiba bu ka Yesu naan̄e doke.

⁵ Sanam mə Silasi ka Timote ba tunuma saa Masedən̄in di, Pəlu u win tii wē u ka waasu ko saa kpuro, u Yuuba sōəm̄ə ma Yesu sāawa Kirisi wi ka gem. ⁶ Adama ye ba n̄n̄ siki ba n̄n̄ gari kōsi gerusi, Pəlu u bu win yaberun

tua kpare u nɛɛ, bɑ̀ n kam kua ben tiin taarɛwa, n ̀n wi Pɔlu wa. U maa nɛɛ, saa gisɔn di wi, u koo da u tɔn tukobu waasu kua.

⁷ Ye u yara min di, ma u da u sina tɔn tuko goon yenuɔ wi ba m̀d Titu Yusitu, wi u Gusunɔ nasie. Durɔ win dira wɑ́a mɛnnɔ yerun bɔkuɔ. ⁸ Adama Kirisipu wi u sɑ́a mɛnnɔ yerun wirugii, u Yinni naanɛ doke ka win yenugibu kpuro. Korintigibu dabiru ba Labaari gea nua, ba maa Yesu naanɛ doke, ma ba bu batɛmu kua.

⁹ Gusunɔ u Pɔlu sɔ́ɔwa wɔ́kuru kɑ́siru sɔ́ɔ u nɛɛ, a ku bɛrum ko, a n gari yi gerumɔ, a ku mari, ¹⁰ na wɑ́a ka wunɛ, goo kun kpɛ́ u nun nɔ́ma doke u sere nun gɑ́a kɔ́sunu kua. Domi tɔn dabina nu wɑ́a wuu ge sɔ́ɔ ni nu sɑ́a nɛgibu.

¹¹ Pɔlu u sina wuu ge sɔ́ɔ wɔ́ɔ tia ka suru nɔ́ɔba tia u bu Gusunɔn gari sɔ́ɔsimɔ.

¹² Sanam mɛ Galioni u sɑ́a tem yɛro Gerekiban tem sɔ́ɔ, Yuuba ba nɔ́ɔ tia kua ba Pɔlu seesi ba ka ǹn da siri yerɔ.

¹³ Ba nɛɛ, durɔ wini u tɔmbu bɔ́riemɔwa bu Gusunɔ sɑ́a ka swaa gaa ye wooda ya yina.

¹⁴ Ye Pɔlu kɪ́ u gari gere, yera Galioni u Yuu be sɔ́ɔwa u nɛɛ, ̀n n sɑ́an na torarun gari, ̀n kun mɛ kɔ́sa gaa ye u kua, kon daa wura n bɛɛ Yuuba swaa daki. ¹⁵ Adama ̀n n garin sikirinɔ́sun na, ka yɪ́sa ka bɛɛn tiin wooda, bɛɛn gariya. Na ̀n kpɛ́ n ko gari yin siri kowo.

¹⁶ Ma u bu kpara yɑ́a yɑ́a siri yerun di. ¹⁷ Saa yera tɔn be kpuro ba Sɔ́siteni mwa, wi u sɑ́a Yuuban mɛnnɔ yerun wirugii, ba ǹn soberu wɔ́ri siri yerun wuswaaɔ. Adama gari yi kun Galioni gɑ́anu sɑ́a.

Pɔlu wura Antiɔ́siɔ

¹⁸ Pɔlu u kpam sina Korinti mi sɔ́ɔ mɛɛru. Yen biru u naanɛ dokeobu nɔ́ɔ kana u da u kɔ́na Sankereɔ domi u

raa Gusunə nəw mwɛɛru * kua. Ma u goo nimkuu dua ka Pirisila ka Akilasi sannu ba doona Siri gia. ¹⁹ Ma ba tura Efesuə miya Pəlu u Pirisila ka Akilasi deri. Ma u dua Yuuban mennə yerə, u ka bu wesiana. ²⁰ Ba nùn kana u sɔw yiru ko ka be, adama u n wure. ²¹ Sanam mɛ u doonə, u bu sɔwəwa u nɛɛ, n n Gusunən kīrun na u koo kpam wurama ben mi.

Ma u goo nimkuu dua u doona saa Efesun di. ²² Ye u tura Sesareə u Yerusalemu da u Yesun yigberu tɔbura. Yen biru ma u da Antioxiə. ²³ Ye u sɔw mɛɛru kua mi, u kpam swaa wəri u bəsu Galati ka Firigin tem sɔw u naanɛ dokeobu kpuro dam kɛmə.

Apolo u Efesu ka Korinti da

²⁴ Yuu goo wi ba mɔ Apolo, wi ba mara Alesandiriə, u Efesu da. U gari gerubun kɛru mə n banda, u maa Gusunən gari yɛ sã sã. ²⁵ N deema ba raa nùn Yinnin swaa sɔwsi ma u ye waasu mɔ ka kīru, u ra maa Yesun gari tubusie dee dee, adama Yohanun batemu kobu tɔnawa u yɛ. ²⁶ U waasu kua ka toro sindu Yuuban mennə yerə. Sanam mɛ Pirisila ka Akilasi ba win waasu nua, ba ka nùn da bee tia, ba nùn Gusunən swaa tubusia dee dee. ²⁷ Ye Apolo u gɔru doke u Gerekiban tem da, naanɛ dokeoba nùn yen dam kã ma ba ben berusebu tireru kua be ba wãa Gerekiban temə bu ka nùn dam koosia. Sanam mɛ u tura mi, u bu somi gem gem be ba sã naanɛ dokeobu Gusunən durom sɔ. ²⁸ Domi ka gari damgiya u ka Yuuban sikirinə kamia batuma sɔw, u bu sɔwsi saa Gusunən garin di ma Yesu sãawa wi Gusunə u gɔsa.

* ^{18:18} nəw mwɛɛru - Nəw mwɛɛ te, ta sãawa te Yuuba bə n Gusunə kua ba ku ra tam bəmbəɔm nə, ba ku ra maa kōni sere bə n nəw mwɛɛ te yibia.

19

Pəlu u Efesu da

¹ Sanam mə Apolo wāa Korintio, Pəlu u kpa ka guunun bera ma u tura Efesuə. Miya u naane dokeobu gabu deema ² u bu bikia u nəe, Hunde Dəero u dua bəe səə sanam mə i naane doke?

Ba nūn wisa ba nəe, aawo sa n̄ mam nəəre ma Hunde Dəero wāa.

³ Ma u nəe, batemu yerà i kua.

Ba nəe, Yohanun batemu.

⁴ Ma Pəlu u nəe, Yohanu u təmbu batemu kua be ba gōru gəsia toranun di ma u bu sōwa u nəe, durə goo u sisi win biruə, wiya Yesu wiya ba koo naane doke.

⁵ Ye ba Pəlun gari yi nua, ma ba batemu kua Yinni Yesun yīsiru səə. ⁶ Pəlu u bu nəma səndi winə ma Hunde Dəero u dua be səə, ma ba ka barum tukum gari m̄, ba maa gari gerumə yi yi wee Gusunən min di. ⁷ Durə be kpuron geera tura tōnu wəkura yirun saka.

⁸ Ma Pəlu u Yuuban mennə yeru dua u ban te Gusunə u swiin waasu m̄ ka toro sindu sere suru ita u ka bu wesianamə u bu kəkirimə. ⁹ Adama ben gabu ba bəbia ba yina bu Yesu naane doke, ba maa gari kōsi gerua win swaa yen sō tən wəru gen wuswaaə. Yen sōna Pəlu u bu deri, wi ka naane dokeobu ba doona min di. Ba ra de bu wesiane tōru baatere mennə yeru garu səə te ta sāa Tiranusigiru. ¹⁰ Nge meya ba kua wō yiru, ma təmbu kpuro be ba wāa Asiə, Yuuba ka maa Gerekiba, ba ka Yinnin gari nua.

Sekefan bii tən durəbu

¹¹ Gusunə u Pəlu dam wē u ka səm maamaaki damginu ko ¹² sere baa b̄ n win wənya wokatii n̄ kun mə win səm koo yabenu sua ba səndi barəbu wəllə, ba ra bəkurewa kpa werekunu nu yari ben wasin di. ¹³ Yuu be ba bəsu baama kpuro ba werekunu yaramə, ben gaba maa kī bu

Yinni Yesun yĩsiru soku be ba wɛrɛkunu mən sɔ̄ bu nɛɛ, na nun wooda wɛɛmɔ̄ ka Yesun yĩsiru, wi Pɔlu u ka waasu mɔ̄, a yario.

¹⁴ Yuuban yāku kowo tənwero wi ba sokumɔ̄ Sekefa, win bii tən durɔ̄bu nɔ̄ɔba yiru, ba ra maa ko mɛ. ¹⁵ Yera wɛrɛku gagu ga nɛɛ, na Yesu yɛ̄, na maa Pɔlu yɛ̄, adama wara bɛɛ i sãa.

¹⁶ Ma durɔ̄ wì sɔ̄ wɛrɛku ge, ga wãa u yɔ̄ɔwa u tən be sɛ̄re ma u bu so gem gem sere u bu kamia. Be kpuro ba yakura win yɛnun di tereru ka bosu. ¹⁷ Yuuba ka Gɛrɛkiba kpuro be ba wãa Efesuɔ̄ ba gari yi nua, ma bɛrum bu mwa be kpuro. Ma Yinni Yesun yĩsira bɛɛrɛ wa gem gem. ¹⁸ Dabiru be ba naanɛ doke ba na ba gerua batuma sɔ̄ ye ba ra raa ko, ma ba tuuba kua. ¹⁹ Dabiru be ba ra raa dobo dobo ko, ba ka ben tirenu na ma ba nu dɔ̄ɔ meni baawuren wuswaaɔ̄. Goo u tire nin gobi dooru kua, nin geera kua fɔrɔtɔ̄ dabi dabiru. ²⁰ Nge meya Yinni Gusunən gari yi kpararamɔ̄ ka dam yi tãsimɔ̄.

Sannɔ̄ Efesuɔ̄

²¹ Yeniban biru, Pɔlu u gɔ̄ru doke u bɔsu Masedɔ̄ni ka Gɛrɛkiban tem sɔ̄. Min di kpa u Yerusalemu da. U nɛɛ, ù n da mi, u ñ koo ko u kun tura Romuɔ̄.

²² Ma u win sɔmɔ̄bu yiru, Timɔte ka Erasutu gɔra Masedɔ̄niɔ̄, adama win tii u sɔ̄ yiru kua Asiɔ̄.

²³ N deema saa ye, wahala baka gaa seewa Yesun swaan sɔ̄. ²⁴ Sii geesun seko goo wi ba ra soku Demɛtiru u ra bũu wi ba sokumɔ̄ Aritemin * dirun weenasiru ko. Sɔmbu te, ta sɔm kowobu are bɛkɛ wɛɛmɔ̄. ²⁵ Demɛtiru u win sɔm kowobu menna ka maa sekobu gabu ma u nɛɛ, durɔ̄ bɛɛ i yɛ̄ ma sɔmbu ten sɔ̄na sa kuuramɔ̄. ²⁶ Bɛɛn tii i waamɔ̄, i maa nɔ̄mɔ̄ ma Pɔlu wi, u tən dabinu kəkura u maa bu swaa nim wia, n ñ mɔ̄ Efesu mi tɔna, ka maa

* 19:24 Aritemin - Bũu wìn mi ba ra bii nɔna de.

Asin tem wuu dabinu səəra, u m̀, b̄uu ni t̄amba ka n̄ma kua nu n̄ s̄āa Gusun̄. ²⁷ N̄ n̄ men̄ na, besen̄ səmbura koo fune wenna. N̄ n̄ mam̄ te t̄ona, ba n̄ koo maa besen̄ b̄uu Aritemin̄ diru garisi ḡāanu ganu. B̄uu win beere baka koo maa kpe, wi Asigibu ka maa tem baaman t̄ambu kpuro ba ra s̄ā.

²⁸ Sanam̄ m̄e t̄on be, ba gari yi nua, ba m̄oru besira, ba gb̄asukum̄ ba m̀, beere bakagiiwa, Efesugibun Aritemi.

²⁹ Ma wuugibu kpuro ba burinam̄. T̄on w̄oru ga duki daam̄ diru mi ba ra dwee. Ma ba P̄olun̄ kpaasibu yiru gawa ba ka da mi. Beya Gayusi ka Aritaaki be ba s̄āa Mased̄nigibu. ³⁰ P̄olu u k̄i u da t̄on w̄oru gen mi, adama naane dokeoba yina. ³¹ Tem̄ men̄ wirugibu gabu be ba s̄āa win kpaasibu, ba maa n̄un̄ n̄ə m̄arisia ba n̄e, u ku tii s̄ōsi dii te s̄ə. ³² Dii te səəra t̄ambu kpuro ba gb̄asukum̄. Gabu ba gari tee gerum̄, gabu maa gari ḡe. Ben dabira kun mam̄ ȳe ȳen̄ s̄ō ba men̄ne mi. ³³ Yuu gaba Alesandu b̄orie t̄on w̄oru gen wuswaa, ma t̄ambu gabu ba tamaa wiya u dera wahala kpuro ya seewa. Alesandu wi, u t̄on be ka n̄mu marisia, ma u k̄i u bu gari yin asansi s̄ō. ³⁴ Adama sanam̄ m̄e ba tuba ma u s̄āawa Yuu, t̄on be kpuro ba gb̄asukum̄ sere k̄aba yirun saka, ba m̀, beere bakagiiwa Efesugibun Aritemi.

³⁵ Amen̄ biru, wuun guro guro u bu marisia u n̄e, be Efesugibu, baawure u ȳe ma besen̄ wuu Efesūwa Aritemi beeregiin̄ dira w̄āa sa te k̄osu, ka maa win weenasii wi u surama saa w̄ollun̄ di. ³⁶ Goo kun kp̄e u gari yi siki. Yen̄ s̄ō, i tii n̄enū s̄e, i ku ḡāanu ko ka sendaru. ³⁷ I ka dur̄o beni na mini baa m̄e ba n̄ ḡāanu gbene besen̄ b̄uun̄ dirun̄ di, ba n̄ maa besen̄ b̄uu gari k̄ōsi ḡe gerusi. ³⁸ Dem̄etiru ka win s̄om̄ kowobu b̄a n̄ gari ḡe m̄ ka goo, sa siribun̄ t̄ōru m̄ ka maa siri kowobu, i de bu ben̄ gari ko mi. ³⁹ Ì n̄ maa gari ḡe m̄ yi yi yini kere, i ko kp̄i i ka yi da wuun wirugibun

mi. ⁴⁰ Domi ba koo kpĩ bu sun taare wě gisən gari yinin sō yèn sō yi ñ wiru ka naasu mə. Bà n maa sun yin asansi bikia, sa ñ yě ye sa ko gere.

⁴¹ Ye u yeni gerua u kpa, u bu yarinasia.

20

Pəlu u Masedəni

ka Gerekiban tem da

¹ Sanam mə ba wəki ni kpa, Pəlu u naane dokeobu menna. Ye u bu dam kā, u bu nəə kana u doona Masedəni gia. ² Ye u bəsu tem mə kpuro səə, u naane dokeobu dam kā gem gem, ma u tura Gerekiban temə ³ u sina mi suru ita. Sanam mə u kī u goo nimkuu du u Siri da, u deema Yuuba nəə tia kua bu ka nùn go. Ma u gōru doke u kpam kpe ka Masedəniə. ⁴ Sopateri, Pirusin bii wi u na saa Beren di, u Pəlu yōsiri, ka maa Aritaaki ka Sikundusi be ba na saa Tesalonikan di, ka Gayusi Dεεbegii ka Timəte ka maa Tisiki ka Torofimu be ba na saa Asin di. ⁵ Beya ba gbia ba da ba sun mara Torasiə. ⁶ Ye ba pēε ye ba ñ seeyatia doken tōə bakaru kua ba kpa, sa da sa goo nimkuu dua Filipiə. Ma sōə nəəbun biru sa bu deema Torasiə mi sa alusuma tia kua.

Pəlun bera dāakibu Torasiə

⁷ Alusuma buu, sa mənne su ka yaa dibu ka maa Yinnin dīa domaruginu di sannu, ma Pəlu u waasu wəri. Yèn sō u kī u doona yen sisiru, u win waasu denyasia ya tura sere wōkurun bənu. ⁸ Fitilaku dabira wāa gidambisa ye səə, mi sa mənne. ⁹ Aluwaasi goo wi ba mē Etiki, u sō fenentio. Nge mə Pəlu u win gari denyasiamə, aluwaasi wi, u dom yībura sere u dweeya, ma u wəruma temə gidambisa itasen fenentin di. Ba nùn sua ba deema gora. ¹⁰ Adama Pəlu u sarama ma u yāara u nùn sua u nεε, i ku nanda, win hunde ya wāa.

¹¹ Ye Pəlu u kpam wura gidambisa yen wəllə, u pɛɛ sua u murura ma sa di, ma u waasu kua sere yam ka s̄ara, yen biru u doona. ¹² Ba ka aluwaasi wi wura yenuə wasiru, ma ben nukura yemia gem gem.

Pəlu u Miletu da saa Torasin di

¹³ Sa goo nimkuu dua, sa Pəlu gbiiya sa da Asosiə, mìn di u koo ka sun goo du. Domi mɛya sa wesiana yèn s̄ə u k̄i u da mi ka naasu. ¹⁴ Ye sa ka nùn yinna Asosiə, min diya u ka sun goo dua sa ka da Mitileniə. ¹⁵ Min di, sa kpam goo nimkuu dua ma sa tura Kioə yen sisiru. Sisi kpaaru sa tura Samosiə, yen s̄ə itasewa sa Miletu dua. ¹⁶ Domi Pəlu u ḡru doke u ku ȳra Efesuə, kpa u ku win saa k̄ə Asin tem s̄ə yèn s̄ə u sende u turi Yerusalemuə Pantikotin t̄ru n̄ n koo koorā.

Pəlu u ka yigbɛ guro gurobu gari mə

¹⁷ Pəlu u n̄ə m̄risia Efesuə saa Miletun di, u Yesun yigbɛ guro gurobu sokusia bu na bu ka nùn yinna mi. ¹⁸ Ye ba tunuma u bu s̄əwa u n̄ɛɛ, b̄ɛn tii i ȳɛ nge m̄ na s̄isina b̄ɛn suunu s̄ə saa t̄ə t̄en di na dua Asin tem s̄ə. ¹⁹ Na Gusunən s̄mburu kua tii kawabu s̄ə ka ȳresu sannu. Na maa wahala dabiru wa yèn s̄ə Yuuba swaa kasu bu nen w̄aru kpeerasia. ²⁰ I maa ȳɛ ma na n̄ b̄ɛ arufaanin ḡānu berue, na b̄ɛ gem kpuro s̄əwawa batuma s̄ə ka maa yenusə. ²¹ Na Yuuba ka maa Gerekiba s̄əwa na n̄ɛɛ, bu yario toranun di bu wura Gusunən mi kpa bu besen Yinni Yesu Kirisi naanɛ doke. ²² Wee t̄ɛ na Yerusalemu d̄ə nge m̄ Hunde D̄ero u man yiire, na n̄ maa ȳɛ ȳ n̄ koo man deema mi, ²³ adama u man s̄əmə mi kon da kpuro pirisəm ka wahala man mara. ²⁴ Ka m̄, na n̄ nen w̄aru garisi ḡānu n̄ gesi nen s̄mburu dakura te Yinni Yesu u man yiire n̄ ko. S̄mbu tera n̄ Gusunən durom Labaari gea kpara.

²⁵ Na bəsu bəen suunu səw na ban te Gusunə u swiin waasu kua. Tē na yē ma goo sari bəen suunu səw wi u koo man wa kpam. ²⁶ Yen sōna na bəe sōmə batuma səw gisə, goo ù n kam kua bəe səw, na n taare mə. ²⁷ Domi na n gāanu ganu berua, na bəe Gusunən himba kpuro nəwsia. ²⁸ I n tii sɛ, i maa gōw kpuro kōsuo ge Hunde Dɛero u bəe nəmu səndia, ge ga sāa Yinni Yesun yigberu. I tu kparo te u yakia ka win tiin yem. ²⁹ Na yē ma nà n bəe derin biru gaba koo du bəen suunu səw nge mɛ demakunu ra du yāanun suunu səw, ba n ko n wənwəndu mə. ³⁰ Saa mam bəen suunu səw di gaba koo gem gəsia weesu kpa bu naane dokeobu swaa nim wia bu ka ko ben bwāabu. ³¹ N n men na, i n tii sɛ. I yaayo ma wōw itawa, na bəen baawure kirə kua bururu ka yoka ka yiřesu.

³² Tē na bəe Gusunə nəmu səndia na maa bəe win durom gari nəmu səndia. Gari yi, yi koo kpī yi bəe tāsisia kpa yi bəe faaba ko ka be kpuro be Gusunə u gəsa u kua wigibu. ³³ Na n goon sii geesu n kun mɛ win wura n kun mɛ win yaberu bine koore. ³⁴ Bəen tii i yē ma ka nen tiin nəma na səmburu kua na ka tii diisia ka maa be ba ka man wāa. ³⁵ Na bəe sōsi yabu kpuro səw ma n weene i səmburu ko gem gem nge məsum, kpa i dam sarirugibu somi, kpa i Yinni Yesun tiin gari yaaya ye u nɛɛ, kērun wēɛbu bu nuku dobu mə n kere kērun mwaabu.

³⁶ Sanam mɛ Pəlu u gari yi gerua u kpa, u yiira ma u kanaru kua ka be kpuro sannu. ³⁷ Be kpuro ba swī. Ye ba nùn bəkasi, ba nùn nəw kana ka kīru, ³⁸ ben nukura sankira n banda yèn sō u bu sōwa ma ba n maa waanamə. Ma ba nùn yōsiri sere goo nimkuu mi.

21

Pəlu u Yerusalemu dəw

¹ Ye sa nəw kanana ka be sa kpa, sa goo nimkuu dua sa doona sərɛ sərɛ mɛ Kəsiə. Yen sisiru sa da Roduə. Saa

min di, sa maa da Patarə. ² Miya sa goo nimkuu wa ge ga dəw Fəniſi gia, ma sa gu dua sa swaa wəri. ³ Sa tem bureru garu wa te ba mə Sipu, sa tu sēna beſen nəm dware ma sa da Sirin tem gia. Sa Tiri dua, mi goo nimkuu ga koo səmunu sarasia. ⁴ Sa naanə dokeobu kasu ma sa ka bu sina alusuma bəw teeru. Hunde Dəero dera ba Pəlu səwə u ku Yerusalemu da. ⁵ Adama ye beſen saa tura sa kram wura goo nimkuu mi. Be kpuro ka ben kurəbu ka bibu ba sun yəſiri saa wuun di. Beſe kpuro sa yiira nim wəkun goorə ma sa kanaru kua. ⁶ Ye sa nəw kanana sa kpa sa goo nimkuu dua ma ba wura ben yenuə.

⁷ Saa Tirin di sa kram swaa wəri ma sa tura Tolemaisio. Miya sa sara goo nimkuun di ma sa da sa naanə dokeobu təbura ma sa kpuna mi nən teeru. ⁸ Yen sisiru sa kram swaa wəri ma sa tura Sesareə, ma sa da sa səbia Filipun yenuə wi u s̄a waasu kowo. N deema u s̄a tənə nəba yiru yen turo be ba gasə gəsa Yerusalemuə. ⁹ Durə wi, u bii wəndiaba nne mə be ba s̄a Gusunən səwəbu. ¹⁰ Ye sa s̄əw mēeru kua mi, Gusunən səwə goo wi ba ra nne Agabusi, u na mi saa Yudean di. ¹¹ U na beſen mi ma u Pəlun kpaka sua u win tiin naasu ka nəma bəkua u nne, n wee ye Hunde Dəero u gerumə. Wi u kpaka yeni mə, Yuu be ba w̄a Yerusalemuə ba koo nən bəke məsum kpa bu nən tən tukobu nəmu səndia.

¹² Ye sa gari yi nua, beſe ka tən be ba w̄a mi, sa Pəlu suuru kanam wəri u ku Yerusalemu ye da. ¹³ Adama u nne, mban s̄əna i sumə məsum ma i nən wərugəru kpeesiamə. Na mam səwru s̄a n ka gbi Yinni Yesun yisurun s̄ə Yerusalemuə, n n mə bəkubu tona.

¹⁴ Ye sa deema u n beſen gari wure, sa mari ma sa nne, Gusunən kīru tu koorə.

¹⁵ Amen biru sa beſen səwru kua ma sa doona Yerusalemu gia. ¹⁶ Naanə dokeobu gabu saa Sesaren di

ba sun yāsiri ba ka sun da Nasoni Sipugiin wəwə mi sa ko səbia. Durə wi, u naanə doke n tɛ.

Pəlu u Yakəbu beram da

¹⁷ Sanam mɛ sa tura Yerusalemuə, naanə dokeoba sun dam koosia ka nuku dobu. ¹⁸ Yen sisiru Pəlu u ka sun Yakəbu beram da ma Yesun yigbɛ guro gurobu kpuro ba menna mi. ¹⁹ Ye Pəlu u bu təbura u kpa u bu saaria tia tia səmbu te Gusunə u kua tən tukobun suunu səw win waasun sɔ. ²⁰ Ye ba win gari nua, be kpuro ba Gusunə siara. Ma ba nùn sɔwa ba nɛɛ, kɩnasi a wa? Yuuba nye nyewa ba naanə doke, ma be kpuro ba kpm ka tii Məwisin wooda bəkua. ²¹ Ba bu wunen gari sɔwa ma a Yuu be ba wāa tən tukobun mi sɔmɔ bu Məwisin gari deri, bu ku deema swii, bu ku maa ben bibu bango ko. ²² N n men na, mba sa ko ko. Ka gem ba koo nɔ ma a tunuma wuu mi. ²³ Yen sɔ, a koowo ye sa ko nun sɔ. Durəbu nne gaba wāa mi, be ba raa nɔ mwɛru kua. ²⁴ A ka bu doo kpa i tii dɛerasia sannu kpa a ben kənan gobi kəsia. Nge meya baawure u ko n ka yɛ ma ye ba nua wunen sɔ, n n gem, sanam mɛ, ba koo wa ma wunen tii a Məwisin wooda swii. ²⁵ Adama ye n sāa tən tuko naanə dokeobugia sa bu wooda yiya ma sa bu yen tireru mərisia sa nɛɛ, bu ku būu sāa dīanu di, bu ku yaa yem di, bu ku yaa tem ye ba wīru tɛma ba ka go, bu ku maa kɔ menna tantanaru sɔ.

²⁶ Ma Pəlu u ka durə be da. Yen sisiru ba tii dɛerasia, ma u sāa yeru dua u bu sɔwa saa ye dɛerasia bin sanam koo kpe, kpa bu ben baawure yākuru kua dɔma te.

Ba Pəlu mwa sāa yerə

²⁷ Ye sɔw nɔba yiru ye, ya kpeeyə, Yuu be ba na Asin di ba Pəlu wa sāa yerə. Ba tən wəru burinasia, ma ba Pəlu mwa. ²⁸ Ba gbāsukumə ba mɔ, bɛɛ Isireliba, faaba woo! Durə wiya u ra de baama kpuro u n Isireliban kɔsa gerumə, ka ye n sāa Məwisin wooda ka maa sāa yee teni.

Wee, u mam ka tən tukobu gabu na sãa yee dæera tenin mi ma u tu disi doke.

²⁹ Ba yeni gerua yèn sã ba raa Torofimu Efesugii wa ka Pəlu sannu wuu sɔɔ, yera ba tamaa Pəlu u ka nùn dawa sãa yeru mi. ³⁰ Ma wuu ga buuburu yɔra kpuro, tamba duki naamɔ baaman di ma ba Pəlu mwa ba gawa ba ka yara sãa yerun di. Mii mii ma ba ten gamboba kɛnuu. ³¹ Sanam mɛ ba kī bu nùn go, yera Romun tabu sunɔ u nua ma Yerusalemu kpuro ya burinamɔ. ³² Mii mii u tabu wirugibu gabu sua ka tabu kowobu, ma u ka bu duka da tən wɔru gen mi. Sanam mɛ tən wɔru ge, ga nùn wa ka tabu kowobu sannu, ba Pəlu soberu deri. ³³ Tabu sunɔ wi, u da Pəlun mi, u nùn mwa ma u wooda wɛ bu nùn bɔke ka yɔni yiru. Ma u bu bikia, wara durɔ wi. Mba u kua. ³⁴ Gabu tən wɔru ge sɔɔ, ba gari tee gbāsukumɔ, gabu maa gari gɛɛ, sere tabu sunɔ u kpana u gari yin gem gia wure bakanun sã. Yen sɔna u wooda wɛ bu ka Pəlu da sansani gbārarugian mi. ³⁵ Ye ba gbāra ten yɔɔtiru tura tabu kowoba Pəlu sua ba sɔndi ben senu wɔllɔ, tən wɔru gen mɔrun sɔ. ³⁶ Ma tən be kpuro ba bu naa kətinu dimɔ ba gbāsukumɔ, ba mɔ i nùn goowo!

Pəlu u tii tubusia

³⁷ Sanam mɛ ba kī bu Pəlu duusia sansani gbārarugia mi, u tabu sunɔ bikia u nɛɛ, kon kpī n ka nun gari ko?

Tabu sunɔ u nùn bikia u nɛɛ, a Gerekim nɔɔmɔ ro? ³⁸ N n men na, a n sãa Egibitigii wi? Wi u gasɔ dera tamba tem yɛrobu seesi, wi u tambu nɔrɔbun suba nne menna (4.000) swaa diobun yigberun di, ma u ka bu da gbaburɔ?

³⁹ Pəlu nùn wisa u nɛɛ, nɛ Yuuwa, ba man marawa Taasiɔ, Silisin tem sɔɔ. Na sãa kpaa yɛro wuu ge sɔɔ, ge ga yīsiru yara. Na nun kanamɔ, a de n ka tən be gari ko.

⁴⁰ Tabu sunɔ wi, u nùn ayeru wɛ. Ma Pəlu u yɔɔwa yɔɔtiru wɔllɔ u tən be ka nɔmu marisia. Ye ba mari, u bu sɔɔwa ka Heberum u nɛɛ,

22

¹ Bεε, nən bisibu ka baababa, i swaa dakio ye kon bεε sō n ka tii tubusia.

² Ye ba nua ma u ka Heberum gari mō, ba mari sōw sōw. Ma u nεε, ³ nε Yuuwa wi ba mara Taasiō, Silisin temō adama wuu geni sōwra na biru di. Gamalielin miya na keu kua, na besen sikadoban wooda gia sāa sāa, ma na Gusunən bεere yē nge mε bεε kpuro i sāa gisō. ⁴ Na maa swaa yen tōmbu nōni sōwra goo gookum, na yen tən durōbu ka tən kurōbu mwεera na bōkua na pirisəm doke. ⁵ Yāku kowo tənwero ka Yuuban guro gurobu kpuro ba koo kpī bu man yen seeda diiya. Na tirenu mwa ben nōman di ni ba Yuuba yorua be ba wāa Damasiō. Ma na da mi n ka swaa yen tōmbu mwa n bōke be ba wāa mi, kpa n ka bu na Yerusalemuō n sεeyasia.

Pəlu u bu

win gōru gəsiabun gari sōwra

(I maa mεerio Gərobun Kookoosu 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Sanam mε na dōw na Damasi turuku kua sōw wii wəllun saka, suaru sōw yam bururam na bai wəllun di mu man wukiri. ⁷ Na wōruma temō, ma na nōw gagu nua ga nεε, Sōwlu, Sōwlu mban sōna a man nōni sōwōmō. ⁸ Na bikia na nεε, wuna were Yinni. U man sōwra u nεε, nena Yesu Nasaretigii wi a nōni sōwōmō. ⁹ Durō be ba man yōsiriō ba yam bururam mε wa, adama ba n̄ tuba ye yēro gerua wi u ka man gari kua. ¹⁰ Na bikia na nεε, mba kon ko Yinni. Ma u man sōwra u nεε, n seewo n du Damasiō. Miya ba koo man sōw kpuro ye Gusunō u himba sāa n ko. ¹¹ Yam bururam mən kpāara dera na wōko kua. Yen sōna nən kpaasiba man nōmu nenua sa ka dua Damasiō.

¹² N deema durō goo wāa mi, wi ba ra nεε Anania, u Gusunən bεere yē, u Məwisin woodaba swīi. Yuu be ba wāa wuu ge sōw kpuro ba win seeda gea dimō. ¹³ U na

nen mi, u yōra nen bəkuə ma u nɛɛ, Səulu nen beruse, a yam waawo. Mii mii nen nəni wukiara ma na nùn wa. ¹⁴ U man sōwa u nɛɛ, Gusunə besen sikadoban Yinni u man gəsa n ka win kīru gia, n ka Geegii wa, kpa n maa ka win nəon gari nə. ¹⁵ Domi kon ko win seeda dio, kpa n ka tambu kpuro sō ye na wa ka ye na nua. ¹⁶ Tē, mba n maa tie. N seewo bu man batemu ko, kpa n wobe n dɛera nen toranun di na n Yinnin yīsiru sokumə.

Nge mɛ Yinni u Pəlu gəsa

u ka tən tukobu waasu ko

¹⁷ Ye na wura Yerusalemə, sō teeru sanam mɛ na kanaru mɛ sāa yerə, na kāsə. ¹⁸ Kāsi te sə, na Yinni wa, u man sōwa u nɛɛ, n koowo kpaaka kpa n yari Yerusalemun di mii mii. Domi wuu min tambu ba n koo win gari wura yin seeda na dimə. ¹⁹ Na nɛɛ, Yinni ba yē sāa sāa ma na Yuuban mennə yenu da da, na tambu mwɛera na bu so be ba nun naanɛ doke. ²⁰ Dəma te ba wunen seeda dio Etiɛni go, nen tii na wāa mi, na win gəw wura. Nena na win gowobun yānu kōsu ni ba suba. ²¹ Ma Yinni u man sōwa u nɛɛ, n doo, domi u koo man gəri n toma tən tukobun mi.

Pəlu ka Romun tabu sunə

²² Tən be, ba Pəlun gari swaa daki sere u ka yeni gerua u kpa. Sanam mɛya be kpuro ba gbāsukum wəri ba nɛɛ, i nùn goowo, n n weenɛ win bweseru ta n wāa.

²³ Ba kuuki mɛ, ba ben yabenu yəwemə, ba tua seeyamə wəllə. ²⁴ Romun tabu sunə wi, u wooda wē bu ka Pəlu da sansani gbāraruugia sə bu nùn sɛni so sere u ka gem gere. Domi u kī u gia mban saabuwa ba nùn wuremə mɛ. ²⁵ Ye ba Pəlu bəkuə bu ka nùn so, u tabu sunə bikia wi u nùn yōre, u nɛɛ, n weenɛ i Romugii so i sere nùn siri?

²⁶ Ye tənwero wi, u gari yi nua, u da win tabu sunən mi, ma u nùn bikia u nɛɛ, mba a kī a ko mi. Durə wi, Romugiiwa.

²⁷ Ma tabu sunə u da u Pəlu bikia u nɛɛ, a man sǝwə, wunɛ Romugiiwa?

Pəlu u nɛɛ, mɛya.

²⁸ Tabu sunə wi, u nɛɛ, gobi bekeya na kəsia na ka sere kua Romugii.

Pəlu u nɛɛ, mɛya ba nɛ marawa.

²⁹ Yen sǝna tabu kowo be ba sǝru sǝa bu ka nùn seni so u ka gem gere, ba nùn deri mii mii. Ma berum tabu sunə wi mwa ye u nua ma Pəlu sǝawa Romugii domi u dera ba nùn bəkua.

Ba ka Pəlu da Yuuban

guro gurobun wuswaa

³⁰ Tabu sunə wi, u kī u gia kam kam yèn saabu wahala ye, ya seewa. Yen sǝna sisiru u dera ba Pəlu kusia, ma u nɛɛ yǎku kowo tənwerobu ka Yuuban guro gurobu bu mennama. Ma u ka Pəlu da ben wuswaa.

23

¹ Pəlu u be ba mɛnɛ nənɪ girari, ma u nɛɛ, mero bisibu, nɛn gǝru ga n̄ man taare wɛɛmə domi na nɛn wǎaru diwa dee dee Gusunən wuswaa, sere ka gisən gisə.

² Yǎku kowo tənwero wi ba ra soku Anania u be ba yǝ Pəlun bəkua sǝwa bu nùn soowo win nǝwə. ³ Pəlu u nɛɛ, Gusunə koo nun so, gani kpika wunɛ! A sǝwa a ka man siri Məwisin wooda sǝ, ma a maa kpam wooda sara a nɛɛ, bu man soowo.

⁴ Be ba yǝ win bəkua ba nɛɛ, Gusunən yǎku kowo tənwerowa a kǎka a wəmmə mɛ?

⁵ Pəlu u nɛɛ, mero bisibu na n̄ yǝ yǎku kowo tənwerowa. Domi Gusunən gari yi nɛɛ, “I ku beɛn təmbun wirugiin kǝsa gere.”

⁶ Ye Pəlu u tuba mənno ge səw, ma gaba sāawa Sadusiba, gabu maa Falisiba, yera u nəogiru sua mənno ge səw u nəe, mero bisibu, ne Falisiwa wi Falisiba ba mara. I man siriməwa yèn sō na yīiyə ma gərība koo se gərin di.

⁷ Ye u yeni gerua u kpa, Falisiba ka Sadusiba ba sikirinə wəri ma mənno ge, ga bənu kua yiru. ⁸ Domi Sadusiba ba ra nəe gərība kun seemə gərin di, hunde ka wəllun gərado maa sari adama Falisiba ba wura ma yabu ita ye kpuro ya wāa. ⁹ Ma wure bakanu tunuma ben suunu səw ba sikirinamə ka dam, ma wooda yērobu gaba seewa Falisiba səw ba nəe, sa n̄ taare gaa wa durə wi səw. Wara yē nge hundewa n̄ kun mē wəllun gərado goowa u ka n̄n gari kua.

¹⁰ Sikirinə ge, ga kpēa gem gem sere tabu sunə wi, u berum kua bu ku raa Pəlu karana. Ma u win tabu kowobu wooda wē u nəe, bu doo bu Pəlu wərama kpa bu ka n̄n da sansani gbāraruḡian mi.

¹¹ Tōw ten wōkuru səw, Yinni Gusunə u Pəlu yōre ma u nəe, a ku mwia kpana. Nge mē a man seeda diiya Yerusalemu mi, mēya kaa maa man seeda diiya Romuə.

Ba Pəlun wāaru kasu

¹² Yen sisiru Yuuba ba menna ba nəw tia kua ba bōrua ba nəe ba n̄ gāanu dimə, baa nim ba n̄ nərūmə ma n̄ kun mə ba Pəlu go. ¹³ Tən be, ba tənū weeru kere be ba nəw tia ye kua. ¹⁴ Ma ba da ba yāku kowo tənwerobu ka guro gurobu deema ba nəe, sa bōrua sannu ma sa n̄ gāanu dimə sere su ka Pəlu go. ¹⁵ N̄ n̄ mēn na, sa kī bēe ka guro gurobu i tabu sunə sō u ka Pəlu na bēen mənno səw kpm, kpa n̄ sāare nge i kī i kpm win gari mēerim səme. Bese sa ko n̄ səwru sāa su ka n̄n go u sere tunuma.

¹⁶ Adama Pəlun sesun bii tən durə u yina yen gari nua. U da u dua sansani gbāraruḡia yen mi, ma u Pəlu gari yi sōwa. ¹⁷ Ma Pəlu u tabu kowobun tənwero turo soka, u

nùn sǝw̃a u ka aluwaasi wi doo tabu sunən mi domi u gari m̃a u kī u nùn sǝ.

¹⁸ Tabu kowobun tənwero wi, u ka nùn da tabu sunən mi, ma u n̄ε, Pəlu piriśəm wi, u man soka ma u man kana n ka aluwaasi wi na wunen mi domi u kī u nun gāanu sǝ.

¹⁹ Tabu sunə u aluwaasi win n̄omu n̄enua u ka nùn da bǝw̃rə u nùn bikia u n̄ε, mba a kī a man sǝ.

²⁰ U n̄ε, Yuuba ba n̄ə tia kua bu ka nun bikia sia a ka Pəlu da guro gurobun m̄enn̄əw̃, kpa n s̄are nge ba kī bu win gari m̄εrim s̄m̄ewa. ²¹ Adama a ku ben gari n̄, domi ba t̄anu weeru kere be ba koo kuke swaaə bu ka nùn mwa. Be kpuro ba b̄ōrua ma ba n̄ dim̄ə, ba n̄ maa n̄orum̄ə ma n kun m̄ə ba nùn go. Baa t̄ē ba s̄əru s̄ā bu ka ye ko. Wunen woodawa ba swaa daki.

²² Ma tabu sunə wi, u n̄ε, a ku goo sǝ ma a man gari yini d̄m̄ea. Ma u dera aluwaasi wi, u doona.

Ba ka Pəlu da Felisin mi

²³ Ma tabu sunə wi, u tabu kowobun wirugibu yiru soka u n̄ε, i tabu kowo goobu (200) s̄əru koosio bu Sesare da, ka maas̄əbu wata ka w̄kuru, ka sere yaasigibu goobu, ba n s̄əru s̄ā bu swaa w̄ri k̄əba n̄əba n̄n̄ε w̄ku te. ²⁴ I maa dumi gaari b̄əkuo kpa i ka Pəlu da sina wuu ȳəro wi ba ra soku Felisin mi, i turi ka alafia.

²⁵ Yen biru tabu sunə u tireru yorua t̄ə s̄ə u n̄ε, ²⁶ n̄ε Kolodu Lisiasi, na nun t̄əbura tem ȳəro Felisi b̄εr̄egii.

²⁷ Yuuba ba dur̄ə wi mwawa, ba kī bu nùn go. Ye na gia ma u s̄ā Romugii, yeya na da ka n̄en tabu kowobu na nùn w̄ra. Yen biru na ka nùn da ben guro gurobun wuswaaə.

²⁸ Domi na kī na n ȳē ȳèn sǝ ba nùn taar̄ε w̄ēm̄ə. ²⁹ Miya na gia ma u n̄ gāanu ganu kue ni nu ka ḡəw̄ ween̄ε, baa mam piriśəm. Na deema ba nùn taar̄ε w̄ēm̄əwa ben woodan garin sǝ. ³⁰ Sanam m̄ε ba man sǝw̃a ma Yuuba ba n̄ə tia kua bu ka nùn go, yande na dera ba ka nun nùn

naawa. Na win taare wēəbu sōəwa bu na bu ben gari gere wunen wuswaaə.

³¹ Yera tabu kowo be, ba win wooda kpuro swii. Ba Pəlu sua wōku te, ma ba ka nùn da sere Antipatiriə. ³² Yen sisiru tabu kowo be, ba wura ben sansaniə ma dumigibu ba ka nùn da wuswaaə. ³³ Ye ba tura Sesareə ba tem yēro tire te wē, ba maa nùn Pəlu tusia. ³⁴ Ye tem yēro u tire te gara u kpa, u Pəlu bikia bera mìn di u na. Pəlu nēε, Silisin di. ³⁵ Tem yēro u nēε u koo win gari nə sanam mē win taare wēəbu ba tunuma.

Ma u wooda wē bu Pəlu kōsu Herodun sina kpaarə.

24

Yuuba ba Pəlu gari mani

¹ Sōə nəəbun biru, Anania yāku kowo tənwero u da Sesareə wi ka guro gurobu gabu sannu ka sere wooda yēro goo wi ba mē Terituru. Ba da tem yēron mi, ma ba Pəlun taare gerumə. ² Ba Pəlu soka, ma Terituru u nùn gari manibu wəri u nēε, Felisi bēeregii, sa alafia mə gem gem ka wunen baruka. Wunen yam waa geebu bu dera a wooda dabiru kəsa besen tem arufaanin sō. ³ Sa ye kpuro wura baama kpuro saa baayere səə, ka siarabu. ⁴ Adama na n kī n wunen saa kpuro di. Yen sō, na nun kanamə a ka sun temano gari piiko ye sa mə səə. ⁵ Sa wa ma durə wini naanaanugiiwa, u ra sannəsu seeyewa Yuuban suunu səə handunia kpuro səə. U maa sāa wuuru garun wirugibun turo te ba ra soku Nasarenegibu *. ⁶ U mam swaa kasu u ka sāa yeru disi doke. Sanam mēya sa wi mwa. [Sa raa kī su nùn siri ka besen wooda, ⁷ adama tabu sunə Lisiasi u na, u sun nùn wərari ka dam. ⁸ Ma u wooda wē win taare wēəbu bu na wunen wuswaaə.] Wunen tii à n nùn gari

* ^{24:5} Nasarenegibu - Tən be ba na Nasaretin di. Ba maa naane dokeo gbiikobu soka mē yèn sō Yesu u na Nasaretin di.

bikia, kaa kpĩ a gãa ni kpuron gem wa ni sɔɔ sa nùn taare wẽemɔ.

⁹ Ma Yuuba ba gari yi kpuro wura ba neɛ, geema.

Pɔlu u win gari tubusia Felisin wuswaaɔ

¹⁰ Yera tem yẽro u Pɔlu gari wẽ ka yĩreru, ma Pɔlu seewa u neɛ, na yẽ ma a sãa siri kowo tem me sɔɔ saa wɔɔ dahirun di. Yen sɔ, kon gari gere n ka tii yina ka toro sindu. ¹¹ A n bikia ba koo nun sɔ, n n mɔ n sɔɔ wɔkura yiru kere ye na ka Yerusalemu da n sãaru ko mi. ¹² Ba n man wa na ka goo sikirinamɔ n kun me na tumbu sannɔ nɔɔ kuurimɔ sãa yerɔ n kun me ben mennɔ yeru sɔɔ, n kun me wuu suunu sɔɔ. ¹³ Gari yi ba man manimɔ tẽ, ba n maa yin seeda gaa mɔ. ¹⁴ Adama gãa teena na wura wunen wuswaaɔ, na Gusunɔ besen sikadoban Yinni sãamɔ ka swaa ye beni ba sokumɔ weesugia. Na maa Mɔwisin wooda kpuro naane doke ka maa Gusunɔn sɔmɔbun tirenu. ¹⁵ Na yĩyɔ bini mɔ Gusunɔ sɔɔ bi durɔ beni ba maa mɔ ma tumbu kpuro, tɔn geegibu ka tɔn kɔsobu, ba koo se gərin di. ¹⁶ Yen sɔna na hania mɔ baadomma, kpa nen gɔru gu ku man taare wẽ Gusunɔn wuswaaɔ ka maa tɔmbun wuswaaɔ.

¹⁷ Wɔɔ dahirun biru na tẽ wura Yerusalemu n ka nen tumbu somiru naawa kpa n maa Gusunɔ kɛnu kɛ. ¹⁸ Mi sɔra ba man deema sãa yerɔ, na tii deerasia. Tɔn wɔru sari mi, sannɔ nɔɔ kuribu maa sari mi. ¹⁹ Adama Asin Yuu gaba wãa mi. N weene ben tii bu na wunen wuswaaɔ bu seeda di bɔ n gãanu wa ne sɔɔ, ²⁰ n kun me, a de durɔ beni bu gere taare ye ba wa ne sɔɔ dɔma te na yɔra guro gurobun mennɔn wuswaaɔ. ²¹ Ma n kun mɔ gãa tee ni sɔɔ na gbãra ye na yɔ ben suunu sɔɔ na neɛ, beɛ i man sirimɔwa gisɔ yèn sɔ na naane doke ma gəriba koo se.

²² N deema Felisi u naane dokebun swaa yě, yera u Yuu be sđwa bu de tabu sunə Lisiasi ù n tunuma. Dəma teya u koo ben gari yi wěeri.

²³ U maa tabu kowobun tənwerə wooda wě u n gina Pəlu doke pirisəm sə, adama u de u n tii mə mi, u maa de win kpaasibu bu nùn beram na bu ka nùn nəəri.

Pəlu u da Felisi ka Durusilan wuswaaə

²⁴ Sđə męrun biru Felisi u na ka win kurə Durusila, wi u sđa Yuu. Ma u Pəlu sokusia. Ye u tunuma ma ba nùn swaa daki sanam mə u naane dokebu Kirisi Yesu səən gari mə.

²⁵ Adama sanam mə Pəlu u bu gem kobu ka gaya ka maa siri bi bu ween gari tubusiamə, Felisi u nanda, ma u nəe, a doonə gina. Kon kparam nun soku nə n fęe wa.

²⁶ U raa maa yīiyə u koo gobi wawa Pəlun min di. Yenin saabuwa u ra nùn sokusie kiri kiri u ka nùn gari ko.

²⁷ Wđə yirun biru Pəəsiyu Fesitu u kua Felisın kəsire. N deema Felisi u Pəlu deri pirisəm sə yèn sđ u kī u n bęere mə Yuuban mi.

25

Pəlu u kī u da tem yěron mi

¹ Ye Fesitu u tunuma Sesareə u ka səmburu sua, yen sđə nnese u Yerusalemu da. ² Miya yăku kowo tənwerəbu ka Yuuban guro gurobu ba Pəlu durum mani, ba maa Fesitu suuru kana ³ u ka Pəlu na Yerusalemuə, domi ba gđru doke bu nùn go swaaə. ⁴ Fesitu u bu sđwa u nəe, Pəlu wāa pirisəm sə Sesareə, nen tii na n maa tęemə n ka wura mi. ⁵ Yen sđ, i de su da mi ka bęen wirugibu gabu sannu kpa bu gere tora te u kua.

⁶ Fesitu kun sđə nəəba ita n kun mə sđə wəkuru kere ben mi, u ka wura Sesareə. Ye u tura mi, sisiru u da u sina siri yerə ma u wooda wě bu ka Pəlu na win wuswaaə.

⁷ Ye Pəlu u tunuma, Yuu be ba na Yerusalemun di ba nùn suunu bure ma ba nùn kđsan taare manimə yèn seeda ba

h̄ m̄. ⁸ Adama Pəlu u ka tii yina u n̄ε, na h̄ Yuuban wooda torari, h̄ kun m̄ε s̄a yeru, h̄ kun m̄ε Romun tem ȳro.

⁹ Fesitu wi, u k̄i u n̄ b̄εε m̄ Yuuban mi, yera u Pəlu s̄ōwa u n̄ε, a k̄i a da Yerusalem̄ bu nun siri gari yin s̄ō n̄n wuswaā?

¹⁰ Pəlu n̄ε, aawo. Tem ȳron woodan siri yerōwa na ȳō, miya n̄ ween̄ε bu man siri. Na h̄ Yuuba torari nge m̄ε wunen tii a ȳε s̄a s̄a. ¹¹ N̄a n̄ wooda sara, h̄ kun m̄ε n̄a n̄ ḡānu ganu kua ni nu ka ḡō ween̄ε, na h̄ yinam̄ bu man go. Adama m̄m̄ m̄ε ba man manim̄ s̄ō, gem m̄u kun w̄ā, goo sari wi u koo kp̄i u man bu n̄mu s̄ōndia. Yen s̄ō, t̄ē na ka n̄n siribu d̄ōwa tem ȳron mi.

¹² Ye Fesitu u ka wigibu wesiana u kpa, u Pəlu s̄ōwa u n̄ε, ȳn̄ s̄ō a wunen siribu tem ȳro n̄mu s̄ōndia, win miya kaa da.

Ba ka Pəlu da Agiripa ka Berenisin wuswaā

¹³ S̄ō m̄εrun biru, sina boko Agiripa ka win sesu Berenisi ba Sesare da bu ka Fesitu t̄ōbiri. ¹⁴ Ye ba s̄ō yiru m̄ō mi, Fesitu u sina boko wi Pəlun gari s̄ōwa u n̄ε, dur̄ō goo w̄ā piris̄m̄ s̄ō wuu mi, wi Felisi u deri. ¹⁵ Sanam m̄ε na Yerusalem̄ da, Yuuban ȳāku kowo t̄nwer̄obu ka guro gurobu ba man win toranu tubusia. Ma ba man bikia n̄ n̄n̄ taare w̄ē bu go. ¹⁶ Adama na bu s̄ōwa Romugibu ba ku ra de bu goo go ma n̄ kun m̄ō ba ȳro siri. Ba ra dewa wi ka win taare w̄ēōbu bu gari ko n̄ō ka n̄ō. ¹⁷ Sanam m̄ε be kpuro ba na wuu mi, na h̄ dirira, adama yen sisira na bu sokusia siri yer̄ō, ma na maa wooda w̄ē bu ka Pəlu na. ¹⁸ Win taare w̄ēōbu ba seewa, adama ba h̄ n̄n̄ ḡā k̄ōsunun taare w̄ē ni na raa tamaa. ¹⁹ Ben tiin s̄ārun gariya ba ka n̄n̄ sikirinam̄, ka maa dur̄ō goon gari wi ba sokum̄ Yesu wi u gu. Adama Pəlu u gerum̄ kam kam dur̄ō wi, u wasi. ²⁰ Na biti kua am̄na kon gari yin bweseru sirisina. Yen s̄ōna na Pəlu bikia ù n̄ k̄i bu n̄n̄

gari yin siribu kua Yerusalemuə. ²¹ Adama u win siribu tem yēro nōma sōndia. Yera na wooda wē bu kpam nùn doke pirisəm səw sere n ka nùn daasia mi.

²² Agiripa u Fesitu sōwa u nεε, nen tii na kī n durə win nōn加里 nə.

Fesitu nεε, sia kaa nə.

²³ Yen sōna sisiru Agiripa ka Berenisi ba tunuma siri yerə ka bεere baka, ma tabu sinambu ka wuun wirugibu ba bu swīi. Ma Fesitu u wooda wē bu ka Pəlu na. ²⁴ Fesitu nεε, sina boko Agiripa ka bεε kpuro be i wāa mi ka bεse sannu, durə wi wee, wìn加里 Yuuba kpuro ba ka na nen mi, be ba wāa wuu mi ka be ba maa wāa Yerusalemuə. Ba gbāsukumə ba mɔ, n n̄ weene u n maa wāa. ²⁵ Nen tii na n̄ gāanu wa wi səw, ni nu ka gəw weene. Adama yèn sō win tii u win siribu tem yēro nōmu sōndia, na gōru doke n nùn daasia win mi. ²⁶ Ka mε, na n̄ gāanu wa ni kon nenusi win加里 səw n ka nen yinni tireru kua. Yen sōna na ka nùn na bεe kpuron wuswaaə, n mam nεere wunε sina boko Agiripa, i ka win加里 wēeri kpa n ka wa ye kon yore. ²⁷ Domi n n̄ man dee dee sāawe n ka pirisəm goo mərisia kpa na kun gerua mban sōna.

26

Pəlu u tii tubusia

Agiripan wuswaaə

¹ Agiripa u Pəlu sōwa u ayeru mə u ka win加里 tubusia.

Yera Pəlu u tɔmbu marisia ka nōmu, ma u tii tubusia u nεε, ² sina boko Agiripa, nen nukura dora gisə yèn sō kon kpī n tii tubusia wunen wuswaaə加里 yi kpuro səw yi Yuuba ba man manimə. ³ Domi na yē ma a Yuuban komaru yē sāa sāa ka ben sikirinəsun加里. N̄ n men na, na nun kanamə a temanə a nen加里 swaa daki.

⁴ Yuuba kpuro ba nen wāaru yē saa nen aluwaasirun di. Ba yē ma Yerusalemuəra na biru di nen bweseru səw. ⁵ Ba man yē n tε. Yen sō, bā n kī ba koo kpī bu man seeda diiya ma Falisiban swaa səra na kpēa, ye ya Yuuban sāarun komaru neni n kpuro kere. ⁶ Ma tē, ba man siri mini yèn sō na nəw mwεε te yīiyə te Gusunə u besen sikadoba kua. ⁷ Nəw mwεε teya besen bwesenu wəkura yiru nu ka Gusunə sāmə gem ka tia bururu ka yoka. Sina boko, yīiyə bin sōna Yuuba ba man mem manimə. ⁸ Mban sōna bεε Yuuba i n kpē i naane doke ma Gusunə u gəribu seeyamə.

⁹ Nen tii na raa tamaa n weene n Yesu Nasaretigiin yīsiru sanku ka swaa dabinu. ¹⁰ Meya na kua Yerusalemuə. Na wooda mwa saa yāku kowo tənwerobun min di, ma na naane dokeobu dabiru doke pirisəm səw. Bā n maa kī bu ben gabu go nen nəmu ga ra n wāa səw. ¹¹ Nən dabira na ra bu so Yuuban mənno yenu kpuro səw, kpa n bu tilasi ko bu ka Gusunə gari kam gerusi. Na ka bu məru besira too sere na mam bu naa swīi wuu tukusə.

Pəlu u win gōru gəsiabun gari mə

(I maa mεerio Gərobun Kookoosu 9:1-19, 22:6-16)

¹² Ma Pəlu maa nεε, yāku kowo tənweroba man yəllaa kua na dəw Damasiə ka ben yiiko. ¹³ Sina boko, sōw wii wəllun saka swaa ye səw, na yam bururam wa mu na wəllun di mu sun wukiri nε ka be ba man yōsiriə. Yam bururam mε, mu sōgim ballim kere. ¹⁴ Besε kpuro sa wəruma temə, ma na nəw gagu nua, ga ka man gari mə ka Heberum ga nεε, Səwlu Səwlu, mban sōna a man nənī sōmə. Mεerawa a tii mə nge naa kine te ta ten yinnin deki nəw sεmgia tesumə. ¹⁵ Ma na bikia na nεε, wuna were Yinni. Ma Yinni nεε, nena Yesu wi a nənī sōmə. ¹⁶ Tē, a seewo a yōra. Na nun kuremawa n ka nun gəsi a ko nen səmə, kpa a ka gāa nin seeda di ni a wa kə ka maa ni kaa wa sanam mε kon kpaam nun kure. ¹⁷ Kon

nun yakia saa Isireliban nəmun di, ka maa tən tukobun min di bèn mi kon nun gəri, ¹⁸ a ka ben nəni wukia bu ka gəsira yam wǎkurun di bu du yam bururam sɔɔ, kpa bu gəsira Setam dam di bu na Gusunən mi, kpa bu ben toranun suuru wa bu ayeru tubi di ka be sannu be Gusunə u gɔsa u kua wigibu yèn sǎ ba man naanɛ doke.

Pɔlu u win sɔmburun gari mɔ

¹⁹ Pɔlu maa nɛɛ, sina boko Agiripa, yen sǎna na wəllun kǎsi te mɛm nɔɔwa. ²⁰ Na waasu kua, gbiikaa Damasiɔ ka maa Yerusalemuɔ, yen biru Yudean tem kpuro sɔɔ, ka maa tən tukobun mi. Na bu sǎɔwa bu ben gǎru gəsio bu toranu deri bu wura Gusunən mi, kpa bu gǎru gəsiabun kookoosu sǎɔsi. ²¹ Yenin saabuwa Yuu gaba man mwa sǎa yerɔ ba ka swaa kasu bu man go. ²² Adama sere ka gisən gisɔ Gusunə u man kǎsu, na ka wǎa na seeda dimɔ tɔmbu kpuron wuswaaɔ, baka ka buu. Na n̄ gǎanu gerumɔ, ma n̄ kun mɔ ye Gusunən sɔmɔbu ka Məwisi ba gerua ben tireru sɔɔ ba nɛɛ ya koo koorɔ. ²³ Yeya, Kirisi u n̄ koo ko u kun nəni sǎɔre, kpa u n̄ sǎa gbiikoo wi u koo se gərin di u ka yam bururam gari kpara Yuuban mi ka maa tən tukobun mi.

Pɔlu u kī Agiripa u ko Kirisigii

²⁴ Sanam mɛ Pɔlu u tii tubusia mɛsum, Fesitu u gbǎra u nɛɛ, Pɔlu, a wiiramɔwa! Wunen keu baka ya nun wiiro kua.

²⁵ Pɔlu nɛɛ, Yinni Fesitu na n̄ wiiramɔ. Gari yi na gerumɔ yi sǎawa gem, yi maa swaa swii. ²⁶ Domi sina boko Agiripa u gari yin asansi yɛ. Na maa ka n̄n gari mɔ ka toro sindu yèn sǎ na yɛ ma yen gɛɛ kun n̄n berue, domi gari yi, yi n̄ koore gbɛnum. ²⁷ Sina boko Agiripa, a Gusunən sɔmɔbun gari naanɛ doke ro? Na yɛ sǎa sǎa ma a yi naanɛ doke.

²⁸ Agiripa u Pəlu sǝwə u nəε, n̄ n sosi fiiko kaa n kī a de n ko Kirisigii.

²⁹ Pəlu u nəε, baa n̄ n domman na, Gusunə u de a ko Kirisigii n kun mam wunε tənə, n koora mε ka be ba nən gari nəwəwə mini kpuro gisə, kpa i n sǝa nge nə, yəni yi ba man doke baasi.

³⁰ Sanam mɛya sina boko ka tem yēro ka Berenisi, ka be ba sǝ mi, ba seewa. ³¹ Ye ba yariə, ba sǝonamə ba mǝ, durə wi, u n̄ gǝanu kue ni nu ka gəw weenε, baa mam pirisəm.

³² Ma Agiripa u Fesitu sǝwə u nəε, durə wi, u kun win siribu tem yēro nəmu sǝndie, sa ko raa kpī su n̄n kara.

27

Ba ka Pəlu Romu dəw

¹ Sanam mε ba gǝru doke su ka Italin tem da ka goo nimkuu, ba Pəlu ka pirisəm gabu Yuliu nəmu sǝndia wi u sǝa Romun tabu kowo wuuru garun tənwero te ba sokuməwə tem yērogiru. ² Sa goo nimkuu dua ge ga na saa Adamitin di ga dəw ga n Asin tem bεwe. Ma sa swaa wəri. N deema Aritaaki, Masedənigii wi u na saa Tesalonikan di, u wǝa ka bεsε. ³ Yen sisiru sa tura Sidoniə. Yuliu u Pəlu tən geeru kua, u dera u da u win kpaasibu bera bu ka n̄n wē yèn bukata u mə. ⁴ Ye sa doona wuswaaə woo bəkə ga sun sweemə. Yen sǝna sa da sa Sipun tem bewa mi woo ga ka nə. ⁵ Ye sa Silisi ka Panfilin tem bewa, sa tura Miraə Lisin temə. ⁶ Miya besən tabu kowo tənwero u goo nimkuu gagu wa ge ga na saa Alesandirin di ga dəw Itali gia, ma u sun ge duusia.

⁷ Sǝwə dabira sa da tēru tēru ka wahala sa sere da Sinidin bəkuə. Ye woo bəkə ga yina su da wuswaaə, sa gera sa da sa Keretin tem bewa sa kpa ka Saamənən bəkuə. ⁸ Ma sa ye sara ka wahala baka sa tura yam gam mε ba mǝ Alafian Wēra yeru, mε mu wǝa wuu gen bəkuə ge ba mǝ Lase.

⁹ Sa sina mi sɔɔ mɛru sere ba ka nɔɔ kusia, ma besen wuswaa daabu kua kari baka domi saa ye, ya ka goo nimkuu sɛ. Yen sɔna Pɔlu u bu kirɔ kua u nɛɛ, ¹⁰ durɔ bɛɛ, na wa ma besen wuswaa daabu kun koorɔ n kun ka kari ka munusɛ. N n̄ sɔmunu tɔna nu koo kam koo ka goon tiiwa ka sere besen tiin wāaru.

¹¹ Adama tabu kowo tɔnwero u goo temɔ ka goo yɛron gari swaa daki n kere Pɔlugii. ¹² Goo yɔra yee te, ta n̄ weenɛ bu yɔra mi woorun sanam. Yen sɔna ben dabira nɛɛ, bu doona min di, kpa bu kookari kɔ bu ka turi Fenikiɔ mi Keretin tem goo yɔra yeru gara wāa, te ta mɛera sɔɔ duu yerun yɛsa ka yɛsa. Miya ba kī ba n wāa woorun sanam.

Woo bɔkɔ ga seewa

nim wɔku wɔllɔ

¹³ Woo fɛrɛ fɛrɛbu ga seema nim wɔku gian di, ma durɔ be, ba tamaa ben daabu koo koorawa nge mɛ ba kī. Yera ba goo yɔratia gawama nim di, ba goo wuka ba Keretin tem bewɛ turuku turuku. ¹⁴ Adama ye n sosi fiiko, woo bɔkɔ ge ba ra soku Erakilɔm ga seewa saa tem burerun beran di. ¹⁵ Ga goo nimkuu swee ma yɛn sɔ sa n̄ kpīa su goo ge sīisia woo gen deedeeru, sa n̄ maa kookari gaa kue, sa dera woo ge, ga ka goo ge da mi ga kī. ¹⁶ Ma sa da sa tem bure piibu bewa ge ba m̄ Koloda mi woo ga ka nɛ. Miya sa kpīa sa goo nimkuun goo piibu gawa ka wahala baka sa ka gu duusia. ¹⁷ Ye sa gu duusia sa kpa, ba goo nimkuu ka wɛɛ gɛɛ bɔkua ka dam. Yera ba gen beka ka wɛɛ kusia, ma ba dera woo ga ka gu da mi ga kī yɛn sɔ ba berum kua bu ku raa de Sirituɔ bu yani sɛeri kuru kara. ¹⁸ Yen sisiru, nge mɛ woo ge, ga sun sweemɔ ka dam, ba goo nimkuun sɔmunu wiabu wɔri ba sure nim sɔɔ. ¹⁹ Yen sisi kpaaru, ba goo nimkuun dendi yānu wia ba sure nimɔ

ka ben tiin nəma. ²⁰ Səw dabira sa n̄ səw ka kperi wa, ma woo damguu ga m̄, sa n̄ de maa tamaa sa ko yari baani.

²¹ Ye goo kun gāanu di saa t̄ebun di, yera Pəlu u ȳra ben suunu səw u n̄e, durə b̄e, i n̄ daa n̄en gari wura, s̄a kun daa d̄əne Keretin di, i n̄ daa kari ka munuse yeni wasi. ²² Adama t̄e, na b̄e kanam̄, i de b̄en bw̄era kpuna. Goo sari wi u koo kam ko b̄e səw ma n̄ kun m̄ goo nimkuu t̄ana. ²³ Domi ḡia w̄okuru Gusun̄ w̄igii na s̄a, wi na s̄am̄, win ḡrado u na n̄en mi ²⁴ u n̄e, n̄e Pəlu n̄ ku b̄erum ko. Na n̄ kon ko na kun ȳre tem ȳron wuswaa. N wee, Gusun̄ u maa man be kpuro ȳllaa kua be ba w̄a ka n̄e sannu goo səw. ²⁵ Yen s̄, durə b̄e, i b̄en wasi kusio. Domi na naane s̄a ma Gusun̄ u koo ko nge m̄e u man s̄əwa. ²⁶ Adama goo ga koo k̄sikira tem bureru garun ḡarə.

²⁷ N wee, n̄ kua s̄əw w̄kura n̄esen w̄okuru ma woo damguu ga sun b̄arikiam̄ nim w̄ku w̄llə ge ba ra soku M̄editeran̄e. W̄ku ten suunu s̄əw saka, goo nimkuun s̄əm kowoba tamaa sa tem turuku kuawa. ²⁸ Ma ba sisu w̄e ḡbinisi ba kp̄e nim səw. Ba wa ma nim m̄en dukum mu tura m̄etiri t̄ena ka n̄əba yiru. Ye n̄ t̄e fiiko ba kpam ȳira ma ba wa nim m̄en dukum tura m̄etiri yenda n̄əbu ka ita. ²⁹ Ba nande bu ku raa kpenu kuru kara, yen s̄na ba goo ȳratinu n̄e s̄arusia gen biruə, ma ba kanam̄ yam mu fuuku s̄ara. ³⁰ Yera goon s̄əm kowobu gaba ḡru doke bu gb̄enum sara, ma ba goo piibu sarasia nim̄ nge ba k̄i bu goo ȳratinu ka da gen wuswaa. ³¹ Adama Pəlu u tabu kowo t̄ənwero ka tabu kowobu s̄əwa u n̄e, ma n̄ kun m̄ s̄əm kowo beni ba sina s̄e goo nimkuu səw, i n̄ faaba wasi.

³² Yera tabu kowoba w̄e bura yi yi goo piibu ge n̄eni ma ba dera ga w̄ri nim səw.

³³ Sanam m̄e ba yam s̄areru mara Pəlu u be kpuro kana bu di. U n̄e, saa s̄əw w̄kura n̄en diya i faaba swaa daki, i

̀n maa gāanu ganu di. ³⁴ Na bεε kanamə, i dio bεen faaban sɔ̄. Domi baa bεen wirun seri tia kun borimə.

³⁵ Ye Pəlu u yeni gerua u kpa, u p̄ε sua u Gusunə siara be kpuron wuswaə u ye mura ma u dim wəri. ³⁶ Ma be kpuro ba wasi kusia, ba dīanu di ben tii. ³⁷ Bεε be sa wāa goo nimkuu ge sə, bεen geera tura tɔnu goobu ka wata ka wəkura nəbu ka tia (276). ³⁸ Ye baawure u di u deba, ba alikama sure nim wōku sə, goo nimkuun bunum mu ka kaara.

Goo nimkuu ga kəsikira

³⁹ Ye yam sāra, ba ̀n tem mε tuba, adama ba daa gɔmburu garu wa te ta yani sεeri mə, ma ba gōru doke bu goo nimkuu bəri mi, bā n kpīa. ⁴⁰ Yera ba goo yōratinun w̄ε kusia ba dera nu nim wəri, ka sere maa sεenun w̄ε yi ba ka yi səri. Ma ba beka seesia wəllə goo nimkuu gen wuswaə kpa woo gu ka goo bəri daa gɔmbu ten mi gia. ⁴¹ Adama ba tura mi nim kurenu yinnamə ka dam ma ba tem kuru kara. Ma goo nimkuun wuswaə ya tem gira, ba kpana bu ge wuka. Sanam mɛya nim kure bakanu maa gen biru swee ka dam, ma ga kəsikira.

⁴² Yera tabu kowobu ba gōru doke bu pirisəm be kpuro go, kpa bu ku raa k̄eri bu yakara. ⁴³ Adama tabu kowo tɔnwero wi, u kī u Pəlu faaba ko, yen sōna u bu yinari. U wooda w̄ be ba k̄eri ȳ bu gbi bu sure nim sə bu tɔbura guru. ⁴⁴ Kpa be ba tie bu goo nimkuun kpatakunu yə bu ka tɔbura ̀n kun mε gen tiin besi. Nge mɛya tɔmbu kpuro ba ka tura guru ka alafia.

28

Ba wāa Malitu

¹ Sanam mε sa tura tem bure ten mi ka alafia sa gia ma teya ba m̄ Malitu. ² Yam min tɔmba sun nenua ka kīru. Gura nɛmə, ma woorə m̄. Yen sōna ba d̄ə s̄rua,

ba ka sun dam koosia. ³ Ye Pəlu u dāa buri mennamə u dokemə dōo səə, sanam meya waa gəsəra yarima min di yam susurun sō ma ta win nəmu tēke. ⁴ Yam min tamba waa ye wa Pəlun nəmuə, ma ba gerua ba nεε, kam kam durə wi, tən gowowa. Baa me u nim wahalan di yara, būu u n̄ koo de u n wāa.

⁵ Adama Pəlu u waa ye kpare dōo səə, ya n̄ maa n̄n wahala gaa kue. ⁶ Ba mara bu wa win wasi məsi, n̄ kun me u wəruma suaru səə u gbi. Ye ba n̄n mεera tii tii n ka tε, ba wa gāanu ganu kun n̄n kue, ba nəə kəbia ba nεε, būuwa u sāa.

⁷ Yam min bəkuəra durə goon yenu ga wāa, wi u sāa tem bure ten sunə, win yīsira Pubilusi. U sun dam koosia, ma u sun nenua ka kīru sōo ita win yenuə. ⁸ N deema Pubilusin tundo u wasi sundu ka bandubandu barə u kpī. Ma Pəlu u dua win dirə u kanaru kua u n̄n noma səndi, ma u n̄n bekiā. ⁹ Yen biru tem mən barəbu kpuro ba naamə win mi, ma u bu bekiamə. ¹⁰ Ba sun beere kua ka gāa dabinu. Sanam me sa goo nimkuu duə sa doonə, ba sun kpuro wē yèn bukata sa mə.

Pəlu tura Romuə

¹¹ Suru itan biru sa goo nimkuu gagu dua ge ga na saa Alesandirin di, ge ga raa yō tem bure ten mi woorun saa. Goo nimkuu gen yīrera sāa būu sikaba. ¹² Sa tura wuu gagun mi, ge ba m̄ Sirakusi, ma sa sōo ita kua mi. ¹³ Sa kpam goo wuka min di sa da Regioə. Yen sisiru woo ga seewa nim wōku gian di ma sōo yiruse sa tura Pusoliə. ¹⁴ Sa naane dokeobu gabu deema mi, ma ba sun kana su ka bu sina alusuma bōo teeru. Nge meya besen sanum koosina sa ka tura Romuə. ¹⁵ Naane dokeo be ba wāa mi, ba nua ma sa wee, ma ba sun sennə na sere Apiyusin yaburə. Gaba maa ka sun yinna mi ba m̄ səbun səbia yenu ita. Ye Pəlu u bu wa u Gusunə siara, ma win bwēra

kpuna. ¹⁶Sanam mε sa Romu dua, ba dera Pəlu u win diru mə win baa. Ma tabu kowo goo u nùn kōsu.

Pəlu waasu kua Romuə

¹⁷ Sōə itan biru, Pəlu u wuu gen Yuuban wirugibu sokusia. Ye ba menna ba kpa u nεε, bεε nen mero bisibu, Yuu be ba wāa Yerusalemuə ba man mwa, ma ba man Romugibu nōmu səndia, baa mε na n̄ besen tōmbu gāanu ganu kue, na n̄ maa besen sikadoban komaru torari.

¹⁸ Romugiba man siri ma ba kī bu man kara yèn sō ba n̄ taare gaa wa nε səə ye ya ka gəə weenε. ¹⁹ Adama Yuu be, ba n̄ gari yi wure, yera na nen siribu tem yēro nōmu səndia, baa mε na n̄ nen tōmbu gari gεε mani. ²⁰ Yenin sōna na bεε bikia i ka na gisə n̄ ka bεε gari ko. Domi ba man yōni yi dokewa wi Isireliba ba mara u nan sō.

²¹ Ba nùn sōəwa ba nεε, sa n̄ tirenu wa saa Yudean di wunen garin sō, meya maa sa n̄ baaru kōsa gaa nua saa besen mero bisibun nəən di be ba na saa mi gian di.

²² Adama besen tii sa kī su nə ye a naanε doke, domi sa yē ma baama kpurowa ba swaa yen kōsa gerumə.

²³ Yen sōna ba tōru yi te ba koo na win mi, ma tən dabinu na tōə te, diru mi u wāa. U bu gari yi kpuro tubusiabu wəri, u bu ban te Gusunə u swīin gari seeda diiya. U bu Yesun gari sōəsimə saa Məwisin wooda ka Gusunən səməbun tirenun di. U bu yen keu sōəsi saa bururun di sere sōə ka kpa. ²⁴ Gabu be səə ba gari yi naanε doke, adama gabu ba n̄ wure. ²⁵ Ba gari yi sikirinəmə, ba ka doona. Adama bu sere doona Pəlu u gari tee sosi win gari səə u nεε, geema, Hunde Dεero u bεen sikadoba sōəwa saa Gusunən səmə Esain nəə səən di, ²⁶ u nεε,
 “A doo tən ben mi, a nεε,
 ba ko n̄ nəəmə ka gem,
 adama n̄ n̄ koo bu yeeri.
 Ba ko n̄ mεerimə,

adama ba ñ koo wa.

²⁷ Domi tən benin gǝru ga ñ biti mə.

Ba ben tiin swaa kərua.

Ba nəni yinwa

kpa bu ku wa ka ben nəni,

kpa bu ku nə ka ben swaa,

kpa bu ku gia ka ben gǝru,

kpa bu ku raa ka gəsirama nən mi n ka bu bekia.”

²⁸ Pəlu u maa nəε, ñ n men na, i n yě ma Gusunə u dera win faaba ye, ya da tən tukobun mi. Beya ba koo ye swaa daki. [²⁹ Ye Pəlu u yeni gerua u kpa, Yuu be, ba seewa ba sikirinamə gem gem ba ka doonə.]

³⁰ Wǝə gira yiruwa Pəlu u wāa diru garu səə te u haya sāa. Be ba nùn beram da mi kpuro u ka bu faaqi kua ka nuku dobu. ³¹ U ban te Gusunə u swiin garin waasu mə ma u Yinni Yesu Kirisin gari tubusiamə ka toro sin bakaru. Goo sari wi u nùn yinari.

Bibeli Gusunɔn Gari

The Holy Bible in the Baatonum language of Benin, also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEED/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 26 Jun 2019

00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8